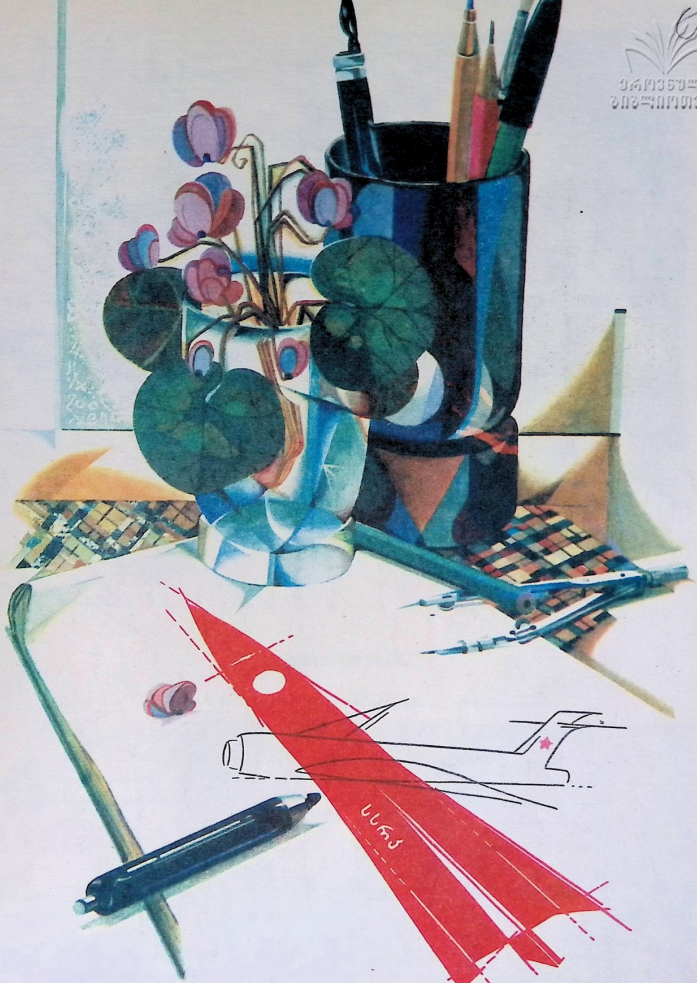

1974

ს ა მ გ ე რ ა 4 1974

სახლი სიმბირსკში, სადაც დაიბადა ვ. ი. ლენინი.

მხატვარი ვ. ბაქაძე

სიყვანი სიმბირსკში

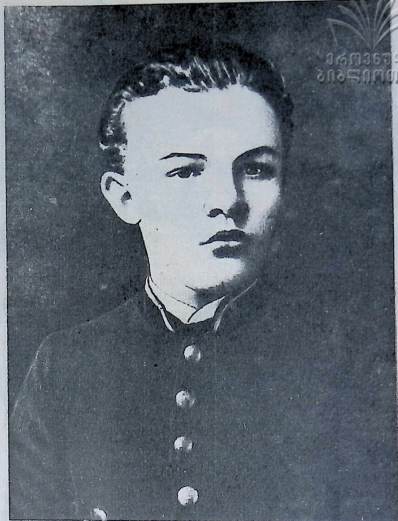
ლენინი და სიმბირსკი

სიმბირსკი. თოვლის ზეინები...
 ქარი აწვალავს აარყებს.
 ხან ეკარგება იმედი.
 ხან გაშმაგებით არყევს...
 თეთრი ზეინის შუაში
 ულიანოვის სახლი...
 გულანთებული ჩუვაში
 წრფელი, ნათელი სახით...
 სულში ჩაღვრია მზის წვეთი.
 ლაღი სურვილი ცოდნის.
 ულიანოვის სიკეთის.
 მასთან მეგობრად ყოფნის...

სახლში, მასპინძელს პატარას.
 გაღიმება შევბით,
 თვალში სხვა სხივი ჩამდგარა.
 სხვა ცეცხლისა და გზების:
 მომუშავეს ჩაგრულთ იარა.
 დაე, ისწავლოს ჩვენთან
 მარტო ჩუვაშია კი არა.
 ათასმა ერმა ერთად!
 უჭირდათ? შევლას ჰპოვებდა.
 დაეღებოდა წამლად...
 გზას უნათებდა ყოველგან
 სწავლა. სწავლა და სწავლა...

„ვეჯუნიონი“

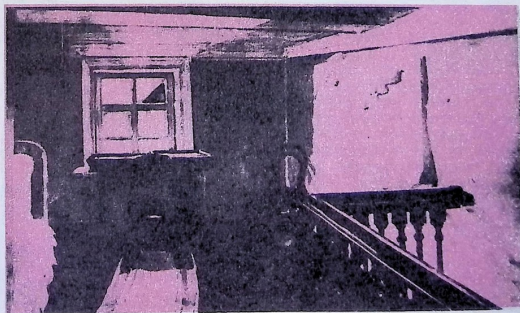
„ვარშავიანკა“...
 „ვარშავიანკა“...
 მჭუხარე სულის სიმღერა დიდი...
 ფიქრი ფრთამალი
 გასცდა ნიავექარს,
 და უშორესი მწვერვალით მიდის.
 მზის აღსავალის იწყება გზები...
 ლეგა ღრუბელი,
 ღამენათევი,
 ინთქება მთებით...
 და ჩნდება რალაც, უცხო ნათელი,
 ჰქუხს მოძახილი
 ლალი და ურჩი:
 — არა-რა დარჩეს ძველისმიერი...
 და გრიგალივით იქრება სულში
 სუნთქვა ძლიერი!..
 გული ფრთამალი.
 გასცდა ნიავექარს,
 და-ძმასთან ერთად, გულია
 ლტოლვით,
 მეფის აკრძალულ „ვარშავიანკას“
 მღერის
 ვლადიმერ ულიანოვი...

ეროვნული
 ბიბლიოთეკა

3. 0. ლ ა ნ ი ნ ი ბიენაზიის დამთავრების დღოს.

3. 0. ლ ა ნ ი ნ ი ს ოთახი ულიანოვის სასაფლაოში სიბერესაში.

კ. ვარქისის სახ. სსრ
 სსრკ-ის რესპუბლიკა

JAMENA

4

აპრილი

1974

გამომცემელი: კლდე
 გამომცემელი: ზ. ზ. ლ ა ნ ი ნ ი ს სასაფლაოში
 შიდა კორესპონდენტობა
 აბსტრაქტული სახეები უკონტრასტო
 სახეები შეასაღო

გამოცემის 1926 წლიდან

საქ. კვ. მ. ი. ს.
 გამომცემელი

საქართველო
საბჭოთაო

დუკიონხან
გრიგოლაშვილი

აკრეპანი

მხატვარი
გვამლ ლოლუა.

მ ო ტ ხ რ ო ბ ა

ოდნავდაც კი აღარ მებარებოდა ეჭვი, რომ კულაკ-მა ყველაფერი იცოდა და, ფულს გამოიტიანდა თუ არა, დაუფარავად მერყეოდა, რასაც მპირდებოდა. მაინც დავანახე:

- არა ხარ სანდო კაცი.
- არა გჯერა და იყვირ აბა ასე!
- მაშინ, რაღა ათასი მანეთი მიზარუნო უკან, ნახევარს გამოგიტანს!

კულაკმა ყოყმანით დამითმო.

— კარგი, ჯანდაბას! ეგრე იყო! ოღონდ, თუ ცვლავ გამაწვილებ, მერე შენ თავს დააბრალებ! საქვეყნოდ დავიწყებ „ნაბიჭვაროს“ ძახილს, ქვეყანას მოვღებ... მერე თვითონ შემიხევეწები, მაგრამ გვიან იქნება, გაფრთხილებ! ამას კი მართლაც იზამდა კულაკი. ამისი ყველაზე უფრო შეშინოდა.

— შეიძლება მთელი საათიც დამჭირდეს, ვიდრე თავს დავიმართლებ... იცილდე, დამელოდე! — ვთქვი ეს და ქიშკარი შევღებ.

პაპას ოთახში რომ შევივკირიტე, საბედნიეროდ თუ საუბედლოდ, დავერწმუნდი, რომ ღვდაც და მამაც აქ იყვნენ. ვიცოდი, კიდევ დიდხანს დარჩებოდნენ აქ. ახლავე შემეძლო ჩემი ვადაწყვეტილება სისრულეში მომეყვანა. დეზაკრფთი ავუთყვი კიბეს, ოთახში შევივდი და, კარადის კარს რომ ვიღებდი, მხოლოდ მაშინდა ვიგრძენი, როგორ მიეკანკალებოდა ხელი... მერე მუსხლემიც შემიღვა კანჭალი და პირის სიმშრალისაგან ხორხი ამეწვივა: „ვთქვით, ამაღმევე მოგპირანა მამაჩემს და... ვთქვით, რაღაცში დასკირდა ფული...“

მშობლებისაგან ცემა არ მახსოვდა, თუ წუხანდელ სილოს არ ჩავთვლით... მათი არასოდეს მშინებია, მაგრამ როცა დანახულში დამიბერდნენ, ტყუილის სათქმელად ტნას ვერ ვიმორჩილებდი. გულწრფელი აღი-

რებისათვის კი ორივე მხარე იყო ხოლმე ეპატებიანა დანახული. მათ სჭეროდათ ჩემი და მეც ვაფასებდი, ვეფრთხილდებოდი ამ ნდობას.

ფულის მოპარვა არასოდეს მომსვლია თავში: მანეთიც კი არ ამილია დუკითხავად, ვიცოდი, ეს იყო ერთადერთი რამ, რასაც მამა არა და არ მაპატიებდა.

მაგრამ ახლა სულ სხვა იყო! ამიღამ უკანასკნელად უნდა გამეთია ამ სახლში, — ეს უკვე მტკიცედ მჭონდა გადაწყვეტილი. ხვალ კი... ხვალ ჩემს ნამდვილ მშობელთან, ჩემს ღვიძლ დედასთან ვიქნებოდი, რომლის მისამართიც უკვე რამდენიმე წუთის შემდეგ მეცოდნებოდა.

ზედა თაროდან ყავისფერი საფულე ჩამოვღებ, ტყაცუნით გადავხსენი და აჩქარებით გადავტავლე პირველი ასამაჩეთიანი დასტა.

„მაგრამ ვაითუ მაინც მომატყუოს და გამაყუროს ცქლაკმა?! ვაითუ დამტყუოს ფული და არაფერი მიმთხრას?! ან ნამდვილად იტის კი რამე?“

არა, მისი ლაპარაკიდან აშკარად ჩანდა, რომ ბევრი რამ ჰცოდა. დიახ, ეს ცხადზე ცხადი იყო...

„მაგრამ ხომ შეიძლება თვითონვე გავაცურო კულაკი? — უცებ ერთმა აზრმა გამიელვა დაბინდულ მუნებაში, — განა მამაჩემის გაწვილებას იმის მოტყუება არ სჯობია? ოც მანეთადაც შემიძლია ჩამოვაფუქვებო ყველაფერი!“

ეს მერტისმეტად გაბედული იდეა გახლდათ. ამით სისრულეზე ვეღები ყველაფერს, მაგრამ არა და არა, არაფრით არ შემეძლო ასე მუხანათურად ვეღალატა ცქლაკისთვის, რომელიც თითქმის ოთთხმეტი წელიწად მზრობდა, მაკმედა, მაკმედა, მაკმედა, არაფერს მაკლბდა და რაც მთავარია, ჩემთვის მუდამ იყო სიმართლისა და პატიოსნების სიბრძნისმული ხატება.

წიგნის კარადიდან საქალაქე ვამდოვიდა. ეტობ

დასტა საწერი თაბახი ამოვიღე და მაკრატელი მოვი-
ძაჩქვე — ქალღი ზუსტად ათმანეთიანების ზომაზე
უნდა დამეჭრა...

მერე სულ ეს მივივრდა, როგორ ვერ მოვისაზრე—
ჯერ საფულე ადვილზევე დამეღო და მერე დამეწყვი ქა-
ლადების ქრა, მაგრამ სიფრთხილე უფრო იმან მომი-
ღუნა, რომ ჯერ მხოლოდ ათის ნახევარი იყო და დარწ-
მუნებლი იყავი, ღვდაც და მამაც, როგორც ყოველ-
თვის, კიდევ დიდას და რაწმუნებულს პაპასთან — საერ-
თოდ, მთელ საღამოებს პაპას ოთახში ვატარებდით და
მხოლოდ ძილის წინ ამოვივლიდით ზემოდ.

თუმანიანი ქალღის დავაზომე, მაკრატლის წვერით
მოხრებულ შემოვხაზე და დავიწყე ქრა. ჩემი გეგმა
მარტები იყო, მაგრამ დარწმუნებულს ვიყავი, რომ ამ
უფთავრო დამეძი ძნელი არ იქნებოდა მისი სისარულე-
ში მოყვანა. ქალღის შეკვრას ზემოდ და ქვემოთ
ამოვუღებდი თითო თუმანიას, გაზეთის ქალღიშემ გახ-
ვეულს გაუფრთხილ ქულასა და, რა თქმა უნდა, უცებ არ
მივაჩნებდი ხელში. დღემდე გამომავალ ელემენტრო-
მუშე გავის გადაწყვედი, თუმანიას პირს ვუჩნებდი
და ადვილად დავარწმუნებდი, რომ ხელში ათამანიეთი-
ანი შეკვრა შეკავა. ესეც — იმ შემთხვევაში, თუ ქულა-
კის მინიდანაც დაიხიებოდა, ფული მაჩვენებდი. უფრო
მისიანდობილი კი ის იყო, რომ ხელში ამ შეკვრას და-
მინახავდა თუ არა, საჩქაროდ დავიწყებდა შეპირებულ-
ო ამბის მოყოლას. მერე კი, როცა ყველაფერი დავა-
ზუსტებდი, იმ შეკვრას მივაჩნებდი ხელში. დღითი
კი...

დილაღრიანად თბილისის ავტობუსს ვავყვებოდი, იქ
ქულაის დაუხმარებლად როგორმე მივაგზნებდი დე-
დას, რაკი მისაპართი მეცოდავობდა.

„მხოლოდ ათიღე მანეთს ავიღებ ჩემთვის... — გა-
ვიღებ... მაგრამ ვითუ ვერ ვიპოვებ? ვითუ იქ
აღარ ცხვირბის?“ — ათასი კობეჯა მიტრიალებდა თვ-
ში და ათასი პასუხიც ყველაფერზე თავისით მოდიოდა:
„ვერ მივაგზნე და, დედაჩემიც ხო არ აიყრებოდა
მცხეთის ქუჩიდან. იმასთან მივალ. დანარჩენზე მერე
ვიფიქრობ, — ვუთხარი ჩემს თავს. — ახლა მოავარია,
ღირზე მოვრჩები ამ საქმეს... საფიქრელად კი ამდამაც
ბევრი დრო გვექნება...“

ის იყო ქალღლების ქრა მოვათავი და „ათამანიეთი-
ანი დასტის“ შეკვრა უნდა დამეწყვი, რომ, უცერად...
უცერად ცხვირბის ცემინება ამიტყდა — ერთი...
ორი... სამი... ოთხი... ამაღ ვიკერდი ცხვირზე ხელს...“

ახლა ყველაზე კვიანური ის იქნებოდა. საფულე კა-
რადმი თავის ადგილზე დამეღო, რაგან, შესაძლავ,
პაპას ოთახშიც ჩაეღო ჩაქაურს, მაგრამ დახვეწილმა
და დამფრთხალმა, რატომაც, იატაკზე გადახტულ
ქალღღებს დავუწყე კრევა.

— რა ამბავი ხარ გენ, ბიჭო, რა დავემართა?! —
შემომხმა უცებ მამაჩემის ხმა.

წიღოწიღოწიღოწიღო წამოვიფიქ, ხელები უღონოდ ჩა-
მეღებოდა და კარებში მდგომს ვაგზნებულ მივაჩნებდი.

კარი შემოიღო თუ არა, მამას, ალბათ, მამინევე თვალ-
ში მოხდა მაგალიტე გამოსული ფულიც და ყავისფე-
რი საფულეც. მაგრამ ჯერჯერობით არაფერს იმჩნე-
და, გამოიძვლელა მომხიაროდა და ჩემი საყვიღურით
სასვე თვალნათ მომჩერებოდა. სახეზე კი ისეთი
გაოცება აღმეცდებოდა, რომ მთელი თავისი არსებით ერთ
უსაფულოდ და თავზარდამცემ კითხვის ნიშნად ქვეუ-
ღამის და, რაკი ამ კითხვებზე თვითონ ვერაფრით მოე-
ნახა პასუხი, პასუხს, ცხადია, ჩემგან ელოდა. უბედუ-
რებაც ის იყო, რომ მეც, არაფრით შემეძლო მისი ცნო-
ბისთვისარების დაქმყოფილება. ტყულის მოთქე-

რებას ახლა აზრი არა ჰქონდა. მიკვირებულ-მოკვირებულ
სახით იოლად ვერ დააყრებდი, პირქით, ამით პატრინი-
სა და შენდობის ყველა გზას მოიკრიბდი წყნარად...
სიმართლის თქმა კი, მით უფრო, შეუძლებელია...
ნებოდა.

— პა, დამუხციდი, ბიჭო? — იფიქრა უცებ მამამ და
სწრაფად წამოვიდა ჩემკენ. — ამიოღოდა თუ არა ხმას
ბოლოს და ბოლოს?

კვიტად დავკვირდი იატაკის ერთ წერტილს.
ხედავდი ორი თითი ამომღო და თავი ამწყვენიდა. მაგ-
რამ ჩემს გაყვარებულ მზერას რომ წააწყდა, თავი ვე-
რად შეიკავა და უცებ ორჯერ ზედონებ მტკიცა სილა.

— დღილი! — ვიყვირე განწირული ხმით.
— გამაგებინე, რა გინდოდა ამ ფულთან! რა გინდო-
და! რა! — მივივრია მამა, როცა ოთახში დაფეთებული
შემოვარდა დედა.

თითქოს მის დაგოჩინას ელოდაო, მამა ახლა უფრო
აგნით და კიდევ მოთავაზა.

— მოგატყვის ხელი, თუ კიდევ დაარტყა! — იწვი-
ლა დედაჩემმა და ზედ გადამეფოფრა.
ეს პირველად მესმოდა, რომ დედამ მამაჩემი დას-
წყველა.

მამამ კი, თითქოს უცებ გონს მოეგოო, ხელი ძირს
დაუწოდა და თვითონაც მოწყვეტით ჩაეშვა სავარძელში.

— რა მოხდა, რაშია საქმე? — იკითხა დედა და
მგონი ახლად მოავლო მაგალს გაოცებული მზერა.
— კითხე ეგერ, შენც აუბნატონს, იქნებ შენ მაინც
გითხრას! — იყვირა მამამ.

დღის ზურგს მოფარებულს ჩემად ესლუტუნებდი
და მალულად ვაპარებდი თვალს მამაჩემისაკენ, რომელ-
საც ჯერ კიდევ რისხვით უვლავდა თვალბი.

— კარგი, სოსო, კარგი, — მომეფრება დედა, — და-
წყნარდი და გაგავაგებინე, რად დავკვირდა ეგ ფული... —

— სულ ერთია, არაფერს ვიტყვი! — შეიფაწყებინე
დედას.

— ვაპ, გადამრეც ეს ბიჭი! — წამოძახა მამამ.
— აბა, ფული? — დანიტყრესა დედა.
— არ დანიტყლია, — უცვი მშვიდად თქვა მამამ.
— არაფერად არ აქლია! — ვთქვი მე, — დათვალეთ.
თუ არ გეწარა!

— გვეგრა, სოსო. რაკი შენ ამბობ, არ აქლიაო, მამა-
სადამე, არ აქლია. — მითხრა დედამ დაყვავებით.

— შეიძლება არც აქლია, მაგრამ რომ არ მომესწ-
რო? — ამ სიტყვებზე მამაჩემი წამოღდა, მაგიდას
მიუხალოდა და ფული დაუთვალავლად ჩაუქუპა უკუ-
ლეში. — ან ეს ქალღლები რაში დასქირდა, ან ამ ფულ-
თან რა უნდოდა, არაფერი არ მესმის! — ხელები გამალა
მამამ.

— ალბათ, უბრალოდ, ნახვა უნდოდა, — უთხრა დე-
დამ.

— კი, ქალო, ერთი, შენც იტყვი ხოლმე!
ამ დროს ცალკე დამეპიმა სხეული, ცხვირს დამაცე-
მინა და ისეთი ხეგლემა ამიტყდა, კინაღამ გავიკუდიე.

— მიხედ მავას, მგონი გადაციებულია... — ჩაიბურ-
ტყუნა მამამ და საფულე კარადამი შეღო.

ოთახიდან გავიბურწე. სხეული მტკნად და სიარულ-
ში მივირდა. კიბეზე რომ ჩავლიდი, დედაჩემმა გად-
მოიხედა აივნინად და ისევ ოთახში შემოხუნდა. მეც
უკანევე შევტრიალდი და კიბის თავში მისულმა აპკარად
გაიფიქრე დედაჩემის ნათყვანად.

— მინც რა ღმერთი გავიფიქრა, რომ ბიჭზე ხელი
აღმართე, წუნხანდელის არ იყოს! წუხელ! — ჩანდადას.
არ იცოდი... მაგრამ რაც წყნად მამაშენისაგან მოსას-
მენი მოისმინე, ეგ როგორ მოვიცილა!

— რა ქნა, ქალო, ვერა შევიყავე თავი. ყველაფერი რომ მოეუთვნო, ფულის ქურდობა?! — თითქმის თავს იმართლებს ისე თქვა მამამ.

— ნუ მოუთმენ, ნუ მოუთმენ! შეაჩვიე ხელი და იქნებ როგორმე გააძეო კიდეც! — გული ამოუჯდა დედას. — ზამ გაიგინე, რა უთქვამს პაპასთვის... მაგ ბიქმა რომ თავს რაიმე აუტყვის, მარამ რაღა! ზამ არა გგონია, თუნდაც ერთი წუთით ვიცოცხლებ თავს! — ეს უკვე ტრიოლით ჩაილაპარაკა დედა.

— ხე ვეშინია, ქალო, რა უნდა აუტყვოს! მაგრე სულელი კი არ არის, რომ...

— იმაზე მეტე, ნუ ვეშინია-თქო, — შეაწყვეტინა დედა. — ის ეშინიანი ცალკე გამოგატენის ხვალ-ხევენით... მე დღეს ლამის ქუეზზე შევიმალო ქალო, ეს კიბეც...

ვეგრძნობდი, როგორ მესხმოდა თავებზე და მუხლებზე მღვდვდებოდა. სხეული მიხურდა და მაკანცახებოდა. სული მეხუთებოდა, სუნთქვა მიჭირდა, ფეხების თავიც აღარ მქონდა. „პაპასთან მიხეც შემიღწევინა... მგონი ვკვდები და ეგ არის...“ — ვაგიფიქრე და უკვე საჩეხში შესული მოცელოვივით ჩავიყეცე.

ჩემმა ავადმყოფობამ თითქმის ორ კვირას გასტანა. ვერ ვიტყვი, თითქმის მთელი ამ ხნის მანძილზე უგონოდ ვწოლიოყავი, თუმცა ეს შესაძლოა ასეც იყო პირველ ხუთ დღეს მიხეც. ყოველ შემთხვევაში, შემდეგ არაერთხელ ვცდილვარ გამეხსენებინა რაიმე ჩემი ავადმყოფობის პირველი კვირიდან, მაგრამ ამაოდ. როგორც მამამეს, კიბეზე ჩამომაველ დედას მაშინვე დაეუხახვიარ, თუ როგორ ჩავიყეცე საჩეხში. მომვარდნია, ფეხზე ძლივს წამოუყეენებია, მაგრამ ღვთის თავი არა მქონია. მამას ხელში აფუყვანივარ, პაპას ოთახში, გებიაყელ საწოლზე დავუწვენივარ და მაშინვე ექიმთან გაქცეულა. პაპას დაიწყებია თავისი ავადმყოფობა, ისიც წამომხტარა საწოლიდან...

იმ დღიდან საშინელი ხურეგება დამეწყო. მხოლოდ დროდადრო იცაფებდა გონების სუსტი შუქი და სწრაფადვე ქრებოდა. შესაძლოა, ეს მაშინ ხდებოდა, როცა ნებსით მჩხვლტდნენ ან წამლებს მჩრიდნენ პირში — არ ვიცი. მაშინ ბუნდოვანდ ვარჩევდი ჩემს ირგვლივ დღეაღმის, ქიტა პაპასა და მამაჩემის შეფთოებულ სახეებს. ხანდახან მათ შორის გოგია ექიმის მშვიდი, დაფიქრებული სახეც გამოეჩეოდა ხოლმე.

არ ვიცი, რომელ დღეს იყო, მისუსტებულს და ლონემიხილს აშკარად ჩამესმა დღეაღმის თავშეაყვებულო ტრიოლი და გოგია ექიმის ნაწყვეტ-ნაწყვეტ ნათქვამი სიტყვები: „ეს მარტო ვაციებისა და გართულებული გრიპის საქმე როდია... ავი გითხარით, რაღაც დიდი ნერვიულობის ნივთიანზე ბიჭი მძიმე შოკშია ჩავარდნილი... რაღაც ძალიან მძიმე სულიერი ტრავმა უნდა ჰქონოღეს განცდილი“. მახსოვს, მაშინვე ჩავეკიდე ექიმის სიტყვებს და ამაოდ ვცდილობდი ამეხსნა, რას ნიშნავდა ეს „შოკშია ჩავარდნილი“, თუმცა არც ამაზე მიმტვრევია დიდხანს თავი...

ჩემი ავად გახდომიდან მეორე თუ მესამე დღეს მთელი კლასი მოსულიყო და პაპას ოთახში ტევა აღარ იყო თურმე. მე კი არაფერი მახსოვს. იქნებ ეს მაშინ იყო, როცა თვალის გახელისთანავე ჩემდე დახრილი მერის ცრემლმორთეული თვალები დავვალდე სულ ახლოს. ან იქნებ ესეც თვალდახუჭულმა ვნახე, სიხმარში. არ ვიცი, ოღონდ საჭმოდ ცხადად კი მახსოვს.

იმ დღეებში თურმე წარამარა ვახსენებდი კულაკს,

დაიწვინებოდა მოვიტხოვდი ათას მანეთს. დაიწვინებოდა ვეწვებოდა ვილატას, ეთქვა დედაჩემის მისამართით, ვინაა ზღვრადი თილისში წასასვლელად. მარუსა მალევე სწირად ვახსენებდი. მოვიტხოვდი ძროხის რძეს, რძეველსაც მაშინვე მაწვდიდა დედა და, აღზარდა მალევე, ვეწვებოდა, რომ გონისოსული რძის ფინჯანს მჭარს, ვეწვებოდა. სიოცარი ისიც იყო, რომ უცნაურად ანეკვიანა გუგულის მოძახილი. სულ უყურებდი მედამ მისი ბიჭი და მე ხან მივისწრაფოდი ამ ხმისკენ, ხან კი ვუფრთხობოდი, ვაფურბოდი, ვემალებოდი.

მეხუთე თუ მეექვსე დღეს თითქმის ერთბაშად იმბორუნდა ცნობიერება. ოთახში მხოლოდ პაპა იყო ჩემს საწოლს მისჯდომოდა თავჩაქინდული, ხელში უმწეოდ ჩამოეყარა მუხლებზე — მთლად სასოწარკვეთილებად ქცეულიყო. რომ დავუძახე, სიხარულის ელღობა

ერთბამად აცმუდა და აფაქურდა მოხუცი, თავთან და-
მიჯდა, დამიყვავა, რა გინდაო, ჩამტიხავდა.

— მატყუარა ყუფილხარ, პაპახეი... — მივახლო
საყვედროთ და ზიზღითაც კი ეს პირველად იყო, რომ
ცხადლად ნათლად გამოვთქვა ჩემი სათქმელი. პირ-
ველი, რამაც ახლა მოიყვია ჩემი არსება, ეს იყო პრა-
ვისა და გულდაწყვეტის განცდა იმის გამო, რომ სალ-
დაც ვაპირებდი წასვლას და ვერ წავედი. მერე მთლიან-
ად დამეფუტა შურისძიების გრძობა და გადაწყვიტე-
ტი ყველგან ანგარიშის გასრულება. ამდენი ხნის
სიჩურღვად და მოთენილობად, ამდენი ხნის გრძობა-
თუქმობა და გარინება ერთბამად განუკითხავმა გა-
ბოროტებამ შეცვალა ჩემში.

პაპს ჩემს სიტყვებზე დანაშაუვსაგით გაიღმა.
— კი, შეილო, მატყუარა ვარ, კი... — ცოტა ხანს
იყურა და, რაყი მუც ვედროდი, ისევ თვითონ განავრ-
ძი, ოღონდ უკვე სერიოზულად და საქმიანი კილოთი: —
ისე კი, ჩემი სიო, ზოგჯერ ამისთანა ტუქული ვერ-
ჩიის ზოლში ზოგიერთების სიმართლეს... გაიზრდები
და ამას უფრო უკეთ ვაგებ...

— თქნებ ასეც იყოს... — ეუთხარი მე, — მაგრამ იმ
ღამეს შენ მაინც მეტისმეტად მოხსენი თავი ტყუილების
გულს, დამციხე კიდევ... მე კი ყოველთვის მჭეროდა
შენი...

— დამწყნარე, შეილო, მამატელ... კარგი, გეყოფილ...
ექიმმა თქვა, რომ არ უნდა ინერგებო, ჭეჩქარებით
ბევრი ლაპარაკი არ შეიძლება შენთვის... მასწყნარებ-
და პაპა.

მართლაც, ყოველი სიტყვის წარმოთქმა დალეული
და დასუბტებული ენერჯის მტკიცეულ დაძაბვად
მიჯდებოდა, არაქათი მალე გამოქმელია და ძილმა წა-
ბილო.

შემდეგში თავს სულ უფრო და უფრო მოლონიერე-
ბულად ვგრძობიდი.

სულ ის მივირეკა და მიხარდა კიდევ, რომ ემა-
ჩემს თითქმის ბერ ვხედავდი. იგი თურმე საერთოდ ერი-
დებოდა შემოსვლას. მე ამის გამო გულში ვემბოღურებ-
ობდი, რადგან ჭარბდობდა არც კი ვიციდი, როგორ
შევიტყუროდი მას — მტრულად თუ მოკიდულად. ისე
კი, მხოლოდ მაშინ ამოვიდგამდი ზოლზე ენას, როცა პაპას
მართლ დავიფიქვებდი ოთახში.

ერთხელ, მგონი პირველი მაისის წინა დღეს, უცებ
ასეთი რამ ვითხე პაპას:

- პაპე, გესმის გუგულის ხმა?
- პაპა ძალზე გააოცა ამ შეკითხვამ.
- ახლა არა და საღამოებში კი მესმის ხოლმე...
- მე კი სიზმარშიც ვნახულობ... — ეთქვი მე.
- დიდი სიზმარში სანახავეც ეგ არის, — ხელი
ჩააქნა პაპამ, — საზიზღარი ჩიტია, უსიარცხელი, ზარ-
ბაცი და პარაზიტი...

მე სმენად ვიქეცი. პაპა ძველი მონადირე იყო და საო-
ცარი რაღავეების მოყოლა იცოდა ფრინველებსა და
ცხოველებს. კარგად ნაცნობი ადამიანებზეთ შეეძ-
ლო თითოეული მათგანის დახასიათება.

— ცარიელი სილაშაზე! — განვაძობდა პაპა, —
მაგით მოაქვს თავი, მაგით აკვირებს ქვეყანას ეგ უსიარ-
ცხელი ეგა აბა, ბუღის აწუნება, საყუთარი კერის
შექმნა რომ ესიყვედობა, რა უნდა ელაპარაკო მაგას!
კობტაობასა და კოპწიობას ეურ ასელო! თვითონ რად
იმიუნებს ბუღებს რა! თვითონ რატომ უნდა იქედლოს!
ვიღრე ჩიტები ბუღელებს იშენებდა და ოჯახს ეცილებიან,
ეგ მასტაოკი და მატრაკეცა უზრუნველად ატარებს
დროს. კვერცხების დაღების დრო რომ მოვა, მზაზმარეუ-
ლ ბუღეების ძებნას იწყებს, დაფრინავს ხიდან ხეზე.

დახტის ტოტიდან ტოტზე, დახტის და დაცეცელობის
სხვის ბუღეებთან ახლოს, რომ საყუთარი კვერცხი
როგორღე შეუქმნელად ჩაადლოს შიგა. აი, შენიშნა,
დღეც, რომ, ვითავე, ჭინჭას ბუღე აუშენებდა და რარი-
დელ კვერცხის დაღებაც მოუსწრია. აბა, გიგვესდ მღერე-
მა! უტრიალებს ამ ბუღეს გარშემო, უდარავებს, უდა-
რავებს და, როგორც კი პატრონის შიშის დიფიულტებს,
მიიპარება ბუღესთან და საყუთარ კვერცხს, ნისკარტი
რომ დაპქონდა ამდენ ხანს, პირდაპირ და უტყბო ბუღეში
ჩაუძებნის...

— მერე ჭინჭავ? ხომ შეიძლება იცნოს სხვისი კვერ-
ცხი!... — წამოვიძახე გაოცებულმა.

— არხილედ ბრანდნობდი, დიდი ვირეშავა ვინ-
მეა. ყველაფერი წინასწარ აქვს გათვლილი და გათვა-
ლისწინებული. გუგულის კვერცხები თითქმის არაფრით
განსხვავდება იმ ფრინველთა კვერცხებისაგან, რომელთა
ბუღეებსაც ისინი თავიანთი მკაობრივად გამოსაზრ-
დელად ირჩევენ. ესეც არ იცის, ვუგულო ფეიქობს,
სიფრთხილს თავი არა სტკიავა და, როგორც კი საყუ-
თარ კვერცხს ჩააგდებს, სამაგიეროდ ერთ ცოლს კი-
დეგ ბუღედან ამოაღებს. ასე განაწილებს თავის კვერ-
ცხებს სხვადასხვა ბუღეებში. მერე დახტის ხიდან ხეზე
და დანიღერის თავის აჯიღებულ სიმღერას.

— მერე, მერე, პაპავე...

— მერე რა, მოვიდა ეს საწყალი ჭინჭავ, ხედავს,
ყველაფერი რიგზეა და, თუ კვერცხები აღარა აქვს და-
სადები, დაჯდება კრუხად. საკვირველი ის არის, რომ
გუგულის ბარტყი მინც ყველაზე უწინ გამოჩინდება,
წამოვადგენს?! გამოჩინდება და დაიწყებს ბუღეში
წრიალს; იმდენს იბუტრავებს, ვიდრე კვერცხები თუ
უკვე გამოჩნეილ ბარტყებს დაბლა არ გადმოუძახებს ბუ-
ღიდან. ბოლოს და ბოლოს, დედა ჩიტს მართკი ისე
შემორჩება ხოლმე ბუღეში და ამ საწყალსაც მეტი
რა დარჩენია, საყუთარი შეიღები რომ არა ჰყავს, მიე-
ლი თავისი დედაშვილური სიყვარული ამ ბარტყზე გა-
დააქვს, რომელსაც იგი, რა თქმა უნდა, საყუთარ შეი-
ღე მიჩინებს. უზიდავს და უზიდავს საჭმელს, თავს
ვევლება და ისე უყვარს, თავს დასწრება მისთვის. მშობ-
ნილური სიყვარული დიდი რამ არის, შეილო, მას სა-
წყალების მოხლენა შეუძლია: ჩემს ბებოპაში ჩამო-
მიშლა ასეთი ბუღე, ვუგულოდ ვიბრედი დამიჭერია და
სწორედ ამ დროს მოფრინლა დაბლა ჩიტი. იმისი სა-
ცოდამობით გული ჩამჭრია. ატეხავს ერთ წიოკობასა და
ვაი-ვიშს, თითქოს სახეს იხიოს და თმებს იწყებს, შიშის
გრძობა მთლიანად უქრება, ხელბეში ვაფრინდება,
რომ როგორღე წვაგელოვის პირში. ქვის გული უნდა
გქონდეს, რომ ბარტყი არ დაანებო...

— როგორ... წაიყვანს?

— წყავანთ რას წაიყვანს, ტანად ბარტყი დედა
ჩიტზე ბევრად დიდია ხოლმე. უბრალოდ, აიღებ და
ბარტყს იჭევი, ბუჭქემში შესვამ. დედა იქმდებ არ შე-
წყვეტს მასზე ზრუნვას, ვიდრე გუგულის ბარტყი ფრე-
ნას ის ისრავლის და დამოუკიდებლად ცხოვრებას არ
შეძლებს...

პაპა გაჩუმდა და ემბაქურდა მეოქუტული თვალებით
მომაჩრდა, თითქოს უსიყვაროდ მიკითხებოდა, მთავარ
სათქმელს თუ მიმიხედო? მიუხედავ, რა თქმა უნდა,
მიუხედავ სათქმელს... აღარაფერი მიკითხავს პაპასთვის.
მალე თავი მოვიმინარე და დიდხანს, დიდხანს ვიჭე-
რობდი უღარდელ, ჭარბაშუტა და თავპირიან გუგუ-
ლებზე, რომლებსაც სულ არ ახალვლებთ ბიღის საყუთ-
არი კვერცხებთან გამომჩიული ბარტყებისა, და კიდევ
იმ უცნაურ ჩიტუნებზე ვფიქრობდი, რომლებსაც ბუ-
ნებამ სხვისი ბარტყის ეღეობა არგუნათ წილად და

დღე-ღამეს ასწორებენ, რათა ეს ბარტყი გამოზარდონ და ფრენა ასწავლონ.

და ჩემ გულს, ჩემს გრძობას, ჩემს ვინებას — მიეღო ჩემს არსებას სულ უფრო და უფრო სჭვალავდა ამ ფიქრებთან თავისთავად გამოძინარე ცხადზე უხეხავად ქეშპარიტება იმის შესახებ, რომ დედაშვილი თუ მამაშვილითი სიყვარული არ არის ბუნებაში თავისთავად არსებული, თავისთავად მოცემული რაღაცა. იგი იბადება, ყალიბდება და ვითარდება წლების განმავლობაში და მას, ამ სიყვარულს, ქმნის და აყალიბებს მხოლოდ ზრუნვა, ამაგი და თავდადება, რომელიც ერთიანად სჭირდება უსუსურ ბალნასაც, ჩემბე-ლასაც, შენხელასაც — ყველას.

დაბ, არჩევანი უწყვეტ გაკეთებული იყო და უწყვეტი იყო — ამერიდან აღარასოდეს განინტერესებდა ამბავი, რომლის გასაგებად სულ ცოტა წინა წინ მზად ეყოფიერ სული ეშვასათვის მიმეცა.

დაბ, იმ დღიდან სულს თავი თვალთ შეხედე ყველაფერს, რაც ამ დღეებში თავს გადამხდა. შეხედე-დე ის საწარმოს მჭარა, დაღერემოსა და სასოწარკვეთილ დღდას და ამიჩუქებდოდა გული. პირველ ხანებში მაინც ჯიუტად ვფიქრობ და ცდილობდი ვაგვე-ლაგებოდი იმ უჩვეულოდ ნახ გომონებებს, ერთბაშად რომ მომეძვრა. ეგ კი არა და, საგანგებოდაც კი ცდილობდი უეჭვები ტონის შენარჩუნებას, მაგრამ ეს შეუძლებელი აღმოჩნდა. მეორე კოორდულ მოთხოვნილებად გადაქცევა დედის სახარულს ყოფნა, აღარ მოცხდენოდა იმ უჩვეულოდ ნახი გომონების გამოძიებებშიცა, ვეფერებოდი და თითხიდან გარეთ აღარ ვუშვებდი. ერთბაშად მომეძვრა მეგობრის მადეც და პირდაპირ ღორ-ქეტელად გვიქცა. გვაძიდა და გვგონობდი, რომ ამით დიდი სიხარულს ვანიჭებდით დედას, ვგონობდი და განურჩევლად ვნთქავდი ყველაფერს, რასაც კი დედა მთავაზობდა. მამა კი ყველგან შორიდან მივლიდა, თითქოს ჩემგან ელოდა ხმობას, თითქოს ჩემგან ელოდა „დანაშაულის“ პატიებას. მე კი, პირაქით, უცეკ კარგად მქონდა შეგნებული, რომ თვითონ უნდა შეთხოვრა პატიება. მაინც ვანგებ ცილობად ჩვენი შეხედვების გადავადებას.

ერთ დღეს (მგონი, ხუთი თუ ექვსი მაისი იყო) უცნაურად აღვზნებული მეჩვენა პაპა. დავაპირე მეკითხა მიზეზი, მაგრამ მომიჩინა. არ ვიცო, ბოლოს და ბოლოს, როდის გამაზნობდა თავისი აღტაცების მიზეზს, ლაღი მასწავლებელი რომ არ გვეტყობებოდა. შემომავალ თუ არა, ლაღი მასწავლებელი ფართოდ გამალა მკვლავები და, თითქოს ჩემს სანახავად კი არა, სპეციალურად პაპასთან მოსულიყოს, ისე გადაუხვია მას და ჩაიკრა გულში.

— მომილოცავს, ჩემო ქიტებს, მომილოცავს!
— ეჰ, გმალბო, კაცო, იცოცლებ, გმალბობო... — დარცხენილობით ბუტბუტებდა პაპაჩემი.
უხეხავდა ორი ბერიკაცი ერთმანეთს და სულ უფრო და უფრო მიღიზიანებდნენ ცნობისწადილს. ვეღარ მოვითმინე:
— რა მოხდა, ლაღო მასწავლებელო, რა ამბავია?!

ლაღო მასწავლებელს თითქოს ახლავა გაეახსენდი, აღელვებული მობრუნდა და გავიციებულ მეკითხება:

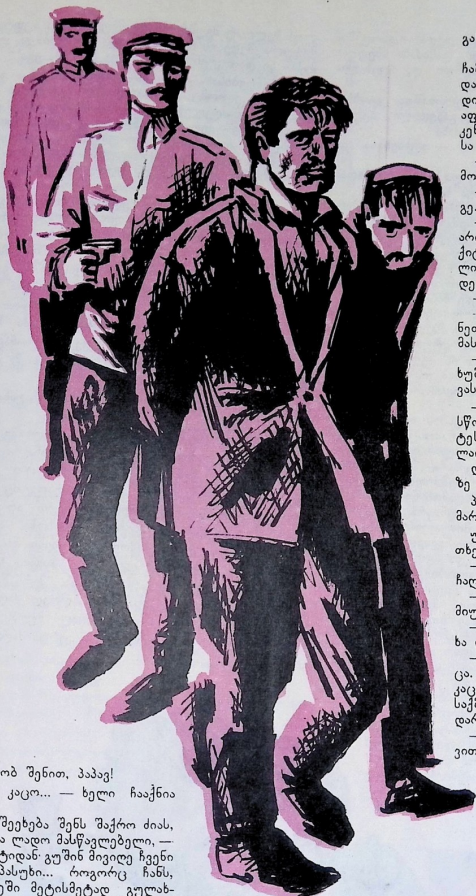
— შენ რაო, აქამდე არ წავიკითხავს, საშუალო? — და ამ სიტყვებზე ხელში გავხეთი „კომუნისტა“ მომაჩინა. — აი, აქ! — სახეიმი ხშით განაცხადა მან და მოხრილი საჩვენებელი თითით კარგა მოხრილი წერილი

შემოხაზა, რომელსაც სათურად ეწერა: „სახე ჩაიხი, თქვენ, თანაბარყოლო მეგობრებო?“ ამ სიტყვებზე ჩემი ლაღი რუსული სიმღერა გაშასხნა, რომელიც ძალიან უყვარდა პაპას, მაგრამ ვერ გავიხსენებ სიმღერის მოტივი და არც საპაპის დრო იყო ახლა. ვაღუცხვენი დაიწყე წერილის კითხვა: „მამაცი მზერაზე... დაიწყებოდა მეორე, უფრო წერილი ასობით შეყობილი სათურად. ამ სათურის ქვეშით კი წერილს ასეთი გონივრება ჰქონდა გაეფიქრებოდა: „ეს ნაწევრიტი ამოღებულა თაღარაგის გენერალ-მაიორ ნ. ე. კ. ღობერავლიანის წიგნბინა „ქედობურებანი“, რომელიც გამოცემილბო „თენიწნი პისტეტებში“ გამოსცა მოსკოვში. გელაშვილის სახით იმ ქართულ მეტაბოლოა გიქცელ სიას, რომლებმაც თავი გამოიჩინეს დიდი სამამულო ომის ფრონტებზე, კიდევ რომელიც მოკრძალებითა და პატრიოტული სახსენებელი სახელი მიკეტება. ვინ არის ეს სერჯანტი გელაშვილი? თუ ცოცხალია, სად ცხოვრობს, რას საქმიანობს და სხვა ასეთ კითხვებზე პასუხს რუდაქცო მოუთმინლად მოვლის მკითხველებისაგან“.

ისე ამაღელდა ამ სიტყვებმა, რომ დამაფრწყდა კიდევ მიიღეცა პაპასთვის, რომელიც ახლა ჩემი გამოკითხვის ამბავს ამგონად ლაღო მასწავლებელს. მე სულ მოუთქმელები ვანგებოდე წერილის კითხვა. ჩავიკითხე ერთი აზბაცი, მეორე და ამ, უცებ, ვკითხვობი: „დღნიშნულ ბრიტანებში განსაკუთრებულ როლს თამაშობდნენ ჩვენი მზერაჩემი, რომლებიც, ვდაუტყარებლად უნდა იქტვას, სასწაულებს მახდენდენ — ორბოცხვირწინ. კარგად მახსოვს ერთი მხედველი — ორბოცხვირ წლის ქართველი ვაჭარი — სერჯანტი გელაშვილი. სახელი მისი, საშუაბოა, დამავიწყდა, აღბათ იმიტომ, რომ ყველა „უჩინამაჩინს“ ვეძახით. ერთი შეხედვით, თითქოს მზერაჩემს არა ეცხობ რა. მახსოვს, რა ეკვრის თვალით ვხომავს პირველად, როცა ფრადი დასაუხისმებლო დავალებს შესასრულებლად გამოცილიდა და სამიღო მზერაჩემი მოვითხოვდა შტაბშიც კი წმუხი ტანის, მოუქნელი კავასიელი შემომიყვანეს. პოლიცს უფროსმა — კაპიტანმა ჩემკოვმა მამინეგ დავიკრა ჩემი ეკვარატი მზერა და სიცილით მიითხრა: „ნუ ვეფერებოდა, ახხანავო პობაპოკოვნიო, ჩვენ მას „უჩინამაჩინს“ ვეძახით!“ ამით ყველაფერი იყო ნათქვამი. გელაშვილის სამეულს უყუყუბანდ ვანლად დავალება, რომლის წარმატებით შესრულებაც შეიღო დივიზიის და, შესაძლოა, მითელი ფრონტის წარმატებაც კი იყო დამოკიდებული. დასვერავა უნდა მომხდაოყი მტრის ზურგში, სოველ ლესსიასი მიღამოვებო, სლაც, ჩვენი ვარაუდით, მტრის მამეული ჩარი უნდა ყუფილიყო ვანლაგებული. ჩვენი ვარაუდით მართალი გამოვდა. გელაშვილის სამეულმა დაწვრილებით და ზუსტი ცნობები ჩავვაპარა. ხოლო „უნამა“, რომელიც თან წამოვეყვანათ, კიდევ უფრო შეგვიყოს ეს ცნობები. შეტევა ორი დღით ვადავჯეთ დამეყებას დავეღოღეთ, რომელმაც არ დაეყოფნა. ჩვენი და დივიზიამ ბრწყინვალედ შესასრულა ფრონტის სარლობის საპატიო დავალება“.

ნაწევრიტი აქ წყდებოდა. წერილის კითხვის დროს მეტი მღელვარებისაგან არავითხელ მომიკრემლანდა თვალთ, სტრიქონები ამ დროს თითქოს გამჭვივრად ბურუსში ხეგვიღონდ, დახტადნენ და ცქეცადნენ ასოები და მე მალულად ვაპარებდი მზერას ქიტა პაპასაკენ, რომელსაც კვლავ ლაღი მასწავლებელთან საუბრით იყო გართული.

— მოიღ, ვაკოცო! — უთხარა პაპას.
იგი მოხრილი წამოღდა, ომიბრეული წამოვიღე იმეგედ, დიხარა და ლაღა მომიშინარა.

გახარებულმა და ბედნიერმა. მამა ლადო მასწავლებელს ხელის ჩამოთმევით მიესალმა, მითითება და ნელა წამოვიდა ჩემკენ. გზედვადი, როგორ დღეა, როგორ აუცილებელია თვალდამიკრებელი, როცა ჩემკენ დაიხარა და აღერსით მომხიროს ქოჩორი.

— როგორ ხარ? — მამა იქვე ჩამომიჯდა საწოლზე.
— შესანიშნავად! — ყინჩად მივეუბნე.

— აი, თქვენც შერიგდით და ეგ არის! — ღიმილით მოგვიახლოვდა ქიტა პაპა და მამას ბუჭზე დაკვრა ხელი. — აბა, მღარიჩი შენზეა, იცოდე!

— სიამოვნებით! — გაიცინა მამამ.
— რა, ემდუროდნენ ერთმანეთს? — ღიმილით იცთხა ლადო მასწავლებელმა.

— არა, ლადო მასწავლებელი, ხუმრობს პაპაჩემი, — ყველას დავასწარი პასუხი.

— ისე, მღარიჩზე თუ მიდგება, სწორედ შენ გაქვს სამღარიჩო, ქიტესო! — სიცილით შეედავა პაპას ლადო მასწავლებელი.

დღას კი უკვე მოჰქონდა მაგდაზე შოთები, თევზები...

პაპა ქვეყრის მოსახლელად გავიდა მარანში.

უეცრად ლადო მასწავლებელი ეკითხება მამაჩემს:

— მართლა, როგორ წვიდა იმ ყაჩაღანების საქმე?

— როგორ უნდა წასულიყო! — მიუგო მამამ.

— ჰო, — მოუთმენლად წამოიძიხა ლადო მასწავლებელმა...

— საქმე პროკურატურას გადაეცა. — მშვიდად განაგრძო მამამ. — კაცმა რომ თქვას, არც ასე წვიდილა საქმე, პარასკევს, რომ ის ამგებნი არ დართვიდა...

— რა ამგებია, მამი? — ვეღარ მოვითმინე.

— უნივერსალის გაქურდვის ცდა... შენ არ იცი ეგ ამბავი, ხომ? — მითხრა ლადო მასწავლებელმა.

— როგორ თუ... როგორ...

— გაოცებისაგან ენა დამება.

— ეშვინის „შანტრაბამ“ სცადა რალაც, მაგრამ ჩაიქნულათ ოპერაცია, — რა იცინა მამამ. — ჯერ უნდა

ხანძარი გაეჩინათ თურმე, მაგ-

გაეძარცვათ და მერე რამ...

„ნეტაც კულაყი თუ ვერა საქმეში?“ — ის იყო, დეაპირე კიდევ, ვკითხავ-მეოქი მამას, მაგრამ ოთახში დედა შემოვიდა და საზეიმო ხმით განაცხადა:

— აი, ჩვენი გმირიც გვეყვია თავისი ფეხით! — ეს რომ პაპაზე არ იყო ნათქვამი, ანის მიხედვარა

— ვაბაყობ შენით, პაპა!
— აი, კაცო... — ხელი ჩააქნია პაპაჩემმა.
— რაც შეეხება შენს შაქრო ძიას, — წამოდგა ლადო მასწავლებელი, — კომისარიატიდან გუშინ მივიღე ჩვენი წერილის პასუხი... როგორც ჩანს, სიმთვრალეში მეტისმეტად გულახდილი ყოფილა შაქრო... შენს იმ „შესავალს“ კი უსათუოდ გამოვაქვეყნებთ „ნორჩ შე-მოქმედში“.
სწორედ ამ დროს თანჯარაში მამას მოეკარო თვალი, იგი დღდას ელაპარაკებოდა რალაცას, მერე დღდას მკლავში ხელი გაუყარა და პირდაპირ კარს მოაყენა. მამამ ნელა, გაუბედავად შემოალო კარი.
— შეპოდი, მამი, შეპოდი! — შეეძახე უსახლდროდ

უნდოდა, მაგრამ ვის გულისხმობდა დედა? გავაკებამ და წამოვიბა მოლოდინმა მთლად დამიძაბა სხეული. საწრელში წამოვიწიე, კარს მივაჩერდი და უხეხი ღია კარში კუხსაბა არ შემიყვარა!

ლადო მასწავლებლის დასახევა ერთბაშად დადბნია კუხსაბა. ლადო მასწავლებელი კი გავწილი ხელით შევიტყა თეღს და ხმაშალა შესძახა:

— ომ, ვინც მოვიდა გაუმარჯოს! — გადახეხია და მაგრად ჩაიკრა ბიჭი გულში.

— გაუმარჯოს! — ასევა მამაც და საქციელწამხდარ კუხსარსა მეგობრულად ჩამოართვა ხელი.

დამორცხვებული, სახეგუარსლებული კუხსაბა ძლიეს ცამებლწია უფროსებს და ჩემზე წამოვიდა ..

— როგორა ხაზ, შე ლონდრე, როდღმდე უნდა იწვე ახლა! — მითხრა სიცილით და ხელი გამომიწრდა.

— ეგ კი არა, გამაგებინე, ბიჭო, რა მოხდა, რა გმირიო, რა ჩაიბინე, მალე, მალე მითხარის! — მიგაყარე კუხსარსა, მაგრად ჩაბღღეე მისი ჩამკერივებულ-ლი, მსხვილი თათი და საწოლზე ჩამოვისიე. კუხსაბა არ დაწყაე, წამოდგე, დინჯად მოიჩინა სკამი. ლადო მასწავლებელიც მაშინვე გვირდოდა მოუქცა და შეგატყვე, ჩემზე მეტი მოლოდინობით ის ელოდა, როდის ამოღებოდა რამეს კუხსაბა. მამამ კი, ალბათ, უკვე იცოდა ყველა წერილობრივ და პირდაპირ ის ჰქოთბა კუხსაბას.

— თეღო, ერთი რამ მაინც არ მემსის: რაში დასტერდა ამ თქვენს კულაკს იმის თქმა, წამოსცდა თუ... შენ როგორ გგონია, ვითომ გაგაფრთხილა საგანგებოდ?

— რა ვიცი, აბა... მეც არ ვიცი... — მხრები აიჩრეე კუხსაბამ, ამ ბოლო დღოს რა დემარტა, არ ვიცი, — თქვა და მე მომიბრუნდა: — იმ საღამოს მერე ხომ ბიჭები აბლოს აღარ გაეკრიბინა, რამდენჯერაც კი მოტოცილით დანახავენ, სტეგნით მიაცილებენ. ველარც რაემს უბედვს ბიჭებს, ნაკემივით გვივლის გარშემო, რაოცნარად გათოთხარებული და გაუშინებულა... შენს ამბავს ყოველდღე ეკითხებოდა ბიჭებს.

— რაო, მაინც, რა გითხრა იმ საღამოს, როგორ გითხრა... — ველარ მოითონა ლადო მასწავლებელმა.

— რატომ პაპაშენს არ მიხედავ, ბიჭებმა რომ გამოათვრეს და პირში ენა აღარა აქვს, ამაღამ ეგ მალაზისი მყარაულეებელია? — თქვა კუხსაბამ.

ეს ამბავი პარასკევ საღამოს მომხდარა სწორედ თედოს პაპა მალაზისის ყარაულე მუშაობდა, რაც თავი მახსოვს. იმ საღამოს ბიჭებს (მათ შორის ეშვიანიც ყოფილა ჯაგარასთან ერთად) ხევის პირას პურმარილი გაუწყვიათ, როგორღაც თედოს პაპაც მიუწვევით სუფრაზე, ეშვიანს ღვინო უმაღებია, და თედოს პაპაც მალე კარგად გამოთვარა. ქვირდის დაწყებისას კულაკიც იქ ყოფილა, ეშვიანის გვერდით მჯდარა. ერთთავად რაღაცას ჩურჩულებდნენ თურმე, მერე ჯაგარას განზე გაუყვანია კულაკი, რაღაცას გაცხარებებით უმტკიცებდა თურმე და საქმე იქამდე მისულა რომ ჯაგარას ერთი მაგარი უთხლემია ყბაში. კუ-

ლაკს ხელი არ შეუბრუნებია, მიუტოვებია სუფრა და წამოსულა. მერე ის იყო, კუხსარას ვადაფრა და ტუტების, პაპაშენს დაათვრეს ბიჭებმა. ეგ იყო და ეგა.

შებინდებისას კუხსარას მალაზისის, პაპამისი ვითომც ყოჩაღად და მხნოლოდ მდგომარეობაში სინამდვილეში კი ისეთი მთვარალი ყოფილა შეიღოშული ველარ უცენია და კინაღამ თითქმის დაუხსნა კუხსარას ბევრი უხეხეწია, წადი შინ, მოიბინე, მანამდე მე ვუსყარაულეებ მალაზისო, მაგრამ პაპას ძალზე სწყენია ეს და ბიჭი კიწისცვრით გამოიქცა.

— მამაჩემი რომ შინ ყოფილიყო, იმას გავაგებებოდა, მაგრამ მეტი რა გზა იყო... კულაკის ნათქვამი უკლად მენიშნა და მოსტყენა და მიყარა იმ საღამოსაც ყვევბოდა კუხსაბა. — მეც ავდექი და ბიჭებს ჩამოვუარე, ჩიჩაყვამ ხელი ჩააქნია, სიცილიდ არ ეყო, ჩემი ეჭვი რომ გავუბოიარე, არც პაპას გამომეყა. ბოლოს ყოჩაღა დავიყოლიე და ღამის თორმეტი საათი იქნებოდა, შინიდან რომ გავიბარენით. პაპა შორიდან დაეხვეწა, რა თქმა უნდა, უკვე გულიანად ეძინა, მომორებით, თებრისა ღობეში ჩაეხდებით მე და ყვეჩაღა...

— ეგ რომელს ეძახით ყოჩაღას, წელანაც ასხენე... — ჩაურთო ლადო მასწავლებელმა.

— როსტომას ბიჭი, რობიზონ გულიანდელი, მასწავლებელი. — მიუყო თედომ და განაგრძო: — ალბათ ღამის ორი საათი იქნებოდა, რობიზონა ამიტყდა, ტყუილად გაკითხვებით ამაღამ, არაფერიც არ მოხდებოდა. წადი-მეთქი, ეველები. არაფრით არ ქნა, განა მაგტომ გითხარის! კია ბიჭია რობიზონა! ამას რომ ვჩურჩულებთ, უკემ გამოიროთ დენი. ეს ჯაგარას საქმეა-მეთქი, ყოჩაღას ეველები. ჯაგარა ხომ მონტორია. მერე მურამაც წამოიყვდა, მერე წკებტენი მომემსა. ეჭვი არ იყო, ეშვიანი მიუახლოვდა ძალს, კატასავით ჰყავს შეჩვეული... ეგ, საწყალი მურა! მერე ევედავიდო. ორი ღანდი როგორ აფაცურდა მალაზისი უკ-

ნა კართან. ესე იგი, საწყობის მხრიდან უნდაღათ შესეკ-
ლა. კლიტის ტეხვა დაიწყეს თუ არა, ვხედავთ, მომ-
რებით მანქანაც გაჩერდა. მაშინვე დავიძოქეთ უბნის
ინსპექტორთან. კიდევ კარგი, ახლოსვე ცხოვრობს...
თავითა ორივე ძმა წამოყარა ზურა ძიამ და ათითღ
წუთის შემდეგ ეშვიანი და ჯავანა ხელშეკრულები გა-
მოიყვანეს საწყობიდან. მანქანა კი თვალსა და ხელსა
გაუშვართ!

— თქვენი? — გითხე თელოს.
— ჩვენ არაფრით არ შეგვიყოლიეს შვინით... —
გულდაწყვეტილ თქვა თელოს.

— სწორადვე მოქცეულან, — უთხრა ჭიტა პაპამ,
რომელიც ამბის დასაწყისშივე ფეხაკრფით შემოვი-
და ოთახში, სველი ზელადა ჩუმად შეაოღა მაგიობაზე
და თელოს მონაყოლს გაუფაციბებინა ისმენდა. — სწო-
რად მოქცეულან, — გაიშვირა ჭიტა პაპამ, — რა იცი,
უცებ სროლა რომ ატეხნათ და...

— მართალია, — დაეთანხმა მამა.
კუსპარა წამოღდა და. ცოტა არ იყოს, დარცხვენლი
მიუხახოვდა პაპას.

— მოგილოცავთ, ჭიტა პაპავ, — უთხრა და, ხელი
რომ ჩამოართვა, უფრო უარესად წამოენთო სახეზე. —
დღი ბოდიში, იმ დღეს რომ ავფუტყიანი დი და გამწყ-
რალი გაგიქციე...

პაპამ მაგრად ჩაიკრა გულში კუსპარა და აღუღე-
ბით უთხრა:

— რას ბოდიშობ! ვეჟაკი ხარ, ნამდვილი ვეჟაკ-
ცი! ყოიდი! ის ომი შენისთანა ბიჭებმაც მოიგეს!

დღიან ყველა სუფრასთან მიიწვია. კუსპარამ ბევრი
წინა წასასვლელად, ხან რა იმიზეზა და ხან რა, მაგრამ,
რა თქმა უნდა, არ გაუშვეს. არაფრით არ შეემძლო
ლოკინში გაჩერება. უნდა ავღვდ-მეთო, დაივიწყე და
ჩემიც გაიჭრანე. მაგიას რომ მოეუხსნელით, ლდო მას-
წავაღებელია ჩაიჭრებოთ და ყოყმანით განაცხადა:

— არ ვიცი, არა მგონია მაგ საქმეში სოლიოსა და
შაქრის ხელიც არ ერიოს... მაგას ალბათ დაადგენენ
როგორმაც...

— მაგრამ გიგლა?! . ვითომ გაწირა მამამისი?! —
დაეძვრა დედა.

— გიგლამ რა, თელის უთხრა, პაპაშენი მოვრალიაო,
და ხელი დაიბანა, — თქვა მამამ, — თუმცა მაინც ყო-
ჩაი!...

— კარგად იცოდა, ვის ეუბნებოდა! — წამოვიძახე
და კუსპარას. აღტაცებით გადავხედულ.

— არ მეგონა, თუ არ აწყვებოდა ეშვიანს მაგ საქ-
მეში! — თქვა კუსპარამ. — ავი გითხარო, სოსო, იმ
სალამის მერე არ ვიცი, რა დავმართა.

— როგორც ჩანს, არც ისე წასულა მაგ ბიჭის საქ-
მე. და ვიდრე მთლად გვიან არ არის, მაგრად უნდა მოე-
კილოთ ხელი! პირადად ვიკისრებ მაგ საქმეს! — მტკიცედ
განაცხადა ლდო მასწავლებელმა.

„როგორც ჩანს, ახლან ამოღე ადარ ჩაგვილით შრომა,
ლდო მასწავლებლო, — გაიფიქრე მე, — ეტყობა.
გიგლამაც გააკეთა საჭირო არჩევანი...“

— აბა, ახლა, კი შეეკავსო! — გამისმა მამაჩემის სა-
ხეიშო ხმა, და ღვირთი სახეზე ხელსაძა ქვიჭებზე და-
პირქვევდა.

იღმა 1924 წელს, ვ. ი. ლენინის გარდაცვალებას-
თან დაკავშირებით რუსეთის ასალაზრდობის კომუ-
ნისტური კავშირის ცენტრალური კომიტეტისა და ბავ-
შეთა კომუნისტური ჯგუფების ბიურომ საბჭოთა ბავ-
შებს მიმართა შემდეგი მოწოდებით:
ბავშვთა ყველა კომუნისტურ ჯგუფს! საბჭოთა
სოციალისტური რესპუბლიკის პარტიის პროკლამატთა
ყველა ბავშვს, პიონერებს, საბჭოთა რესპუბლიკის
ყველა სპარტაპელს!

რუსეთის ასალაზრდული კომუნისტური კავშირის
ცენტრალური კომიტეტის პლენუმმა დაადგინა: სსრკ
ბავშვთა ორგანიზაციებს ამიერიდან ეწოდოს ლენინის
სახელობის ნორა პიონერთა კომუნისტური საბავშვო
ჯგუფები.

თქვენ უნდა იყოთ იმ დიდი სახელის ღირსნი, რო-
მელიც თქვენს დროსაზე წერია.

თქვენ შემოგვცქერიან ყველა ქვეყნის მუშათა შვი-
ლები.

თქვენი მოვლეობა არა მარტო განამტკიცოთ და ჯაჭ-
ვივით შეკრათ თქვენი რიგები, არამედ გამოცხადოთ
ბრძოლა სიღრმისა; მოუწოდოთ შეკავშირდნენ მუშა-
თა შვილები ყველგან, სკოლებში, საბავშვო სასაღებში
და მუშათა გარეუბანთა ეზოებში.

თქვენი ვალა გაამხნოთ თქვენი მამები და დედები,
ჩაუნერგოთ მათ რწმენა ნათელი მომავლისა.

დეი, ბავშვთა ყოველმა ჯგუფმა, ამ სტრატეგიების
წაიკითხვის შემდეგ, განიხილოს საკითხი, რით და რო-
გორ განამტკიცოს ილიჩის სსრკ, რათა სახელი მისი
იყოს გასწავნა მანათობელი ვარსკვლავი, ყოველი პრო-
ლეტარი ბავშვის გუზაზე...

1924 წლის 23 მაისს, მოსკოვში წითელ მოედან-
ზე, ნორა პიონერთა პარადი მიიღეს პარტიის XIII
ყრილობის დელეგატებმა. ქვეყნის ყველა პიონერის სა-
ხელით მოსკოვის ათი ათასი პიონერი ფიცს სდებს
პარტიის წინაშე:

„ღრმად შევინახოთ გულში ლენინის ანდრძი, სა-
სახელი ვატაროთ მისი სახელი, მოვეშინდეთ კო-
მუნისტების დიდი საქმეებისათვის საბრძოლველად.“

ინავე წლის მარტში გიორდის რუსული საბავშვო
ქურნალ „პიონერის“ გამოცემა ნომერი. მისში მას
ემატებმა მეორე საბავშვო ორგანო „მურზილკა“. ივ-
ნისში კი ქურნალი „კოჟახტი“.

ჩვეულებრივი სახალგაზრდო

დავიწყით იმით, რომ მუხრანი დღე-ღამეობის და ლამაზი სოფელია, აქაური კაცი კი — შრომისმოყვარე. იმედიანი მიწა აქვთ და იმითკომ. ასეთ მიწაზე იტყვიან ხოლმე: თესილი უკუღმა რომ გადააგდო, წაღმა ამოდისო.

უკეთეს ადგილზე ახალგაზრდა ვერ წავა, თუკი მუშაკაცობა აქვს გადაწყვეტილი. ანგარიშგასაწყევია ისიც, რომ თბილისი მუხრანთან ასლოა—დღეში რამდენჯერმე ახვალ და ჩამოხვალ. ამ სიახლოვის გამო, სკოლიდან აფრენილ გოგო-ბიჭებს დიდი ქალაქი ანდამატივით იზდავს სასწავლებლებით, საწარმოებითა თუ ვასართობით. ყმაწვილების ერთი ნაწილი სავალდებულო სამხედრო სამსახურში მიდის ყოველ შემოდგომაზე და დროებით ემშვიდობება სოფელს.

ჩვენ მხოლოდ იმ ახალგაზრდებზე მოვითხრობთ, რომლებიც მარტინამ ამ

დროს მოსწავლის მერხზე ისხდნენ და სკოლის დამთავრების ცდაში იყვნენ, ახლა კი სოფლად მუერნეობენ.

ათნი არიან.

მაგრამ, პირველ ყოვლისა, სამეულს გავყვებით. თინა ვეგიაშვილი, ნელი ტატიშვილი და ნანა ჩუბაშვილი თანაკლასელებიც არიან, მეგობრებიც და კარის მეზობლებიც. ატესტატებიც კი თითქმის ერთნაირი აიღეს— ოთხიანე-ბითა და ხუთიანებით სავსე.

კითხვას, რომელიც ამ დროს თითოეული ახალგაზრდის წინაშე დგება, გოგონებმა იმით უპასუხეს, რომ საბჭოთა მუერნეობის დირექტორის სახელზე განცხადება დაწერეს: გთხოვთ სამუშაოზე გამოგვიყენოთ...

მათ სხვებმაც მიჰბაძეს.

გათუნდებოდა თუ არა, ერთად მიდიოდნენ მუერნეობის ზვრებსა და ბოსტანებში, მინდვრებსა და ბაღებში, შებინ-

დებისას შინ ბრუნდებოდნენ. უფრო სწორად მანქანით, ზოგჯერ— ქვეითად.

ისე მზიარულად მიუყვებოდნენ გზას თითქოს დილიდან საღამომდე კვლავ კი არ მდგარიყვნენ, სადმე გროლომ შეექცითო თავი. წვიმაც წამოსწევიათ მაგრამ მათ კიკიას თუ უმატია, თორემ არ უკლია.

ხანდახან დარბაისლურ საუბარსაც წამოიწყებდნენ. ეს უფრო ნასადღევს შესვენებისას ხდებოდა, მწვანიაზე სადმე ჩეროში განცალკევებისას ან შინ როცა მარტონი რჩებოდნენ.

ერთხელ ჩვენს შევესწარით: მაშინ დავკობდნენ, თუ რა არის ამ ქვეყნად ყველაზე მნიშვნელოვანი. საბოლოოდ იმ აზრს დაადგენენ, რომ ეს არის მხოლოდ შრომა — ადამიანის გამაყვითლებელი და ამამალღებელი.

— არადგირია უფრო მრავალსაზე

მრავლისმომცველი და მომცემი ნამდვილი სიკეთისა — ამტკიცებს თინა — მხნელი ხნას, მუხსველი თუას, მწყემსი მწყემსავს, მწერალი წერს, ბავშვი სწავლობს... და ასე, დაურსულუბოვო. ხომ გაგიგონათ, ათასი საქმე მაქვს.

— რაც კაცია ქვეყნად გაჩნდა, საქმეს თუ დაეკა, — კვირი დაუკრა ნელი. — დამიანის წონა საზოგადოებო თვადელი ხომ იმით ფასდება, თუ რასა ქმნის, რამდენად პატიოსნად და თავდადებით შრომობს.

— საიდანბანო შილის ეგ თავდადება? — იყობა ნანა.

— სიყვარულიდან, — წამოიბახა თინამ და ერთი შემთხვევა გაისახა: — მარშან გაამყანეს გმირი მჭიკვი ქალიშვილი. გამიყვარდა, როგორ მიადრინა ამ მშობლარმა და ტანმორჩილმა გოგომ ისულენ დიდ წარმატებას, და იცით რა მიზნებს? ხომ ათვევებ, როდესაც მწვანე ღუგუები შემოდის, ცისკრის ვარსკვლავთთა ერთად დგებოდა იგი და გვიან შედამებადუ კრეფდა, ყოველგვარ ამინდში კრეფდა, არ კარგავდა წახვულის დღის არც ერთ წუთს. შეუძლებელია ეს მოიხიშქოდე საქმისადმი დიდი სიყვარულის გარეშე.

— შერდებ, ეგ სიყვარული რისი ნაშრობია? — ისევ იკითხა ნანამ.

ახლა ნელიმ გამოთქვა აზრი:

— მე მგონია, მოუბარია პირობა საქმის ცოდნა. რაც არ იცი, არც ვიყვარს. სკოლაშიც ხომ ავრე იყო. ის საგანი გვიყვარდა, რომელიც გვემარჯვებოდა. როცა შეგვივი, როცა დანიავდა, რომ რიგაინად გაგვიციდის ნახელავი, მუშობა გაგვიადვილებდა და შეგვიყვარებდა. სწორედ ასეთ შრომას მოაქვს ბედნიერება.

— დარწმუნებული ხართ, — ნანამ ისევ არ დამზარა შეკითხვის დასმა, — შრომაში რომ კარგად გავიწავლებით, ნამდვილად შეგვიყვარდება? — და მერე, როცა შეგვიყვარდება, თავდადებას შევძლებთ? — და, როცა თავდადებას შევძლებთ, ბედნიერებას მივითავებთ? ჩვენ ახლა რა ადგილზე ვართ მისული, თქვენი აზრით?

— ვერგვარობთ ვიწრო, აღმაერთიან ბილგუე, ჩემი ნანა, — სიცილით მიუგო თინამ, — ჯერ მხოლოდ ვერგვით. თავდაპირველად საქმე ტვირთის უფრო ჰგავს, სიყვარული იწყება მაშინ, როცა იწყება გატაცება.

— და შენი ანგარიშით, მაგ დღეს რამდენ ხანს დაგვიანდება? — შენიშნა ნანამ. — ენებენ უფრო სწორი იყო, გეთქვა, ჩვენი მიწა დიდი ხანია გვიყვარს, რომ მუერნობაში წაწორად მისმა სიყვარულმა მოგვიყვანა.

თინას აღარაფერი უთქვამს. უსაფუძვლოდ დავა არ შეეძლო. ერთი ჩემი, მტრედითი გოგო იყო. ამხანაგები კი ამბობდნენ: საქმეში ძალზე ფიცხობია. მიიწინიდა თანაკლასელებისაგან მეტოსტინისა რგოლის შედგენა — ჩვენი ნაკვილი გვეყენება და საქმეს უფრო გულიანად მოეყვინებო, შრომაც უფრო გამორჩენილი, თორემ მაშინვე მთელი წახვული და შემოდგომა სვების მოყვანად პომიდურს, ხესილს და ყურძნის გერეფდით, ყანას ვიღებდით, დახმარებუშვების უფრო ვგავართ, ვიდრე ნამდვილებს. მარტო მინახანდა აჩაფერი გაუვიდა. ამასაც თავისი თადარიგი სტირგვინია.

ამ საუბარს როზა ტატიშვილიც კლავს, ნელის დედა, მოწინავე მუშა ქალი მიეღოს იმ კუთხეში, და გოგოები ასე დაარჩავს:

— მუერნობაში ახლა რა მოხვედრით? ანტიკურებით აშენდებით ვითომ? იმასედაც გულს აიყრით, რაც ხელთა გაქვთ. ნუ, თქვენ კი შემოგველოთ როზანი, საქმეს ზოგჯერ სიღინჯე შევინს და ზოგჯერაც სინჯრე. ორივე თვითავად დარწმუნებულნი და არა შებრუნებულნი. თქვენ ოღონდ ხელი გასაძრით და ყველაფერიც იქნება. ჯერ თქვენს ბრძოლებში იყავით, იქ იყარებო, მერე თითხვით გამოყოფა.

საკაბრთვლის უნაღლეში საბჭოს დეპუტატია დღიდა მათსა, კარგად იცის რასაც ამბობს და უმცროსებმაც უნდა დაუჯერონ.

გოგოებიც სიტყვას არ უბრუნებენ, მაგრამ ეტყობა, გულში ისევ თავისივე დანაწი, როდესაც საგანი, რასედაც საუბრის გადააქვთ, მათს საწუხარს ესმაურება.

— პირველი სექტემბერი რომ დადგა და პირველი ზარი დაირგა, — იგონებთ თინა, — იცით რა დაგვიმართა? სხვები რომ სკოლაში წავიდნენ და ჩვენ კი უპატივრი პომიდურების საკრეფად, მაშინ ვიგრძენით, რომ ჩვენი ბავშვობა დამთავრებული იყო და უკვე ცხოვრების კვალში ვიდედით. მაშინ ვიფიქრებ, რომ, როგორც კლასში მივრედი დარჩენა საგანავაშო, ცხოვრების სკოლაშიც, სადაც ეს-ესაა ფები შევდგინა, არ უნდა დაიკარგოს არც ერთი წელიწადი.

მედილი მოუბარია თინა, დალაკებით აყვება განუღლები დღეებზე, როცა მოსავალს აბინავენდენ და ენანებოდით ბინდის შემოსვლა. სადამოებით მაინც ახერხებდნენ კულტურის სახშით ახალი ფილმის ნახვას, კვირაობით ბიბლიოთეკას ეტანებოდნენ. ხვდებოდნენ ამხანაგებს, აწყობდნენ გვეგებს. შამთარი

შესვენება იყო და იგი წინის საკვირვალად გამოიყენეს. თინა ქართული რნის მასწავლებლობაზე ოცნებობს, ნელი უცხო ენას, ნანას კიდევ ისტორიის შესწავლა აქვს გადაწყვეტილი: სხვებს ასე აქვთ თვითავისი გულის წადილი, მაგრამ მათ ეს ხელს არ უშლით, ნამდვილად გულწინააღმართი მტრეგები იყვენ. არ უნდა დაიკარგოს სტირგების არც ერთი წელიწადი — აი, როგორ უნებოთ მათ თვითანი მოქალაქეობრივი ვაილი. ამიტომ, ვინც სოფელში დარჩა, ყველამ იბოჯა სამუქმოდ სარბელი. ოგანუშაშინ თინა მუხრანის მფერინეულობის ფაბრიკაში მივიდა მომუშაველად.

ნაირა აბუაშვილი, ზურაბ ხაჩიური, ვაკა მამულაშვილი ერთ ბრიგადაში მუშაობენ.

ლიანა დალაქიშვილი, ნატალია გიორგაძე, ნაზიბოლა ჯანჭვალაშვილი მერე ბრიგადის წევრები არიან.

ასე დადასტოვებული მაინც საჩინო-ნი გამხდარან სოფელში. გამოცდილი ენადღებრიბთან ახალბედებს. ისინი კი თავს არ ზოგავენ.

წრომაში შეუმჩნეველად შემობრუნდა წილიწადი და პირი წახვული საქმე ქნა. მარშან ამ დროს კი ისინი ჯერ კიდევ მერხსე იხსნდნენ.

— კომკავშირის მცხეთის რაიკომში ვიყავი ჩრევისა და დამხარებისათვის, — გვითხრა კომიტეტის მდივანმა სერგო დალაქიშვილმა, — გვიანდით დღესა და საინტერესო საქმეს შევეჭირეთ. ამ დღეებში კომკავშირეულებს კრებაზე მოვიყვებო, ავწონ-დავწონით, და თუ ძალბი გვეყო, ქვეყანაც შეიტყობს.

ასე საუბრობდნენ ახალგაზრდები, ღრბად დარწმუნებული შრომის სიყვარულში, მის აუკლებლობაში, თავიანთ ბედნიერ სვალნიდელ დღეში.

ასეთი ჩვეულებრივი ახალგაზრდები ყველა სოფელში და ადამატი არიან. ამიტომ, რასაკვირველია, უჩვეულო ანაფერი საგნებავს მუხრანში. არც გვიფიქრია, საკვირვლებაზე მოგვეფიქროთ. პირიქით, ჩვენი გმირების მთელ სილამაზეს სწორედ მათს ჩვეულებრივობაში ვხედავთ, იმაში, რომ ეს მშვენიერი გოგო-ბიჭები გამონაკლისები არ არიან, აქა-იქ ძნელად დასაფიქრებელი. ისინი სუწილდის მქოთხე, განსხავლდრელ წელს შრომის თვითანი წილს განაუშვადენ. წლებანდელი კურსდამთავრებულბებიც უმეგბებინან მათს რიგებს და უტარო აშვირდებან ახალგაზრდული ტულა. სწორედ ამამა ჩვეულებრივის მიმობივლოლბა.

პიონერული მოძრაობა

პუბის რესპუბლიკის პიონერთა კავშირი

სახალხო რევოლუციის დროს ბევრი კუბელი მოზარდი აქავედუ-ლი მამებისა და ძმების მხარდამხარ იბრძოდა: მათთან ერთად მიდიოდნენ მთებში, იმყოფებოდნენ იატაკ-ქვეშეთში, დადიოდნენ დაზვერვა-ზე...

პირველად კუბელი ბავშვები გაერთიანდნენ „ნორჩი პატრულთა“ რაზმებში და სახალხო მილიციას ეხმარებოდნენ. მათ, როგორც მთელ კუბელ ხალხს, აღიარებდა კუბის რევოლუციის ბედი, ამიტომ სამ-შობლოსათვის აკეთებდნენ ყველა-ფერს, რაც კი შეეძლოთ: „ნორჩი პატრულთა“ ქალაქში მოძრაობის მოწყობებაში ეხმარებოდნენ მი-ლიციას, სცვიოდნენ ფრინტზე წა-სულ უფროსებს და გზაჯვარედინებ-ზე მილიციოდნენ უდგნენ გვერდით. ეკონომიური ბლოკადის დროს, როცა კუბის მრეწველობას ნედლე-ული უჭირდა, „ნორჩი პატრულთა“ აგროვებდნენ: დღეცოტურ მანა-ლებს, ქაღალდს, ბოთლებს, ნაშხ-ბერვს მინას, ხლოო როცა ტარდებ-მოდა კამპანია თვითმფრინებისა და იარაღის შესაქენად, ქუჩებში დროშებით გამოდიოდნენ და მო-სახლეობისაგან ფულს აგროვებდ-ნენ.

„ნორჩი პატრულთა“ რიგები თან-დათანობით იცვებოდა ბავშვების ახალი ნაკადით. ფიცილ კასტროს რჩევით კუბის „ნორჩი პატრულე-ბი“ პიონერულ ორგანიზაციაში გა-ერთიანდნენ.

1961 წლის აპრილში კუბაზე შე-იქმნა „მეამბოხე პიონერთა კავში-რი“. მასში გაერთიანდნენ 7-18 წლის ასაკის გოგო-ბიჭები. მოგვი-ანებით ამ ორგანიზაციას დაერქვა „კუბის პიონერთა კავშირი“.

პიონერთა ორგანიზაციაში შეს-ვლამდე მოსწავლეები გაიანც ერთ-ოვანი საქანდადო სტაუსი. ორგა-ნიზაციის წევრი მხოლოდ ის ხდებ-და, ვინც თავის ისახლებს დისციპ-ლინით, სიმარადით, სიყოჩადით, გამებდობით... კუბის რესპუბლი-კის გაშლილ ალამათან პიონერები ფიცს დებენ: „ჩემი მეგობრების წინაშე, ჩემი სახელმწიფოს წინაშე ფიცს ვებ, რომ რევოლუციის ერთგული დამცველი ვიქნები და მშრომელთა ინტერესებს პირად ინტერესებზე მაღლა დავაყენებ“.

ჩვეულებრივ, პიონერს აცვია თეთრი ბლოზა და მუქი შარვალი, (ან ჰველდანი) ახურავს ერთელი ბე-რები და უყვითა კუბის ერთგული დროშის ფერი — თეთრი-ციცფერი პიონერული ყელსახვევი. ყელსახვე-ვი წითელარსკვლავიან სამკუთხე მისაუკრითაა.

პიონერებმა კუბის „ახალგაზრდა კომუნისტების“ ასოციაციაში შესე-ვლის უფლებების მოსაპოვებლად უნდა შესარულონ მთელი რიგი დავალებ-ები. მაგალითად, აუცილებელია ხუთჯერ სადა პიკე ტურნეზე, სიერ-მენტრას ერთ-ერთ მწვერვალზე, იქ სადაც ფიცილ კასტროს პარტიაზონა რაზმის ბანაკი იყო რევოლუციის დროს.

კუბის ხელისუფლება ბევრს აკე-თებს ბავშვებისათვის: კანტიდალის-ტოა ყუფილი სახალღები პიონერ-თა სახალღებებდ გადაკეთდა, ბავ-შეთა განკარგულებაშია თეატრები, სტადიონები, პარკები, სიერა მენს-ტრას მთებში შექმნილია მოსწავლე-თა ქალაქი, სადაც ცხოვრობს ოცი ათასი გოგო-ბიჭი — რევოლუციისა-თვის დაღუპული 20 ათასი მეზრძო-ლის შემცველი თაობა.

პოლონეთის სახალხო რესპუბლიკის სარეზერვის კავშირი

1956 წლის აგვისტოში პოლონეთის ახალგაზრდობის III ყროლონთის სარცერთა კავშირი დამოუკიდებელ ორგანიზაციად აღმოცხადდა. ორგა-

ნიზაცია ჭგუფებდ აღის დაყოფი-ლი. მასში იდებენ ბავშვებს, ვინც ახლგაზრდებს 8-დან 18-წლამდე, მ-ცროსკგუფებებს (9-დან 11-წლამდე) ზუბებს უწოდებენ (11-დან 13-წლამდე) პოლონურად გულდასწრებულ, ზე-სებს ამომავალი მზის სხივებში მ-ფარფაბე არწივის გამოსახულება აკვით მეტრზე დაბნეული. უფროს ჭგუფებებს (11-დან 18-წლამდე) სარცერები ჰქვიათ.

ვიდრე სარცერები ვაბებთან უმცროსკგუფებთან უნდა ათივი-სონ პირველი სავფერის მოთხო-ნები და ჩააბარონ გამოცდა.

პოლონეთის სარცერთა რიგებში შემსვლილი დებენ ფიცს: „მღ-წერულად მინდა, ჩემი სიცოცხლე ვანაცვლოო სახალხო პოლონეთის ვიბრძოლო სიმართლისათვის. სო-ციალური სამართლიანობისათვის, სიამყენებით დავებზარები ვწვია აღამაინს და შევასრულებ სარცერ-ელთა ყოველ მითითებას“.

პოლონელი სარცერელი ვაჟი. ხა-სიხვერი ბლოზას, შარვალსა და ქუს-ს ატარებს. ბიჭს ნაცრისფერ ზონარ-ზე — აქვლბანდზე ჰქვიათ სას-ტენი, ტუყის ფართო კამარზე კა-ვიანი ქურჭაში აქვს მორგებული უყვითა ყელსახვევი.

სარცერელ გოგონას ნაცრისფერი კაბა აცვია, მასაც ტუყის კამარი არ-ტება, ნაცრისფერსავე ზონარზე (ქ-სელბანდზე) სასტენი ჰქვიათ, უყ-თა ყელსახვევი.

სარცერებებს სხვადასხვა ფერის ყელსახვევი აკვთ. ყუველი რაზმ-ელი თვითონ ირჩევს რა ფერის ყელსახვევი გაიყეთოს. ქულებსა და პილოტურებზე სარცერებები აყე-თებენ შრომანის მსგავს ნიშებს. რომელზეც ამოტიფრულია სამი ასო: „ონჩ“. ეს იმთ ენაზე ნიშნა — სამშობლო, მეცნიერება, სინდ-ესი.

ამ სიტუაცებში ჩაქოვლია სარცერ-ების სამი მცნება — გუყარბე სამშობლო, დავუფულე ცოდნას: იყ-ვი სამართლიანი და სინდისანი...

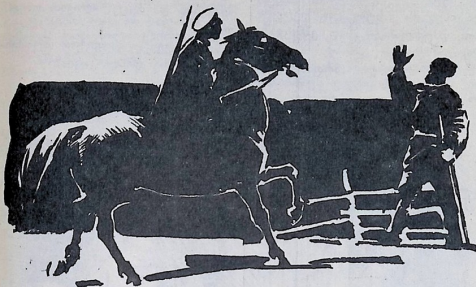
პოლონელი სარცერები შეხანა-ნავ საქმეებს აკეთებენ. კერძოდ: მათ დიებებლად ჩაატარეს აქცი-ფრომბოკის (ქალაქი, სადაც გარდა-იცვალა კომერნიკი) — მშენებლ-ობა — კეთილმოწყობა. როგორც ცნობილია კომერნიკის დაბადების 500 წლისთავი მთელმა კაცობრი-ობამ აღნიშნა 1978 წელს და პოლო-ნელთა ბავშვებმაც თავისი წვლილი შეიტანეს ამ დღესასწაულში.

პოლონეთის სარცერელთა რიგებ-ში ორ მილიონამდე ზუბი, სარცერ-ები და ინსტრუქტორები ვაერთიანებუ-ლი.

მწერალ გაიდარს, სამოქალაქო ომის დღეებში კი პოლკის მეთაურ გოლიკოვს ხალაშქრო ჩინათში თან დაჰქონდა დაწყებული მოთხრობა „ღამარცხებებისა და გამარჯვებითა დღეებში“. ბროლიებს შორის შესვენებებში რვეული აჩქარებთ ივსებოდა ჩანაწერებით.

ნაწყვეტი „ოტორბოთან“ ერთი ეპიზოდია ზემოაღნიშნული მოთხრობიდან. დაწერის დროის მიხედვით იგი გაიდარის ერთ-ერთი ადრეული ნაწარმოებია.

თეთრუხთან

აჩაალი მოლიოჩი

შმატავრი რიშაჰ ცხაქვირიძე.

მოკლული კახაკი

წითლების დაზვერვას საბოლოოდ აებნა გზა. წინ თეთრები არიან, უკანაც, ჩვენები კი დმერთმა უწყის — საღ. უკუნი ღამეა, ადგილი კი უცნობი, ირგვლივ ტყე და ხრამები... ოცუელის მეთაურმა გადაწყვიტა:

— აგერ გვერდით ტევრს შევადაროთ თავი, გათენებას მოვეუცადოთ და მაშინ გაირკვევა, რა უნდა ვიღონოთ.

გზის ახლოს პატარა მინდორზე განლაგდნენ ღამის გასათევად. ცეცხ-

ლი არ დაუნთიათ. გზაზე მოთვალთვლე დაყენეს... გასათბობად ერთმანეთზე მიხუტებულებს ის-ის იყო ჩაეთვლიათ, რომ გაისმა გასროლა.

ყველანი წამოცვიდნენ.
— რაშია საქმე? რა მოხდა?
— ბურმინმა... კახაკი მოკლა, — მოვარდა აქოშინებული წითელარმიელი, რომელიც სათვალთვლოზე იყო.
ოცუელის მეთაური გზაზე გავარდა, ხედავს, ნამდვილად ასეა. მი-

წაზე გილა მოკლული, იქვე მეც ლანდალ დაბორიალობს ცხენი.

ბურმინი თავს იმართლებს...
— მეც ვიცი, რომ სუფთად...
ლოდა სროლა არ შეიძლება, მაგრამ რა შენა — მეტად ხელსაყრელი შემთხვევა მომეცა. გავიგონე ცხენის ფლოკების ხმა, მთავარე სწორედ ის იყო გამოანათა. დავინახე ცხენოსანი, და ისიც — მარტო. ვუყვირე: „სდექ!“ „პაროლი?“ — მან კი მშვილად მიასუხა: „რაკეტა“ — ეტყობა, მისიანი ვეგონე. პოლა, მეც ავიღე და ვესროლე.

— შენც რაღას ელაპარაკებოდი, პირდაპირ გესროლა! — უსაყვედურა ბურმინს ვილაძამ.

— აი, მკუთის კოლოფი! ხომ შეიძლება პაროლი გამოგვადგეს?

კახაკი გაჩხრიცეს და ჯიბეში პაკეტი — საველე წიგნიანი ამოხეული ბლანკი უშოვეს. წაიკითხა ოცუელის მეთაურმა და ჩაფიქრდა. საფიქრალი და თავსატეხი დიხავს რომ ჰქონდა, რადგან იმ ბლანკზე ვინმე კაპიტანი ტომილონი 24-ე მონახლისთა პოლკის მეთაურს აცნობდა მდგომარეობას და სთხოვდა სასწრაფოდ გამოეგზავნა დისლოკაცია, ესე იგი ეცნობებინა თეთრებისა და წითლების ნაწილების განლაგება.

— ეჰ, ეგ დისლოკაცია რომ ჩავგავლენინა ხელში, — თქვა მეთაურმა თავის ქნევით.

— ბურმინ, სწორედ მისწრება იქნებოდა, ეგ კახაკი აქეთობას რომ მოგეკლა, უცებ გავალწევდით ჩვენებთან. ახლა კი აზრი არა აქვს.

ბურმინმა ერთხანს იფიქრა და მე-რე წამოიძახა:

— ბიჭებო, მოდი ვცდი, ეგებ ჩავიღვო ხელში ის დისლოკაცია.

— რას ქვია ჩივილი, რას მიქარავ, ხომ არ გავიციდი?

— რატომ გავიციდი, — ამბობს იგი, — პაროლია „რაკეტა“, ცხენი აქვეა, სამხრეები მოკლულს უყენითა, პატაკი ჯიბეში მაქვს, მორჩა და გათავდა.

თავდაპირველად ეს წინადადება ყველამ მერტისმეტად შეუსაბამოდ და სარისებოდ მიიჩნია, მაგრამ ბურმინმა დაიყინა:

— რას მიედ-მოიედებით. იმათი მილუტანტი ან გინდად მორიგად, რომელიც პატაკს მიიღებს, ვალდებული ხომ არ არის ყველა კახაკს სახით იცნობდეს? აუცილებლად წავალ.

— რაზან ასეა, წაღი.

მოკლულს გახადეს შარვალი, ქუროსი, მხიბლავს ქული. გამოეწყო ბურმინი, დეზები ააჩხარუნა, ხმალი მოიჭინა, არც მეტი, არც ნაკლები — ზედ გამოჭრილი კაზაკია.

— აბა, — თქვა მან და ცხენს მოაბტა, — ათვად ნუ მომიხსენიებთ ბიჭებო. თუ ცოცხალი ვაღვარნი, ორ საათში აქ გავჩნდები.

დისლოკაცია პარის

გამოჩნდა სოფლის სინათლებები. სწორედ აქ უნდა ყოფილიყო 24-ე მონახლისთა პოლიცის შტაბი, ხევის რომ გავიდა, ბურმინი ზედ წაადგა სასულავის. დაუძახეს. მან მყისვე გასძახა პაროლი და გაზანაგრძო.

პირველმავე პატრულმა უჩვენა სახლი, სადაც პოლიცის შტაბი იყო განლაგებული. კიშკართან ჩამოხტა, ცხენი ლობეს გამოაბა, მიმოიხედა, ყოველი შემთხვევისათვის დაიმზადოვრა ეზოს გახლაგებმა, და კარი შეაღო.

— რაშია საქმე? — იკითხა ერთ-ერთმა ოფიცრმა.

— ბატონ კაპიტან ტომილინისაგან პაექტია, — სამხედრო სალაში მისცა ბურმინმა.

— ჰო... კარგი. მომეცი.

ოფიცრმა პაექტი წაიკითხა, მაგიდას მიუჭდა და უთხრა:

— გარეთ მოიკადე. პასუხს დაეწერ და დაგიძახებ.

ბურმინი ეზოში გავიდა, შეშის გროვანზე ჩამოჯდა და გააბოლა.

ირველივე სიჩუმე იყო. ბურმინმა ხარბად შეისუნთქა წყოს ბოლი და გაიფიქრა: „რა უცნაურია, მე თეთრებთან ვარ, არც დაჭრილი ვარ, არც ტყვე, ისე უბრალოდ, ვითომ მაგათიანი ვიყო“. ასე იჯდა ათიოდე წუთი. — „ეჰ, ჩქარა მინც მორჩეს“, — წაიფიქრულა. მოისმა ცხენის თქარათქური. ვილაც ლობესთან ჩამოხტა, ცხენი იქვე მიაბა... ბურმინს წინ ჩაუარა კაზაკმა.

— აქ არის პოლიცის შტაბი? — ჰკითხა მოსულმა ვილაცს.

— აქ არის, — მიუგეს მას. — რაშია საქმე?

— პაექტია კაპიტან ტომილინისაგან.

კატასავით წამოხტა ბურმინი, ამ სიტყვებმა აგრძნობინა თუ რა უბედურება შეიძლებოდა დატყდომოდა

თავს. დანჯარას აუკრა და ყური მიუვლო.

— თქვენგან ეს-ეს არის რაც პაექტი მოიტანეს, — თქვა ოფიცრმა და პაექტი ჩამოართვა.

— სწორედ ასეა. მეტი უსაფრთხოებისათვის სხვადასხვა გზით გამოვავაზუნეს.

— აბა, გასაგებია! ეზოში მოიკადე, იმასთან ერთად და მერე პასუხს წაიღებთ.

კაზაკი პარმალზე გამოვიდა.

— გრიშკა! — დაიძახა და ერთხანს იყუნა. — გრიშკა! — გაიმეორა ისევ და პასუხი რომ ვერ მიიღო, დაუმატა: — სად ეშმაკებში წახვედი?

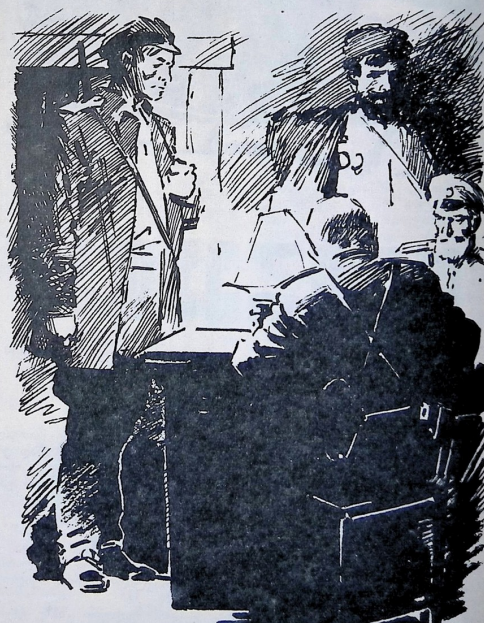
სახლის შვერილს ამოფარებული

ბურმინი ლმუდა: „დავილოქე, იფიქრა მან, — სახელს ეძახის, იგი იცნობს.“

კაზაკი ლობისავენი წაიჭრა, ცხენებთან ერთად გულრიანად გინა და უკან გაბრუნდა.

კუთხეში მდგომმა ბურმინმა ქაშინდან ხმალი იძრო. პარმალისავენი მიმავალმა კაზაკმა ზედ ცხენის წინ ჩაუარა, მაშინ ბურმინმა პოლიცისადაც მოიჭინა ხმალი. მიუხედავად სინნელისა, ეტყობა, მარჯვე დარტყმა გამოუვიდა — ხმალი თითქმის ხეში ჩაერჭო: კაზაკმა ხმალად შეჰყვირა და მოკელილივით დაეშალა.

— გავიქციე, — გაიფიქრა ბურმინმა. — მერე დისლოკაცია?“

ცოფიანივით შევარდა ოთახში. ოფიცერი ამთავრებდა წერას. ბურმის თავშეკავება ლალატობდა. გული უბრალოდ კი არ ფთქავდა, გამაღვებით უტყებდა და საფეთქელში ურტყამდა მხურვალე სისხლს.

ოფიცერმა დამათვრა წერა, პაკეტი დაეცა, ბურმის გაუწოლა და ჰკითხა:

— მეორე კაზაკი სალდა? ერთად წადით.

ბურმინი — ხმას არ იღებდა

— შენ გეკითხები, ყუყურო, სად არის მეორე? — გაჯავრდა ოფიცერი.

— ის არ არის. მოსასაქმებლად წავიდა, — წამოიხვირა ბურმინმა. პაკეტი გამოსტაცა და სალამის მიუცემლად გამოვარდა ეზოში.

მისკენ ვიღაც ყვირილით მობოლა:

— ბატონებო, ბატონებო... ეზოში მოკლულია!

ბურმინი ცხენს მოახტა და მათრახი დაჰკრა. უკანიდან ჩოლისმა ყვირილი, რამდენჯერმე იგრილა რევოლვერმა.

ბურმინი თითქმის ზედ გაკვროდა ცხენს, პაკეტი მაგარად ჩაიღებულა და მიჰქროდა, ფეხის თავიც არ ჰქონდა. არც საველი გუშაგის შემახილი გადგინდა, არც ქარის სტეცია და არც მზიკებივით მოხუხუნე ტყელების ხმა ესმოდა. მხოლოდ მაშინ მოეგო გონს, როცა არაქათგაცილილი, ილაგაფაყეტილი ცხენი ხროტინით შედგა და ნელი ნაბიჯით გახარკობა ეგზა.

მან მკაყოფილებით დახედა ხელში ჩაბღუჯულ პაკეტს: „მიუხედავად ყველაფრისა, შევასრულე დავალება. სადა ჩემი ხმალი და ქუდილი?“

მაგრამ აღარც ქუდი იყო და აღარც ხმალი. ქუდი ქარმა წაართვა, ხმალი კი მოკლული კაზაკის გვერდით დასტოვა ეზოში.

„დისლოკაცია არის“, — ღმილილი გაითქიქრა ბურმინმა. — „აბა, ჩემო რაშო, ცოტა კიდევ!“

ცხენი ნაბიჯიდან მსუბუქ. ჩორობზე გადავიდა. ღამეა უქუსნი, ბუჩქები, ჩრდილები, აგერ მოსახვევი, აგერ წითლების საგულშაგო, და იქიდან ფეხი შეიკითხვა:

— შეჩერდი, კაზაკო, საით გაგიწევია?

ცხენიდან ჩამომხტარმა ბურმინმა კი მხიარულად შესძახა:

— გამარჯობათ, ამხანაგებო!

თხილური

წინო პუნარაშვილი

მხატვარი მ. ახარკაძე.

მოთხრობა

სალომე ბებიას თონე თითქმის შუა ეზოში ედგა. მსხვილი თხილის წნელით მკვიდრად იყო შემოწნული და ზედ ცეცხლზე ატყევილი ფიცრები ეზოა დაფერდებოდა. ფიცრებს კი რამდენიმე აგური ედო, რომ ქარს არ გადმოუყარა.

როცა სალომე ბებიას საცობი ჰქონდა, სახლში ერთი ამავი იყო. ვინ თონეს ფიცრებს ხლიდა და ნიღბსთან აწყობდა, ვინ წყალზე ვარდობდა დიდი გოზაურით. თვითონე სალომე ბებია კი ამ დროს მარანში იყო და მემოკიდებული ხელებით ვეება ვარცაში ღონივრად ზელდა ძარღვიან ცომს, თან ბუტბუტებდა: „დილიოცის, დილიოცის, რა ყაჭივით ცომაიაო“. იქვე პატარა გოგონა იღდა და ასტამით ხან ვარცლის კედელზე მიწებებულ ცომს ფეხვდა, ხან ვარცლის თავზე გაფანტულ ფეხვებს საველით აჭურებდა.

— შენ კი გენაცავაო, რა კარგად მწევი, ერთი კობტა კვერი უნდა დადვირა, — ეტყუოდა ბებია, მეტი ცომს ფეხვებს მოაფრქვევდა, ხელებით დატკეპნიდა და თხილად მოაკაცივებდა. სუფთა სუფრას გადამაფრებდა.

ცომა ხნის შემდეგ ბებია სალომე ცომს პატარაზე ახლიდა საფარებებს, ოთხ გრძელ ვარცელი თიის დაპყრდა ნელა, ფრთხილად, თითქოს ეფერებო, შეამოწმებდა, გაფუცდა თუ არაო, და შვილს ეტყუოდა: „გაგახიროთ თონე, გაუახლოოთ, თორემ ცომი დაჯიშვავდება და პური ჩაცვივდება“. ისინიც მამონე ჩაყრიდნენ თონეში დაუჭურულ ფიჩხს და ცეცხლს წაუცივდებდნენ. ბურბურით ავირდებოდა ალი, მაღლა ატაცებულ ფიჩხის სმელი ფოთლები ტაკატაკუს გააბამდა. თუ ზომაზე მეტ ფიჩხს ჩაყრიდნენ, მამონე ისე აპყრავდა, რომ თონის ამხის მდგარი ბებერი ლუდის კენწეროს ფოთლებს უტრიალავდა.

ალი რომ ჩანელდებოდა, სამითიბი კაცი ციმციმ გამოიღებდა ცომით სასვე ვარცლს. ერთ მხარეს თონის პირზე დადებდნენ, მეორეს-იქ-

ვე ამართულ ათაბაბის ხნის კუნძზე.

მერე თონეში ლედღულა ნალვერ-ლეგებს საჩხრეკით აკოლოლოვებდნენ, ზედ წყალში აფშურულუ ნაცარს მოაყრიდნენ და ტყალა... — საფა-ფაში ამოქნილი ცომის გუნდს შემოაშინავდა გაჯავრებულ თონეს სალომე ბებია. იმას ხეგნისც მკაყო-ლებდა, ჩაწყებავდა, ძირად დააწყ-რივებდა გრძელ-გრძელ შოთენს.

შოთენს წვერები შეუწითლებოდა, ყუა გადმოუხუჩუნდებოდა, ნაკვერცხლებში ჩაყარვნილ კუბ პურსაც ნაბიჯები შემოეწებოდა და პაერი იგებოდა თბილი პურის გემ-რიული სუნით.

სალომე ბებია რამდენიმე ღამაზე პურს ამოხლიდა თონიდან, ხახალზე დააწყობდა და, რომ შენელებოდა, თონისთან მოფუსფუსე გოგონას ეტყუოდა:

— გენაცვალოს ჩემი თვით, ერთი თელი პაპის წაუღე, ერთი ევა ბაბოს, რძალი ჩამოსვლია ქალაქიდან, თბილი პური იქნება.

— რად უნდაო, ბებო, პური უქცეო, გუშინ თუ გუშინწინ არ გამოაცხეს!

— განა არა აქვთ, შვილო, მტერ-საც ნურა ჰქონია რა, მაგრამ თბილი პური მკვირასაც მოუხდებო, იტყვიან ხოლმე.

აბა რაღას იზამდა, გადარწყობდა თბილ შოთენს მკლავებზე და მიარბენინებდა. ერთს თელი პაპის მიუტანდა, მირთვით, სალომე ბებიათ გამოგვგზავნათო, მეორეს—ევა ბაბოს ან ნანუცა ძალოს და ისევ თონისკენ ვარბოდა.

პურის ხვას რომ მოჩრებოდნენ, თონისთან უბნის გოგო-ბიჭები მოგროვდებოდნენ ხოლმე. თონის კედ-ლებზე ფრჩხილებით ფაფაქელებს* აძიობდნენ და ახრამუნებდნენ.

სალომე ბებია ყველას მოუტეხავდა თბილ პურს, ხანდახან საითთაო კვერსაც გამოუცხობდა, მაგრამ

* ფაფაქელები—თონის კედელზე შერჩე-ნილი პურის ნაწილი.

16 ისინი მაინც აძრობდნენ ფაფხაქუ-
ლებს.
მერე, თონე რომ განელდებოდა,

ფიცრებს გაღებდნენ, ზედ დასხდ-
ბოდნენ და ფეხებს შუგ ჩაყიდებდ-
ნენ. ისე ახლო-ახლოს ისხდნენ, რომ

ცხვირი ცხვირთან ჰქონდათ შიშნა-
ლი და ჩამთარა-ჩამტვრები კვერ-
დნენ სხვისგან ვაგონილს თუ თავი-
ანთი ფანტაზიით შეფხვულ აბეჭ-
დამდებოდა, ბნელდებოდა კვებ-
რი ქარსალალა* ლელვები, წოპო-
პა ჭანჭურები შავად აილანდებო-
დნენ, მალოდან კი ვადმომბობო-
ქონდათ თვალბეჭეტია ვარსკლ-
ვებით მოჩითული ზეცა.

სალომე ბებიაც იქვე ახლოს
ფუსფუსებდა. ხან ეზომში დაფაქ-
ნობდა საშინაო ჩუსტებით, ხან მა-
რანში აჩხაყუნებდა რაღაცას. და-
ლოლ-დაქანცული იყო, ალბათ ერთ
რამედ უღირდა ლოგინში ჩაწოლა,
თავკვეშ ხელის ამოღება და დაძინე-
ბა, მაგრამ გოგომბიჭების წასვლას
ელოდა.

როცა მოსწყინდებოდა და თი-
ნიდან ჩამოხტებოდნენ, ბებია მაშინ
მივიდოდა თონის დასახურად, ში-
შობდა: ვითუ წვიმა მოვიდეს და
თონე დასველოსო.

აბა, მანამდე უსაქმოდ რა გააძლე-
ბინებდა? ან ასტამ-კავს მიუჩნდა
უკეთეს ადგილს, ანდა დილისთვის
ალარ გადაიდებდა და განელდებულ
შოთებს ახლავე გააჩერებდა პერ-
ზე ჩამოკოწიწილებულ საბურეზე.

მას შემდეგ დიდი ხანი გავიდა.
წოპოპა ჭანჭურები და ლელვები
ახლაც იქ დგანან, ღამეც ისევ
არის, ათასნაირი ხმებით საცხე, მაგ-
რამ მაინც ჩუმი, წყნარი ღამე, სალო-
მე ბებია კი ალარა ჩანს, ალარ დაფა-
ჩუნობს საშინაო ჩუსტებით. აღარც
ის გოგონა დარბის იმ ეზო-ყურეზე,
ბებიას რომ ეხმარებოდა პულის
ცხოვაში. გაიზარდა, დაქაღდა, სხვა-
გან აქვს სახლი და ეზოშიც თხილის
წნელით შემოწული კობტა თონე
უდგას.

ჰოდა, ის ქალი პურებს რომ ვაზო-
დის თონიდან, იმ წუთში სალომე
ბებია გაახსენდება და თითქოს მის
ხმასაც ვაიგონებს ხოლმე: „მეტერ-
საც ზურა ჰქონია რა, შვილო, მაგ-
რამ თბილი პური მკვდარსაც მოუ-
დებოა“.

მართლაც, პურის მეტი რა არის
იმათ სოფელში ახალი მღაზინე ზღაბ-
ნეს, რა დროსაც მიხვალ, როგორაც
მოგწონს, ისეთ პურს აირჩევ. მაგრამ
ქალი მაინც დაუძახებს შვილებს.
მკლავებზე გადაუწყობს გრძელ-
გრძელ პურებს და ეტყვის: „ეს იმას
წალე, ეს იმასო“.

და ისინიც სიხარულით მიარბენ-
ნებენ თბილ შოთებს მეზობლები-
სავე.

* ქარსალალა—ფოთლებშეთლებულა.

მარიამ ფანიავილი

ბარების საპატიო მოვალეობას კვლავ მარინე აკისრებენ.

პიონერული ორგანიზაციის დარსების 50 წელთან დაკავშირებით 1972 წელს მიწყობილ ადღუმზე მარინე პასუხისმგებელი მორიგება ახლა უკვე მას აბარებენ პატივს. ამავე წელს მარინეს ირჩევენ საბალეტო პიონერული სამბების წევრად.

გასულ 1973 წელს პარადი კვლავ მარინემ წაიყვანა. მაგრამ ზემოთქმულ ი, როგორც იტყვიან, მედლის მხოლოდ ერთი მხარეა. ყველაზე დიდ ღირსებას მარინეს პიროვნებას ის მშაბტებს, რომ იგი საზოგადოებრივ დატკირთვას — პიონერულ და კომკავშირულ მუშაობას შეეწინააღმდეგებდა სწავლას და... დეკლამატორობას.

სწორედ მხატვრულ კითხვაში ჰპოვა

დაძლევდა. ამ საქმეში პედაგოგ-მასწავლებლებთან ერთად დიდი როლი იკისრება სკოლის რაზმწევლის საბჭოს და მთლიანად პიონერული ორგანიზაციის საქმიანობას... ჩვენ, მაგალითად, მგერვიფიფიქრეთ ჩამორჩენილობის წინააღმდეგ მძობლის ახალ ფორმებზე — ამბობის მარინე, — და ბოლოს ვადაწყვეტიტე სკოლის რადიოფიციტრება და საჯაროობის მეთოდის გამოყენება. უინას ნიშნავს, რომ ჩვენი მტაბის წყრები ავამებენ მიღებულ ნიშნებს და კვირის მიწურულს სკოლის რადიოს საშუალებით საჯაროდ გამოაქვთ მოსწავლეთა „საგმირო საქმეები“. აქვირა — ორინების გარემუ“ — ასეთია ჩვენი დევიზი.

რაც შეეხება პიონერულ საქმიანობას, ჩვენი ბავშვები საკავშირო პიონე-

„ნება კვლავ დავაგრძელებ“

მარიამ ფანიავილი

ამ პატივს ვერცხობი ერთ ცისფერთვალეობა, თანატოლებსაგან თითქმის არაფრით გამოირჩეულზე, მაგრამ მაინც უნდათ გიგონაზე გვიხად ვესაუბროთ. ეს გიგონა გახლავთ თბილისის მე-18 საშუალო სკოლის მერვეკლასელი ფრიადისონი მოსწავლე მარინე ფანიავილი. მისი ბიოგრაფია დღეობადაც შრომის, ფიქრისა და ძიების მღვდღვარე წუთების შედარებით მოკლე, მაგრამ მტკიცე და საიმედო კავჭია.

მა მრავალფეროვანია ეს წუთები, აზრითა და შინაარსით ერთმანეთისაგან განსხვავებული — გამარჯვებისა თუ (იმიტომად) წარუმატებლობის წუთები... ნაღველია და აღმსაფრინის, მეგობრობაზე, სწავლაში ჩამორჩენილ თანატოლებზე ზრუნვაში გაღებული წუთები...

როცა მარინეს შეეყივითხეთ, როგორი გზა განწლო მან ყრილობის დღეებზედაც არჩევამდე, რიდით და კრბობაში გვიამბო თავისი პიონერული და კომკავშირული საქმიანობის მთავარ მომენტებზე.

1970 წელს მეოთხე კლასის მოსწავლემ, რაზმის საბჭოს თავმჯდომარედ აირჩიეს. ამავე წელს მარინემ პირველი მისის რაიონის პიონერთა სახელოთ პატივს ჩააბარა მოსწავლეთა IV რესპუბლიკური შეჯიგების პასუხისმგებელ მორიგეს. მომდღვნი 1971 წელს მარინეს ირჩევენ რაზმწევლის საბჭოს თავმჯდომარედ და 19 მაისს პიონერთა ტრადიციულ ადღუმზე პატივის ჩა-

მარინემ თავისი მოწოდება. ლენინის დაბადების 100 წლისთავთან დაკავშირებით 1970 წელს ჩატარებულ ნორჩ დეკლამატორთა საბალეტო კონკურსში პირველი ხარისხის დიპლომი დაიმსახურა. მომდღვნი წელს კი ნორჩ შემოქმედება რესპუბლიკურ ოლიმპიადის კონკურსში ვერცხსის მდელი და მეორე ხარისხის დიპლომი ერკო.

1972 წელს კვლავ ყველას აჯობა სკოლების საბალეტო დათავლიერებაში.

1973 წელს მარინემ ახალგაზრდობის ფესტივალში მიიღო მონაწილეობა. აქვე ასისულა თავი — ოქრის მღვლითა და პირველი ხარისხის დიპლომით დაუბრუნდა წმობლიურ სკოლას... ამქმნად მარინე თბილისის პიონერთა და მოსწავლეთა სასახლეში რესპუბლიკური ინტერსაქიონალური კლუბის თავმჯდომარეა... სწორედ ამ კლუბის ასესელით გაუაზვნეს ამას წინათ ჩემსსლოვაკიაში, სადღე უამერიკა საზღვარგარეთში თანატოლი გაციწო და დამიგებობა...

ასეთია მარინე ფანიავილის მიერ განწლილი არცთუ დიდი გზა. მაგრამ იგი ახალ-ახალ სიმაღლეებს ესწრაფვის და აღწევს კიდევ საწვდელს. ამ მიღწევების სიხარული ათინათად დასთანაშობს სასხეუ, თვალეებში მზის სხივად ჩააღვრია...

რას გეუქმების მარინე სკოლის პიონერული ორგანიზაციის საქმიანობის შესახებ?

— სკოლის უპირველესი ამოცანა მოსწავლეთა ადამიანური წარმატების ღონის ამაღლება, ჩამორჩენილობის

რული მარშის სხვა მარშრუტებთან ერთად, განსაკუთრებით გაიტყვა მარშრუტმა „მშენებნების საქმეობით“. ამ მარშრუტის თასსენი პირველი პიონერები არიან. პიონერთა V საკავშირო შეჯიგებამ მოიწონა იგი და მარშის ერთერთ მარშრუტად დამტკიცა... სკოლაში ვკუყვს ნორჩი თემურელები... ისინი გაიდიარის დაბადების 70 წლისთავის დაკავშირებით გაციწენ მწურის შემიქმედებას და ბიოგრაფიას... მაგრამ რა თქმა უნდა, მთავარი, რითაც ისხელეს თავი, ეს მათი საქმიანობაა...

რა შთაბეჭდილებებით დაბრუნდით ყრილობიდან?

— ადრე დღეღვატი არ ყვოფიღვარ. მხოლოდ მხატვრულ გამოსვლებში ვღებულობდი მონაწილეობას. ესეც დიდა რაზედ მიზანჩნად — რესპუბლიკის რჩეულ ასალგაზრდობას მივმარაოვდი მწუნებარე მისსალბეგული სიტყვით. არ დაგინმალავთ — შენბატრთდი ყრილობის მონაწილეებს, ვეცნებობდი მეც დამემსახურებინა ახალგაზრდობის ფორმში მონაწილეობის უფლება.

ოცნება ამინდა. საქართველოს კომკავშირის X X X ყრილობის დღეღვატად ამირჩიეს.

ყრილობა! ეს იყო ყველაზე ამაღლვეგბელი წუთები ჩემს ცხოვრებაში, მაგრამ, როგორც ბორცვაკზე ამაღლებული კაცი უფრო მაღალ მთებს დანახავს ხოლმე, ისე დამემარბათა მეც — აბა, რას ვიფიქრებდი საკავშირო ყრილობის დღეღვატად თუ დამასხელებდნენ. დამასახლეებს კი ეს უკვე მწყვრავალზე შემდგარი კაცის სიხარული იყო. ამ სი-

ხარულით, ალბათ, ვერაა შეეძრებოდა...

— დეკლამატორს არ შეიძლება ლიტერატურა არ უყვარდეს. ხომ მართალია?

— ასეა. მე განსაკუთრებით კონსტანტინე გამსახურდიასა და ლევან გოთუას ისტორიული რომანები მიტაცებს. ძალიან მაინტერესებს საქართველოს ისტორია. მშობლებთან და ახმანავებთან ერთად შემოვლილი და დღევალტიერებული მაქვს მცხეთა, ჯვარი, შიომღვიმე, ზედაზენი, არმაზი და სხვა ღირსშესანიშნავი ისტორიული ადგილები. იცით, რა განცდა მეუფლება ამ დროს? მაგალითად როცა სვეტიცხოვლის ეზოში შევდივარ, წაყითხულის საფუძველზე იქ თავმჯდომარე ჩვენი წინაპრებს — აბჯარიან მემორებს ვხედავ. შორიდან ვესალმები მათ... „რატომ მიტაცებს ყოველივე ისტორიული?“ — ხშირად დამისვამს ეს შეკითხვა ჩემივე თავისთვის. იმიტომ, რომ ჩვენი ხალხის ისტორია ვაკეკობის, სიმამაცისა და სამშობლოს თავდადებულ სიყვარულის ნათელი, თითქოს ხელშესახელი ფაქტებითაა აღსავსე, ისინი აღაფრთოვანებენ, რწმენასა და ძალას აძატებენ ადამიანს, შეუძლებელს შეაძლებინებენ. ეს კი სხვა რამეს არ ძალუძს...

სპორტის სახეობიდან ძალიან მიყვარს ცურვა, ბადმინტონი. მოცლილობის ჟამს ჩემი მუდმივი „მეტოქეები“ მამა და ძმა არიან... მოცლილობის

ჟამს-მეტი, იმიტომ ვამბობ, რომ არის დღეები, როცა გადატვირთული ვარ სასკოლო დავალებით, სხვადასხვა საზოგადოებრივი საქმით და გართობისათვის აღარ მჩრება დრო. აი, მაშინ ვნატვრო ხოლმე — ნეტავ არ დაღამდებოდეს-მეთქი.

მარინესთან საუბარი მართლაც საინტერესო აღმოჩნდა. ადამიანები სიამოვნებას იღებენ კარგი კინოფილმის ნახვით, ისინი სულიერად ტკბებიან ისტორიულ ღირსშესანიშნობათა ხილვისას, დიდებულ ბუნებაში სეირონების დროს... მარინესთან საუბარი კი ყველაფერ ამას ერთად განგაცდევინებდა.

აბა გაიხსენეთ, ჯერ კიდევ რამდენი ზარმაცია და უქნარა არის ჩვენი ირგვლივ რამდენი თრიახედი იწყურება სასკოლო ჟურნალებში. მასწავლებლები და მათი უმცროსი თანაშემწეები, მოწინავე პიონერ-კომპაგზორლები უმარავ დროს, ცოდნასა და ენერჯიას ახმარენ ჩამორჩენილებთან შეცადნეობას, მათს გამოსწორებას... და ამ დროს ერთი ჩვეულებრივ, ცქრიალა, ბეჯითი გოგონა უდროობის გამო წუხს!

შენ გვწამს მისი. და ეს რწმენა, სიხარულად იმიტომ იღვრება სულში. ოცნებობ — მრავალდ გვეყავდნენ მარინეს-ნაირნი, ისეთნი, ვისაც სასაიკეთო საქმეებზე ფიქრებში, სწავლა-შრომში გაურბიბით დღობ.

საბავშვო სოციალური სკოლა

ნიკო ქაქუცავაძე
აპადემოსოსი

დედამიწაზე... მოსახლეობის ზრდა თანამედროვე კაცობრიობის წინაშე მკვეთრად აყენებს ბუნების მოვლისა და გავრთხილების საკითხს, რადან ამის გარეშე შეუძლებელი იქნება ისედაც მცირე სახანავ-სათვის გამოყენება.

ეს საკითხი მკვეთრად იმისი არა მხოლოდ იმიტომ, რომ ბუნებაზე ფრთხილად უარყოფით გავლენას ახდენს ადამიანის გემამაშეუწონავი მოქმედების გაუთვალისწინებლობა და დამაყოფილება იმით, რასაც იგი ბუნებისაგან იღებს, არამედ იმიტომაც, რომ ბუნებაში დღეს თავისთავად ხდება ისეთი პროცესები, რომელმაც ადამიანი უნდა ჩააფიქროს და დაასახოს სათანადო დონისტიგბანი იმისათვის, რომ ბუნება მუდამ ცოცხალი იყოს. ბუნების დაცვას, მოვლას, გაუმჯობესებას, უდიდესი სოციალური და ეკონომიური მნიშვნელობაც აქვს. ეს საკითხი მეოცე საუკუნის მეორე ნახევარში იმდენად რეალურ გახდა, რომ თანამედროვე მსოფლიო შემფთვებელია იმით, რომ დღეს დადინდება მცენარეული საფარი, კატასტროფიული მცირდება ცხოველები, ეროზიას ნიადაგი მიაქვს შორეულ ზღვებში, ჰაერი და წყალი ტოპყინდება იმდენად, რომ ბევრგან სუნიკვა ძნელდება და მრავალ წყალსაცავში იხსოვება და წყდება ყოველი ცოცხალი

კომორს ცნობიანი, ტაქინისა და მაიმონის დღეაწადელი ბავშვთაგანის ბავშვანი იწვევენ ზოგჯერ არასასრულ პროცესს — თანაბარი კლავაღობას, ფლორისა და ფაუნის ბაზანაბაასა და — ხანა, ამიტომაც დღეს ბავშვის დავის სახე. მთელი მსოფლიოს მასტაბით, სათვალეთარ სახალხო მინიშნულობას იძებს. ამ მხრის ბავში დროული ღონისძიებანი ტარდება ჩვენს კასაპალიაშიც. იტალიისწინაა რა ურავლიბა ახას, თრანალ „პიონირის“ რედაქციას ახალ-წინაა ბავშვთაგანში „ბავშვის პარი“ უფრო ვიტალა, სისტემატიკაბუნალად სასურსოს თავის მითხვალაბა ბავშვის დავის, მისი ბავშვთილბაისა და ბაპ-რაპალდობრობანების საშვილთხვილო საჭიის უხასხას. უფრო დრავა ჩაახდურს ნორთი თრავა, ჩვენი რესპუბლიკის მოსწავლო ახალგაზრდობა ბავშვის დავის დღეაწადელი მფარგაროებარ და აპტირავა ჩაახას იმინი ბავშვის დავის, ახალი ნარბაბანის ბავშვანების, ყოველი სულგაგურის ბავშვთილბაისა და ახალ ზრუნვის საბავშვო.

წოკრად და მიწინა რედაქციებში მოვიპოვეთ ბავშვანილი მისენიბები — ნილო კაცოკოალი, ზორის უპრავშილი, არილ ჯანაშვილი და მითხვით ბათ ინსაპრათ თრავმენას და საითხვების ირავლიც. მოხალაური რედაქცია კვლავ დიდ ადგილს ღაუთოებს ბავშვის დავის, მისი უაბი უმსწავლის პროზალებას. ბავ-თვალისწინაბთ აბრათბთ ამ საითხვების ბავშვთი აბრალ თრავნს სოკილბაასა და წინაღობაებს.

არსება. გაუფრთხილებლად ვიყენებთ მიწას, უთავბოლოდ ფულანავთ, არა-რაციონალურად არის გამოყენებული წიადიესული სიმდიდრე — ნავთი, ნახ-შირი, გაზი, ლითონთა მადნეული, ბუ-ნების სხვა რესურსები. ბოლო ხანებში კლიმატის მკვეთრი ცვლელბადობა დაეტყო დღეამიწის ცალკეულ გეოგრაფიულ ერთეულებს. საერთოდ კლიმატზე მოქმედებს დე-დამიწის დერძის დასრილობის ცვალე-ბადობა. ახალი მატერიკების ჩამოყა-ლიბებ, ქვანახშირის წყის შედგეად ატ-მისფეროში შედის 5 მილიარდი ტონა

ნახშირორქვანი, რომელიც ხელს უწყ-ყობს ქაერის ტემპერატურის აწევას. უკანასკნელი 60 — 80 წლის განმავლო-ბაში ნახშირორქვანის რაოდენობა ქა-ერში გაიზარდა 10 — 15% — ით. თუ იგი განაგრძობს კვლავ ასეთ ზრდას, ცხადია, დიდ გაგუნებს მოახდენს კლი-მატზე, ამტამად ენერჯის ცველა წყა-როს სიმძლავრე, რომელიც კი ადამი-ანს შეუქმნია მილიარდ კილოვატს აღ-წევს. და ყოველწლიურად 5 — 6% — ით იზრდება. თუ ამ ტემპით გაგრძელდა ადამიანის მიერ შექმნილი ენერჯის ზრდა, მაშინ 200 წლის შემდეგ გამო-

მუშავები ენერჯის რაოდენობა მი-ალწევს იმ ოდენობას, რამდენსაც ამტა-მად დღეამიწა ნთქავს მზის რადიაციის, ბავშრს რასაკლებელია, ადამიანი გამო-ნახავს ლინისძებნას, რომ ასეთ ზრდას სასურვარი დაუდოს, თორემ ერთი პრო-ცენტზე სითბოს ზრდა გამოიწვევს ყინულოვან ოკეანეთა ყინულის დნობას. ეს კი დღეამიწის ზურგზე გაზრდის სითბოს ლითონ ჯამს, რამაც შეიძლე-ბერი მზარის გაუდარბებდა გამოიწვე-ოს, საერთოდ დაარღვიოს თანამედრო-ვე კლიმატური ზონები და სარტყლები.

1925 წელს, ქართული ალბინისტე-ბის პირველი ექსპედიციის დროს იალ-ბუზზე ახალი მეთილი დაიხსა უკან. იგივე მიწეზარი ვნახე 1948 წელს და ახლა უკვე 50 მეტრით იყო კავს დახეული.

ასევე უკან იხვეწნ კავკასიონის სხვა მიწეზარებზეც. ამის მიუხედავ იხასც. ასე-ცალღებენ, რომ განსაკუთრებით მეოცე-საკუწრეში გახშირდა ქარნენები, ლითონ-ის ხარშვა, დნობა, რის შედეგადც ქა-ერში დიდი რაოდენობით აღის ტვარტ-ლი და მტყვრი, რომელიც ჩამოდის რა მიწაზე, ფერნის თოვლს და მიწეზარებს ეფინება მუქ ფუნად, რაც მზის სხივების იზტიმსიორ ჩანოქმას იწვევს, ეს უკანას-კნელი კი მიწეზარის დნობას ატარებს. მიწეზართა აქტივობები დნობა კი საბო-ლოლად წყლის რესურსების კატასტრო-ფულ შემცირებას გამოიწვევს.

ამტამად ტყე უმოწყალოდ ნადგურ-ღებდა. ზოგიერთ ქვეყანაში, სამხრეთ ამერიკაში, აზიაში დამზადებული ხე-ტყის 80% შემავს იხმარება. თბილისმა მოსპო არა მარტო თბილისის გარემოს ტყეები, არამედ მანგლისისა, დუშეთი-სა, კასპისა, მარნეულის.

თუ რა უზარმაზარი მარაგი უნდა შეეწიროს თუნდაც ყოველდღიურ გა-წეთებს, ადასტურებს ის ფაქტი, რომ „ნიუიორკ ტაიმის“ კვირის ნომრის ქალაქისათვის საჭიროა 2900 კუბ-მეტრი მერქანი, ე. ი. ჰექტარი ტყე.

ტყეს უმოწყალოდ ანადგურებს ტყის ხანძრები.

საქართველოშიც იშვიათი არ არის ტყის ხანძარი, მეცხრამეტე საუკუნის დასასრულს ხანძარმა გაანადგურა თრი-ალეთის ქედის მთის ტყეების უზარმა-ზარი მასივი (წაღვერი). ეს ტყე დღე-საც აღუდგენილია. მეოცე საუკუნის დასაწყისში კი ხანძარმა გაანადგურა ატნის ხეობის ფიჭვნარებისა და ნაძ-ვნარების დიდი მასივები.

ტყის მოსაპობას ხელს უწყობს ტყის არაწესიერი მოვლა. ტყეში ახოების კეთება, საჭრის, განსაკუთრებით თხის ძოვება. ცუდი დღე დაადგათ ცხოველებსაც. 1700 წლიდან 1900 წლამდე მოისპო 100 სახეობის ფრინველი, 1900 წლიდან დღემდე—60-დე სახეობა.

ცხოველებიდან ევროპაში პირველ საუკუნეში მოკლეს უკანასკნელი ლომი, შემდეგ მოისპო გარეული ძროხა-ტური (უკანასკნელი დაიღუპა 1627 წელს). დომბა საქართველოში და კავკასიაში უკანასკნელი მოკლეს 1919 წელს (ზოგიერთის ცნობით 1921 წ.), ჩრდ. კავკასიაში 1927 წ.

საქართველოში ნიაშორი უკანასკნელ ხანებამდე მოიპოვებოდა, მაგრამ ოცი წელია იგი არავის უნახავს. ფიჭობენ

შეიძლება მოიპოვებოდეს კავკასიონის ღრმა ხეობებში, მაგრამ სადღა დღეს ისეთი ხეობა, რომ კაცს ფეხი არ დაედგას!

ასევე შემცირდა ირემი, შველი, ფსიტი და როგორ არ შემცირდებოდა, როდესაც „დღესა ერთსა ვახტანგ VI მოკლა 150-ით“—წერს ვახუშტი.

1935 წლისათვის სამსონ ინაურიძეს, ომალოელ მონადირეს, მიკულოლი ჰყავდა 350 ჯიხვი, მის ძმას ლაზარეს — 175 ჯიხვი. ისინი ასახელებდნენ მონადირეებს, რომელთაც თოფი ხუთჯერ დაემარხათ, ე ი. 500 ჯიხვი მოჰკლათ.

საქართველოში ჯეირანი 1945 წელსაც გვხვდებოდა, მისი არეუნი შირაქის ხეობებში და ხრანცხეობში კიდევ დაიარე-

ბოდა, მაგრამ 1950 წლიდან იგი აღარავის უნახავს.

დურაჯი 1940 წლამდე შირაქის ნათელ ტყეებში, გარეკაში, კახეთის ველზე საკმაო რაოდენობით იხსებოდა. 1950 წლიდან გაწყდა. თითო-ორიოლა მთიანეთშიც გვხვდება, კაკაბი, ხსობი...

და ასე რომ გავყვეთ, დავინახავთ, რომ ბუნებისათვის ნირი მთლიანად შეუცვლიათ, მაშინ, როდესაც ნირშეცვლილ ბუნებას არ შეუძლია მისი ადამიანს, ის, რისი მიცემაც ადრე შეეძლო.

ახლა ისეთი დრო დადგა, როდესაც ადამიანმა უნდა იკისროს ბუნების მოვლა, მისი დაცვა, იმისათვის, რომ მისი ბუნებრივი საწარმოო ძალეში გონივრულად და ეფექტურად გამოიყენოს.

საბჭოთა კავშირის კ. 3. ცენტრალურმა კომიტეტმა და მინისტროს სამკომ 1973 წ. 9 იანვარს მიიღო დადგენილება ბუნების დაცვის გაძლიერებისა და ბუნებრივი რესურსების გამოყენების გაუმჯობესების შესახებ, რომლითაც უმნიშვნელოვანეს სახელმწიფო ამოცანად ცხო დაუცხრომელი ზრუნვა ბუნების დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების უკეთ გამოყენებისათვის მშრომელთა ცხოვრების და ჯანმრთელობის, მუშაობისა და დასვენების უაღრესად ხელშემწყობი პირობების შექმნის მიზანით.

ფოტო ბ. ნახუცრივილიისა

ბუნების დაცვის საკანონმდებლო საფუძვლის შესახებ

ბუნება არა მარტო მატერიალურ სიმდიდრეთა საწყობია, არამედ ჯანმრთელობის, სისარულისა და სულიერი სიმდიდრის წყაროცაა, და ამდენად ადამიანის ჯანმრთელობის დაცვა ორგანულად დაკავშირებულია ბუნების „ჯანმრთელობასთან“. რაც უფრო მე-

ტია სუფთა პაერი, წყალი და ნიადაგი, რაც უფრო ბევრია წყალსატევები, ტყეები, პარკები და ბაღები, მით უფრო უკეთესი პირობები იქმნება მოსახლეობის ჯანმრთელობისათვის.

ჩვენი სამშობლო — საქართველო მდლდარია ნაირგვარი ბუნებრივი რესურსებით. საქმარისი ადგილი უკავია მდინარეებს, წყალსატევებს, ტბებს, ტყეებს, სათბ-სადოვრებს და სხვ. ასევე ნაირგვარია ჩვენი ფაუნა — ცხოველთა სამყარო.

აქ ვხვდებით კავკასიის თითქმის ყველა ენდემურ ფორმას: ჯიხვს, არჩვს, ირემს, შველს, კვერნას, ხონობს, რიჭოს, შურთხას და სხვ.

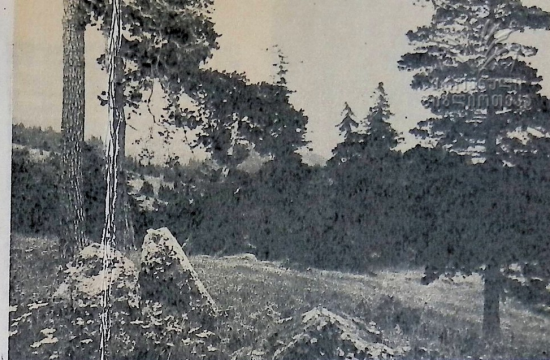
ჩვენ ქვეყანაში თანამიმდევრულად ხორციელდება ღონისძიებანი, რომელთა მიზანია ბუნების დაცვის გაუმჯობესება და ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენების უზრუნველყოფა.

გასულ წელს საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა და საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭომ მიიღეს ერთობლივი დადგენილება ბუნების დაცვის ღონისძიებებისა და მისი რესურსების რაციონალური გამოყენების შესახებ. დადგენილებაში ნათქვამია, რომ რესპუბლიკაში ამ მიზართულებით გარკვეული მუშაობა წარმოედა. ამასთან აღნიშნულია ისიც, რომ რესპუბლიკის ბევრი სამინისტრო, უწყება, საწარმო და ორგანიზაცია საქმიო ყურადღებას არ უთმობენ ბუნების დაცვას, ამის შედეგად ჩვენი ფაუნის მნიშვნელოვანი წარმომადგენლები საგრანობოდ შემცირდნენ, ზოგიც გადაშენების გზაზეა. ასევე არასახარბიელოა თევზის რესურსების დაცვის მდგომარეობა. ჯიროვანი ყურადღება არ ექცევა წყლების დაცვას მრეწველობის ნარჩენებით გაბინძურებისაგან, ხშირია თევზის მტაცებლური ჭერის შემთხვევებიც.

ფაუნის დაცვა გულისხმობს ბიოტექნიკური ღონისძიებების გატარებას. სახელდობრ, ნადირ-ფრინველის უზრუნველყოფას საკვები ბაზით, რათა საკვების უკმარისობის გამო არ მოხდეს მათი შიშველი მიგრაცია.

ცნობილია, რომ ინფექციური და ინვაზიური დაავადებები დიდ ზიანს აყენებენ გარეულ ცხოველებს, იწყევენ მათ მასობრივ მოსპობას. ბიოტექნიკურ ღონისძიებებში საჭიროა გათვალისწინებული იქნეს ამ დაავადებათა წინააღმდეგ ბრძოლის საშუალებები.

ამას წინათ მეცნიერებმა შეადგინეს ე. წ. „წითელი რეგისტრი“. მასში შეტანილია საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე

ფოტო ზ. დათუაშვილისა

ბინადარ ცხოველთა და მცენარეთა იშვიათი, გაქრობის გზაზე მდგარი სახეობები, რომლებიც განსაკუთრებით საჭიროებენ დაცვას.

ჩვენი რესპუბლიკიდან სსრ კავშირის „წითელ წიგნში“ შეტანილია რვა სახეობის ცხოველი: კასპიური შურთხი, დურაჯი, რუხი კაკაბი, ველის არჩვი, ზოლბიანი ალთარი, ნიშორი, ჯვირანი, და ატლანტური შუთხი.

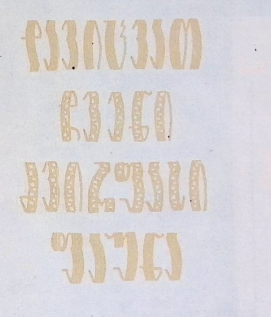
ჩვენს რესპუბლიკაში ბუნებას ბევრი მეგობარი ჰყავს. მათი რიცხვი დღითიდღე იზრდება. საქართველოს ბუნების დაცვის საზოგადოება თავის რიგებში მრავალ წევრს აერთიანებს, რომლებიც დიდ მუშაობას ატარებენ. ამ საქმეში მოზარდობითაც ერთად უნდა ჩავებათ ჩვენი მოსწავლე ახალგაზრდობა, პიონერები და ბუჩქების დაცვა გადაავტეოთ საყოველთაო აქტივად.

პიონერს უყვარს ბუნება, ის მწვანე ნარგავების, სასარგებლო ფრინველები და სხვა ცხოველების დამცველია. ეს კი სამშობლოს სიყვარულს, მისი კეთილდღეობისათვის სრულგას ნიშნავს.

მამ, ჩემო პატარა მეგობრებო, უფრო მეტი გულმოდგინება, შრომისმოყვარეობა და მუყაითობა გამოვიჩინოთ ამ საყოველთაო სახალხო საქმისადმი სიყვარულსა და ერთგულებას.

ბორის უჩაძოშვილი.

საქართველსა სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ზოოლოგიის ინსტიტუტის დირექტორი, მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწე, ბიოლოგი კურს მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი.

თვალწარმტაცი და მრავალფეროვანი ჩვენი ბუნება: ერთიმეორეს ენაცვლებიან გულგულდა ყვავილებით მორთულ-მოკაზმული ველები და მინდვრები, ბუნქანარები, უღრანი ტყეები და ალპური მდელოები. დიდ ფართობზეა გადაჭიმული ბაღები და ვენასები, ჩაის პლანტაციები და ნარინჯ-თურინჯიანები, ყანები და ბოსტნები — მშრომელთა ხალხის მარჯვენის ბარაქა და დოღობა. საქართველოში ბევრია დიდი და პატარა მდინარე, ტბა და ტბორი, ზოგან ჭაობინცაა შემორჩენილი.

რა ნადირი და რა ფრინველი არა გვხვდება ჩვენი ქვეყნის ბუნებრივ საგრეულებში! მათი უმრავლესობა სასარგებლო და სარეწავო მნიშვნელობისაა. ფაუნის გონივრული დაცვითა და გვე-

ფოტო ა. ხაბაძის

ბებიან და თავიანთ ნაზე მოგვალაშობიან ფრთოსნები — ქვიციები და წიწკანები, ჩიტ-ბატონები და ასპუჯები, სკვინები და გუგულები, ყარაბები და მუმატლიები, ყაყაქები და ნარჩიტები და მრავალი, მრავალი სხვა. შეიძლება ბედმა გაგიღიზოთ და წინ გადაგიბინოთ ჩვენი ბუნების მკვირვებამაც — სოხობმა.

ვინ მოთვლის, რამდენი ლექსი და მოთხრობა, ზღაპარი და ლექენდა თქმულა სოხობის შესახებ, სილამაზითა სოხობი შუაში ჩაისვინა? — ნათქვამია ერთ-ერთი ძველებურ ქართულ ხალხურ ლექსში. მართლაც, მისი სილამაზე მთელ მსოფლიოშია ცნობილი.

ძველებური ბერძნული მითის მიხედვით, არგონავტებმა, აივანით ცნობილი ლაშქრობის დროს, კოლხეთიდან, მრავალ ძვირფას განძელთან ერთად, ხორობეც წაიყვანეს და აჩვენეს თავიანთ თანამებამულეებს, რომელთაც მანამდე იგი არ ენახათ.

ასეა თუ ისე, ერთი კი ცხადია, რომ შორეულ წარსულში კოლხეთიდან სოხობი პირველად საბერძნეთში მოსვდა. ბერძნებმა ამ ფრინველს, რომელსაც არ იცნობდნენ და მისი ქართული სახელის გამოთქმა მეტად უჭირდათ, დაარქვეს „ფაზიანოსი“, ე. ი. ფრინველი ფაზიანოსი, ხოლო ფაზისს, რე გორც ცნობილია,

ბერძნები კოლხეთს უწოდებდნენ საბერძნეთიდან სოხობი გავრცელდა ევროპაში, სადაც მას უწოდეს „ფაზიანოსი“. შემდეგ ცენტრალურ ევროპაში და ამგვარად, დროთა განმავლობაში, სოხობს ყველა ევროპულ ენაზე დაერქვა სხელწოდება „ფაზიანოსი“ ან „ფაზიანოსი“ („ფაზიან“). ამგვარად საერთაშორისო ზოლოთიერი ტერმინოლოგიაში სოხობს უწოდება „ფაზიანოსი კოლხიკუსი“.

ტყის ზედა სარტყელსა და ალბურ მდელოებზე ბინადრობს ჩვენი ბუნების არანაკლებ დამამშვენებელი როჭო, რომლის კრიახი და ქოთქოთი შორიდანვე ისმის.

აი, ხის წვერზე წამოსკულია პაწია ჩიტუნა, რომელიც წადაუწუმ სტეპა ტოტიდან ტოტზე, ხიდან ხეზე და იქაიქის „წიე-წიე! წიე-წიე!“ ალბათ ამის გამო ქართულ ენაში მას „წიეწიე“ დაარქვეს. ეს პაწია და დაუდგარი ჩიტუნა მთელ დღეს დახტის და დაფრინავს, თავს ესხმის და სპობს მწერებს. მეცნიერებმა დაადგინეს, რომ წიეწიეა დღის განმავლობაში იმდენ მწერს სპობს, რამდენსაც თვითონ იწონის.

მაგნი მწერების განადგურებაში სხვებს არ ჩამოუვარდება საქართველოში გავრცელებულ ფრინველებს შორის ყველაზე პატარა ჩიტუნა — ნარჩუნი, რომელიც

მიხეორია

შოკელა იანაქოვილი

რატო სიმღერით გავიერ ველად და გადავთელე ყვავილი ყველა:

— ცხელი საფხული განა შორსაა? — გულდაწყვეტილმა მითხრა შრომანმა. —

მოგნატრებით და არ ვიქნებით, რატომ ამაზე არ დაფიქრდები!

უმიზეზოდ და უღვთით რომ გვეთავა, განა ზამთარშიც გვიპოვნი ველად!

გალახულივით დავხარე თავი, უხმოდ დაეშორდა გათვლილ ყვავილს.

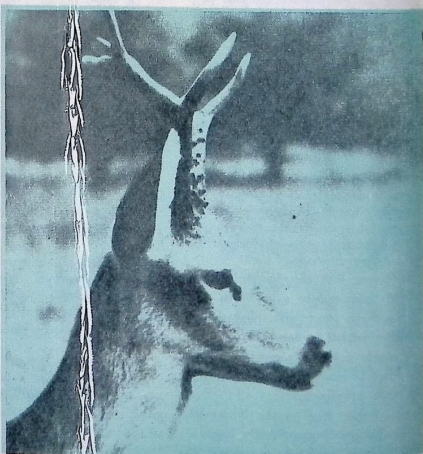
მაგრამ სულ მალე დაგბრუნდი გზიდან, მოვანახე მინდვრად ყვავილი წმინდა.

და ახლა იგი ჩემს მკერდზე ბრწყინავს, და სამუდამოც ერთი გუჯავს ბინა.

თარგმანი ალბერ შინაუალიამ.

შეხველი

ფოტო ალ. არაბულიანი

ზომიერი გამოყენებით ადამიანს შეუძლია ყოველწლიურად გაცილებით მეტი ხორცეული მიიღოს, ვიდრე კარგად გამართული 10-12 მეცხოველეობის მეურნეობიდან.

აი, ტყეში შესვლისთანავე შემოგვბე-

მელსაც მეტწილად ვხვდებით წიწვიან ტყეებში. გაზაფხულიდან ზაფხულის დამლევამდე ნარჩიტა ზრდის ოთხ ბარტს და მათ გამოსაკვებად ანადგურებს ათ მილიონამდე მავნე მწერს. ასეა თუ გაგივითვალისწინებთ, რომ ნარჩიტას მიერ მოსაძიბილი ყოველი ასი მწერი თავისი სიცოცხლის განმავლობაში სახელმწიფოს თუნდაც ერთი კაპიკის ზიანს მოჰყვებოდა, მაშინ ცხადი იქნება ამ ფრთოსნის მიერ მოცემული სარგებლობის ფასი.

ვინ არ დამტკბარა გუგულის საამური მოძახილით: „გუ-გუ“! როგორც ჩანს, მას სახელიც ასეთი მოძახილის გამო დაერქვა. გუგული მტად სასარგებლო ფრინველოვანია. იგი ერთი საათის განმავლობაში მწერების ასამდე მუხლუხს ყლაპავს. ამასთანავე ჭამს ისეთ მუხლუხებსაც, რომლებსაც დანარჩენი მწერჭამია ფრინველები შხამიანობისა თუ სხვა მიზეზის გამო არ ეკარებიან.

გაზაფხულიდან თითქმის ზაფხულის დამლევამდე გუნდ-გუნდად გვხვდებიან ნამგალები, რომლებიც დღეში 18-19 საათს დაფრინავენ. ნამგალა თავისი ბუდიდან დღეში 30-40-ჯერ გადის საშოვარზე. ყოველ ჯერზე მოაქვს 400-მდე ქინქლა და სხვა მწერი. ძნელი დასადგენი არ არის, თუ რა დიდი სარგებლობა მოაქვს ამ პატარა ფრთოსან ჩვენი სასალხო მურწინებისათვის.

საამური სტეფნითაა განთქმული ფრინველებს შორის მგონად ალიარეზული ბუღბუღი, რომელსაც ზოგან მავშალიას უწოდებენ. საქართველოში იგი თითქმის ყველგანაა გავრცელებული. ბუღბუღიც მრავალ მწერს სპობს.

ტყეში ბევრგან ისმის ხის კაკუნი: ნაირგვარი კოდალები გრძელი და სატეხისებური ნისკარტი სეში აკეთებენ ფულუროს. ამის გამთა, რომ ზოგან მას დაარქვენ „ხეცაკუნა“ და „სეკოდალა“. მისი გავრცელებული სახელწოდება „კოდალა“ ხის კოღვისაგან წარმოიქმნა. კოდალები ხან ერთ სეს დასატებიან და ხან მეორეს. ქერქის ქვემოდან იღებენ მატლს და დიდი სარგებლობა მოაქვთ მავნე მწერების მოსაძიბით. მართალია, მეტყვევები ჩივიან, რომ კოდალა ხეგრეტს ხის ქერქს, რის გამოც მასში წყალი დგება და ხე ზიანდებაო, მაგრამ ერთი კი სათქმელი: კოდალა არასდროს არ ხეგრეტს ხის ქერქს რომლის ქვეშაც მატლი არ არის, მატლი კი ხის დაუძინებელი მტერია.

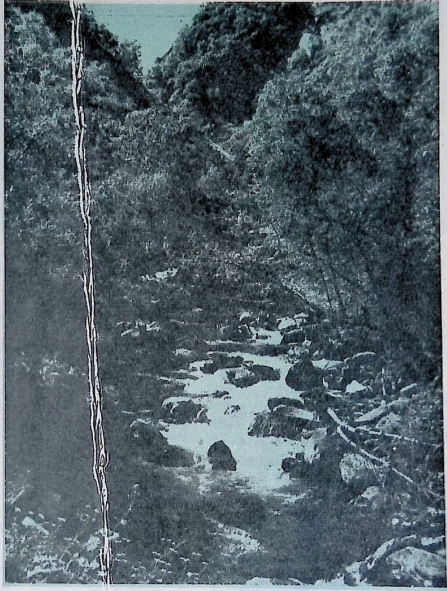
არანაკლებ სასარგებლონი არიან: მერცხალი, დავო, ასპუჭავა, მერლია, კიჭვავი, გულწიფთელა, ბოლოცესლა, მულოლია და სხვანი.

ბევრ თავისებურ მღრღნელს სპობენ კირკიტა, ლალი, კაკაბი, ვეღის არწივი და მათი მსგავსი სხვა მტაცებელი ფრინველები.

ერთი ბუ 8-9 თვის განმავლობაში 1000-მდე თავისებურ მღრღნელს ჭამს. თუ გაგივითვალისწინებთ, რომ თითოერთი ამ მღრღნელთაგანი სიცოცხლის განმავლობაში სულ ცოტა ერთ კილოგრამ მარცვლელს შეჭამდა, მაშინ აღმოჩნდება, რომ ერთი ბუ განადგურებ-

ნებელია შველი. ძნელი წარმოსადგენია, რომ მონადირემ, რომელსაც წაუკითხავს დიდი ვაფას უკვდავი ქმნილება „შულის ნუკრის ნამგობი“. მასზე თოფი აღმართოს. მანარამ, სამწუხაროდ, პეგრამ გუგულისა ჭეა მონადირე ამას აკეთებს.

საქართველოს ზოგიერთ ტყეში ცხოვ-

იპრის ხეობა

საგან იცავს 1000 კილოგრამ მარცვლელს.

საქართველოში გავრცელებულ ძვირფას ფრინველებს შორის აღსანიშნავია აგრეთვე შურთხი, კაკაბი, ენოლი, დურაჯი, მწყერი, სავათი, სარსარაჯი, ტყისქათამი; ჭოილი, ჭყიპო და სხვანი, რომლებიც სათუთად უნდა დაიცვათ.

საქართველოს ბუნებრივ საავარგულებში ბევრნაირი ნადირი ბინადრობს. მათი მშრალეცობა სასარგებლოა და სარეწაო ღირებულებისა.

ჩვენი ტყეების ნამდვილი დამამწე-

რობს აგრეთვე ბუნების მშვენიება ირემი. განსაკუთრებით ლამაზი და მელდურია „ქორბუდა“ ხაირჩმი. ყოველწლიურად, მარტის დამლევს ან უფრო ადრეც, ირემს მისი დამამშვენიებელი რქები ჩამოარტყავს ხოლმე და იგი დროებით ქაორგავს ენსხა და ლახასი. მაგრამ 3-4 თვეში რქები კვლავ ვზრდებ...

მრავალ ტყესა და ჭალაში მოიპოვება გარეული ღორი. იგი ეტანება ისეთ ადგილებს, სადაც ტბორები და ჭაობებია, აგრეთვე მდინარეთა სანაპიროებს. გარეული ღორი ბევრგან მოსაძიბილია და უდევარი ნადირობის შედეგად.

მთამალის ბინადრთა შორის განსაკუთრებით აღსანიშნავია ჯიხვი, რომელიც გვხვდება მხოლოდ კავკასიონის ქედსა და მსოფლიოში სხვაგან არსდ მოიპოვება. ვაჟა-ფშაველა ამბობს:

ჯიხვები არას დარღობენ,
ჯაჭვი სვავი იმათ ციხესა.

სამწესაროდ, უნდა ითქვას, რომ ჯიხვების „ციხეც“, ძველებური ქართული ანდაზისა არ იყოს, მიიღინავე ტუდობა, რადგან პირველ რიგში ჯიხვები ემტერება მისივე დასაცავად მოწოდებული „მინადრები“.

ბრაკონიერთა წყალობით მოსპობის გზაზეა დამდგარი მთამალის მცხოვრები ნიაშორი. მისი მხოლოდ რამდენიმე ათეული ვგზემულარია შემორჩენილი ხევსურებისა და თრიალეთის ქედის ზოგიერთ ადგილას.

ბევრი მტერი ჰყავს არჩვასც, მიუხედავად იმისა, რომ მას ყველგან გულმოდინედ იცავენ.

ტყეების ბინადართა შორის ცნობილადებოა ჯერნა, რომელიც საყრდნობია ძვირფასი ბეწვით. არანაკლებ მალაქარისოვანი ბეწვი აქვს წვეს, რომელიც გვხვდება მრავალი მდინარისა და ზოგი ტბის სანაპირო ზოლში.

საქართველოს მდინარეებსა და ტბებში ბევრნაირი თევზი იცის. მათ შორის არის ზუთხი, ორაგული, კალმახი, ლოქო, კობრი, წვირი, ხრამული, მურწა, წვერა, ციმბირი და სხვანი.

ჩვერი რესპუბლიკის მრავალფეროვან ცხოველთა სამყაროს დაცვის საქმეს დიდი ყურადღება ექცევა. გამოცემული სათანადო კანონები, რომლებიც ითვალისწინებენ ბუნების ყველა

რგოლის (პეიჯის, წყლის, მცენარეულის, ცხოველთა მყარობისა სხვ.) დაცვას, არსებობს პარტიისა და მთავრობის დადგენილებანი ფაუნის დაცვის, ნადირობისა და თევზაობის დაცვის, ბრაკონიერებთან ბრძოლის ღონისძიებების შესახებ...

ფაუნის დაცვის და მომრავლების მიზნით საქართველოში დაარსებული მრავალი ნაკრძალი, ადგილობრივი, სანადირო და მიწურული მეურნეობები და ა. შ. მაშინ ცხოველთა სულადობა თანდათან მატლდება.

მიუხედავად ყოველივე ამისა, ჩვენი ძვირფასი ფაუნის დაცვის საქმე ვერ ძგას სათანადოდ ღონეზე. ჯერ კიდევ სწორია ბრაკონიერობა, აკრძალულ ვადებში ნადირობა, ნადგურდება დიდი რაოდენობის ნადირი და ფრინველი, რის შედეგადაც დიდია ზარალიცა სახელმწიფო.

ვერ არის სათანადო ღონეზე დაყენებული თევზის დაცვის საქმეც. სწორია შემხმევეები, როდესაც ბრაკონიერები თევზის მოსაპოვებლად იყენებენ ყოველწიველსა და ვეფთქებად ნივთიერებებს ან ელექტროდენს, თევზაობენ ნებადართულად ვადეში, ზოგჯერ ბრაკონიერები მდინარეს, კალაპოტსაც ელექტროლიან თევზის მოსაპოვებლად... ყოველივე ამის შედეგად დიდი რაოდენობის თევზი იკარგება.

საქართველოში საკმაოდ მრავლად არიან ბრაკონიერები, რომლებიც ბუნებრივი სიძლიერის ნამდვილი მტაცებლები არიან. ეს ვაიმონადირეები თოფით ხელში დიდი რაოდენობის დაუტყებელნი ტყეებსა და ტალღებს, ბუჩქნარებსა და ეგლეზებს, ბაღებსა და მინ-

დერებში, ხოცავენ მხარეთაგან კოდალებს, მტრედებს, მენდობ ტებს...

ბევრ სასარგებლო ფრინველთა შორის სვენიტის, ჩეჭვებებისა, წყალღვას, წივიციებსა და სხვების დაცვას, მიუხედავად იმისა, რომ მათი დაცვა და მომრავლება უსაზღვროდ უნდა იყოს, მთავრობის მიერ დადგენილი კანონები, თუ რა დიდი სახელმწიფო მტერის სასტიკი სასჯელი უნდა მიეწოდოს.

ბრაკონიერი ფაუნის მტერია. მაგრამ რაკი ფუნა სახელმწიფოს კუთვნილობაა, გამოიწვიონ ბრაკონიერი სახელმწიფოს პირდაპირი მტერია, ამიტომ სახელმწიფოს მტერის სასტიკი სასჯელი უნდა მიეწოდოს.

მოსწავლეებმა, პიონერებმა ბრაკონიერთა ყოველგვარი დანაშაულებრივი მოქმედება დაუყოვნებლივ უნდა აუხიბონ მასწავლებელს, კლასის დირიგებელს, პიონერულმშობელს, სკოლის დირექტორს, კომპარტიის მდივანსა და სასოფლო საბჭოს თავმჯდომარეს, ნოლიციას. ცხადია, ყოველი პიონერისა და მოსწავლის ამართლიან განსჯებას ყურადღება მიექცევა და სათანადო ზომებიც იქნება მიღებული.

ამით მინიწუნდება წვლილი შეიტანონ ჩვენი ქვეყნის ძვირფასი ფაუნის დაცვის, მომრავლებისა და ფართოდ განახლების საქმეში.

აკაკილ ჯანაშვილი
აკოვანური.

პასუხი 1973 წლის № 12-ში ღანაშვილი კითხვაზე

ფიტარეთის მონასტერი თეთრი წყაროს (ისტორიული ქვემო ქართლი) რაიონში მდებარეობს, მდინარე ხრამის (ვახუშტი ბ: ჰიზონიშვილი — ქცია) მარცხენა მხარეზე, ხეობის ჩამოშტე. ვეგეტაციის დონე, სულტის ციხის მახლობლად.

საეკლესიო ლიტერატურაში ამ სამონასტრო კოპლექსის შესახებ უაღრესად მწირი და ფრაგმენტული ხასიათის ცნობებია შემონახული. ვახუშტი ბატონიშვილი თავის ცნობით შრომაში: „აღწერა სამეფოსა საქართველოსა“ მოვლედ ქება ამ ძეგლს იგი აღნიშნავს, რომ „არს დაბა ქცია მდინარე ქციის პირს. აქა არს მონასტერი კეთილი და აწი ხუცის სამარად“. შემდეგ კი განაგრძობს: „რომ „ქუეშო არს მო-

ნასტერი (სასაფლაო მთავართა ორბელიანთა) ფიტარეთის, შეენიერანება: გუმბათიანი, მუნიერის ადგილს და ხის წინამძღვარიო“.

აღსანიშნავია, რომ XIX საუკუნის შუა ხანებში ფიტარეთი დაუკუთვნებია ცნობილი რუს მეკლევარსა და მოგზაურს ბართლომეის, რომელიც ატყვევებულა ტაძრის მამულებსა და ალტარისზე. მეკლევარის სიტყვით, მონასტერი მოხილულ ქართულ ძეგლებს შორის ფიტარეთის ტაძარი ერთ-ერთი საუკეთესო და შედარებით უკეთ დასული ნაგებობათაგანი ყოფილა.

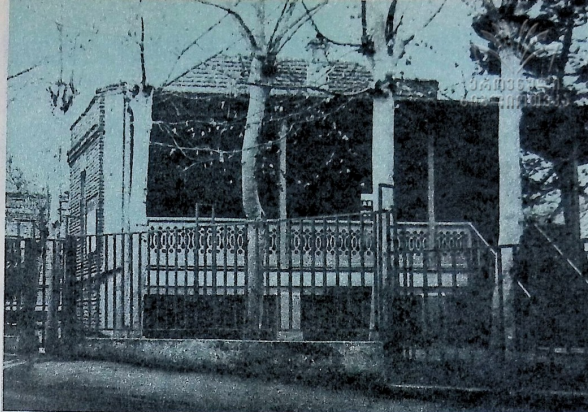
ფიტარეთის სამონასტრო კომპლექსით აღსანიშნავია წარმოადგენს. აქ დღემდე შემორჩენილა, გარდა ეკლესიისა ტაძრისა, სამრეკლო, რომელიც მტკიცედ ნაგებ გალავანშია დატანებული და ამასთანავე ტაძრის ეზოში მუსაველიცი არს. აქვეა სხვა ნაგებობადა ნაშთებიც, რომელთა შესახებ არქეოლოგიურ შესწავლამდე რაიმეს თქმა

იონოს

თუ
კაა
შენს

ეპოზიკუ მზავს?

ბავშვებო, დაბადირდით ამ ბამოსახულ ფონოსა და სძამას. მოგვფირთ: რა არის ჯად ბამოსახული, სად მდებარეობს იგი და სამართოდ, რა იცით მის შესახებ?

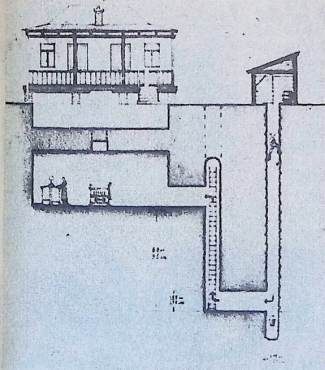

ძნელია, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ერთი რამ მაინც ცხადია, კერძოდ ის, რომ ყველა ეს ნაგებობა ერთ დროს აშენებული არ უნდა იყოს. მონასტრის გალაპანი წყობის თავისებურებებით, როგორც ჩანს, XVII-XVIII საუკუნეებში აუგიათ. ან, ყოფილშემთხვევაში, საფუძვლიანად აღუდგინიათ. ეტყობა, დაახლოებით ამავე დროს არის აგებული სამონასტრო კომპლექსის მთელი

რიგი ძეგლებიც, მათ შორის სამრეკლოც.

ფიტარეთის მონასტრის ძირითადი ნაგებობა — ღვთისმშობლის ტაძარი, XII-XIII საუკუნეების ეკლესიებისათვის დამახასიათებელ სწორკუთხედის ნაცვლად, კვადრატში ჩაწერილ ჯვარს წარმოადგენს, რომლის აღმოსავლეთის მკლავი სამსარკმლიანი, ნახევარწრიული მოსახულობის მქონე საკურთხევლის აფსიდით მთავრდება; ჯვრის დანარჩენი სამი მკლავი კი სწორკუთხედის ფორმისაა. აფსიდის ორსავე მხარეზე (ჩრდილოეთით და სამხრეთით) თავისებური ფორმის, თითო სარკმელიანი, აფსიდებითვე დამთავრებული სამცოფელია (სალარო და სადიაკენე) მოთავსებული, რომელთა მეორე იარუსზე პატრონიკები მდებარეობს. ეკლესიის შესასვლელი სამხრეთის ფასადზე მდებარე ფრნტონიან კარიბჭეშია მოქცეული, რომლის ზემოთ, დიდი ზომის დეკორაციული გაბეჭდილებული და საპირებ-

შემოვლებული წყვილი სარკმელია მოთავსებული. გარდა ძირითადი ფუნქციისა, კარიბჭის სურთომოდგრული ფორმები და სარკმელების ორნამენტული მოტივები ძირითადი ელემენტია ტაძრის სამხრეთი ფასადის დეკორაციულ სისტემისა. ინტერიერის ძირითად ელემენტს გუმბათქვეშა სივრცე წარმოადგენს, რომელიც გაბაზულიცაა გუმბათის საყრდენი ოთხი ცალკე მდგარი სვეტის საშუალებით, მიუხედავად იმისა, რომ ზომით ტოლია, შიდა სივრცის შემქმნელი ელემენტები, გუმბათის ყელში გაჭრილი სარკმელების მეოხებით, მის ქვემოთ მდებარე სამცოფელი დანარჩენზე ნათელია და, ამდენად, შედარებით უფრო ვრცელის შობაგვლილებას ქმნის. განსაკუთრებული ყურადღება იპყრობს ძეგლის ფასადების მდიდრული და ფაქიზად შესრულებული დეკორაციული სამკაული, რომელიც საყაბით შეთანხმებულია სურთომოდგრული ფორმების მასშტაბთან. ამ მხრივ აღსანიშნავია ტაძრის გუმბათისა და კვლების ურთიერთშეჯარდება, რომელიც ერთგვარად ჩუქურთმების განაწილებითაც არის ხაზგასმული და მსახველის აღტაცებას იწვევს. ორნამენტული მოტივების მრავალფეროვებ-

ქართული

ბა, სადაც განსაკუთრებულ აქცენტს ცხოველთა გამოსახულებანი იძენს, ღია ფერის კარგად გათლილი ქვის წყობა, თავისებურ ცხოველშატულობას ანიჭებს მწვანეში ჩაფლული ძეგლის ხუროთმოძღვრებას. აღსანიშნავია, რომ ტაძრის ინტერიერი შემუშავდა კვლევის მხატვრობით. რომლის მნიშვნელოვანი ნაწილი ფრაგმენტების სახით არის დღემდე მოღწეული. საგანგებოდ უნდა შევინშნოთ, რომ ტაძარში დღემდე შემორჩენილია მრავალი, ასომთავრულით შესრულებული წარწერა, რომელიც მნიშვნელოვან ისტორიულ მონაცემებს შეიცავს. აღნიშნულ წარწერათა შორის ერთი, ეკლესიის მშენებელსაც იხსენიებს, კერძოდ, ნათქვამია წარწერაში, რომ „აღნიშნული ეკლესია შეფეთა-მეფის გიორგის დროს აბგია ამირ-ეჯიბს ქავთარს ქაჯაფაიძეს. სამწუხაროდ, დღემდე არაა დიდგენილი, თუ ვინ არის ქავთარ ქაჯაფაიძე, ან რომელი მეფეთა-მეფე გიორგია წარწერაში მოხსენებული. გიორგი II დავით აღმაშენებლის მამა, გიორგი III თამარის მამა, თუ გიორგი V ბრწყინვალე? ხლო ქაჯაფაიძეები ლისთიმერეთიდან არიან გადმოსულები ქართლში X-XIII საუკუნეში და შემდეგ აღორძინებულნი. მკვლევართა ერთი ნაწილი, ძველს ხუროთმოძღვრულ ფორმების თავისებურებათა გათვალისწინებისა და მხატვრული სტილის შესწავლის შედეგად XIII საუკუნის დასაწყისით ათარიღებს და მიიჩნევს, რომ მონგოლთა შემოსევების შემდეგ ასეთი მხატვრული ღირებულების ნაგებობა ვერ შექმნებოდაო, მარი ბროსე კი სწორედ გიორგი V ბრწყინვალის მეფობის ხანით (XIV ს.) ათარიღებს ფიტარეთის ტაძარს. ასეა თუ ისე, ძველი მხატვრული და ხუროთმოძღვრული სტილის თავისებურებით XIII საუკუნის ისეთ ხუროთმოძღვრულ ნაგებობებთან პოულობს ანალოგიას, როგორიცაა იკორთა და ლორეს-ახტალა, თუმცა სხეენებული ძეგლების ხუროთმოძღვრული და დეკორაციული ელემენტები, გენეტიკურად XI-XII საუკუნეების ხუროთმოძღვრებასთან არის მჭიდროდ დაკავშირებული.

დასასრულ, უნდა ითქვას, რომ ძეგლის თარიღთან დაკავშირებით აღძრული საკითხების დახუტატება მომავლის საქმეა.

ცაში აჭრილან.
გაოცებად ცაში აჭრილან,
იქით მყინვარი,
აქეთ ყურო და ქაბარჯინა.
დღუღუნებს ხევში
ქედანივით დღე დარიანი.
დარიალს თერგი ეჩკინება,
თერგს — დათიალი.
მოპბღავის თერგი,
გღუგს თათებით
კლდესა და კბოდეს.
მიაკეთ მზუგები
კენჭებით
გატყორცნილ ლოდებს.
აქ ანათება
დიდ სანდროს
ნიჭი — ცისკარი,
აქ ჭრიალებდა
საქართველოს
დიდი ტიშკარი.
სშირად დღუშანის
ზოგჯერ მოყვრის
ხელი აღებდა...
გვიქრობდნენ,

მიანც ვაღვივებდით
კერის ნაღვერდალს.
დღეს, მიხარია,
სულ სხვა ხმაზე
მეგრის მთის ქარი,
სხვა ხმით ჭრიალებს
საქართველოს
დიდი ტიშკარი.
— კეთილი იყოს
თქვენს მამულში
ეს ჩემი ფეხი, —
ღიმოლით ამბობს
პოლონელი, უნგრელი, ჩეხი,
ამასვე ამბობს
ბულგარელი, ფინელი, ფრანგი...
სტუმრისთვის ვიცლით
მუდამ, ვბარავთ,
ვფარცხავთ თუ ვმარტლთ.
მობრძანდით, ოლონდ
მოყვრის თვალს
დაადგით მამულს,
მის მასპინძლობას,
მის კეთილ გულს,
მის სინდის-ნამუსს.

ქ ლ ღ ა რ კ ე რ ძ ე ე ე ე ე ე ე

ზ ა შ ა რ ი ა

მცხუნვარე მზით
დამფრთხალი,
ნაკადულთა ქენებით, —
გარბის,
გარბის ზამთარი,
გარბის შეუსვენებლივ.
— სად გარბიხარ, ზამთარო,
მისამაზიან ბავშვები.
— მაღლა კაკვასიონის
მთებში დაგმანაკადები, —
გაზაფხული,

ზაფხული,
შემოღვრომა... მერე კი,
როცა გადათეთრდება
თუთარად მთელი ხმელეთი —
ისევ თქვენ გესტუმრებით
ჩემი ბაიგი-ბარხანიო.
ისწავლეთ და იშრომეთ
იმდევრეთ და დახატეთ.
კარგად,
კარგად მეყოლეთ,
მეგობრებო, ნახვამდის!

კ ა ზ ა ს ე ზ უ ლ ი

მიიკარგა-მოიკარგა
მთა და ბარში თოვლი,
მიიქარგა-მოიქარგა
დედამიწა მთლით.
მზე შეუსაყვ

მობრძანდება
ცისარტყელას ბონდით;
გაზაფხული,
გაზაფხული,
გაზაფხული, მოდის!..

ენიანი წინძურა ხახვი

რედაქცია
პენსი

მხატვარი
ა. ფოცხიშვილი

ერთმა მეზღვაურმა გვიამბო: რამდენიმე წლის წინ ჩვენი ტრაულერი ბარენცის ზღვაში ცურავდა. ოქტომბერი იდგა. ყინვებს რომ არ მოესწრო, საჭირო იყო სამხრეთისაკენ გაბრუნება. მოგზაურობა მთელი ოვე გაგრძელდა. სურსათი ცოტა დაღვრა, ამიტომ გადაწყვიტეთ მურმანსისაკენ აგველო კურსი და მარაგი იქ შეგვევსო.

ტრაულერიდან თხილამურებიანი ნავთი რამდენიმე კაცი გაგვგზავნეს მურმანსკში. სალამოეამს ქალაქს მივდივით. შევიძინეთ ხორცი, კარტოფილი, პური და სხვა პროდუქტები. უმელოფერი ეს ერთად დაახლოებით ოც ცენტრებს იწონიდა. ღამე ქალაქში ვგათოეთ.

ღლით გეზი ტრაულერისაკენ ავიდეთ. მშვიდალ მივიდილით. უცებ ჩემმა მეგობარმა პანსმა მკლავში ჩამავლო ხელი და მარცხენა მიმხედდა. პირველად ვერაფერი გავარჩიე. მაგრამ ჰორიზონტზე თანდათან გამოისახა მოძრავი წერტილები. როცა ისინი მოგვიახლოვდნენ, დაინახეთ მგლების მთელი ხროვა.

როგორ მოგვეტყულებათ? გარ-

ემში ყინულის უდაბნო გვერტყა. არც სახლი ჩანდა აღმე და არც ხე იდგა რომ ზედ ავსოცებულყავით.

შიშმა წინ გაგვრეკა... მაგრამ მანძილი ჩვენს შორის მაინც შესამჩნევად კლებულობდა. ისინი უკვე გვეწვოდნენ. სწორედ ამ დროს პანსმა მოითქვა ჩვენი გადარჩენის საშუალება. ნავში ბლომად გვეყონდა ღორის ხორცი. პანსმა ნახევარი მგლები გადაუყარა, ამასობაში კი ჩვენ მთელი სისწრაფით გავსწიეთ.

მგლები მისცივდნენ ხორცს და სწრაფად შესასლეს. რამდენიმე მეტრზე მოვახერხეთ ნაგის წინ გასრიალება, მგლები ისე დავედევნენ. მაშინ ჩემმა მეგობარმა ხორცის მეორე ნახევარი გადაუგდო, შემდეგ მესამე... ხორცი უკვე აღარ გვეტონდა, მშვიერი მგლები კი ევადაცვალ მოგვედევნენ. შემდეგ კარტოფილი გადაუყარეთ. დამშეულგბმა ისიც მყისვე შეჭამეს. კარტოფილს პური, კომბოსტო და ერთი კასრი მყავე კიტრი მივაყოლეთ. ჩვენდა საუბედუროდ, ყველაფერი რომ შეთქმლოფეს, კვლავ გამოგვიდის. ნავში ხახვილა დარჩა. არ ვიცოდით, ნადირი ხახვს ჭამდა თუ არა. მაგრამ,

როცა ხროვა ექვსიოდ მეტრზე მოგვიახლოვდა, ხახვიც გადაუყარეთ. მგლები მისცივდნენ...

შემდეგ რა მოხდა? მოხდა ის, რასაც ვერც წარმოვიდგინდით: მტაცებლები ერთმანეთში აირივნენ, ყინულზე აქეთ-იქით აწყდებოდნენ. არც ერთი არ გამოგვედევნებია, ახლა შეგვეძლო მშვიდალ გაგვეგატყუებინა გზა ჩვენს ტრაულერამდე. მართალია, ნავი ცარიელი იყო, მაგრამ ჩვენ ცოცხლები ვიყავით! ტრაულერზე ვუამბეთ, რაც თავს გადაგებდა. კაპიტანმა უკმაყოფილოდ გვითხრა: „რატომ თავიდანვე ხახვი არ გადაყარეთ. ამით თავსაც გადაირჩენდით და სურსათსაცო“. თავდაპირველად ვერაფერი გავუვეთ. მოგვიანებით კი ყველაფერი ნათევი გახდა — შესასლეს თუ არა ხახვი, გაუმძლარ მგლებს თვალებიდან ცრემლები წამოსცივდათ. იმ დღეს კი ძალიან ცილდა, სველი თვალები მოეყინათ და ვეღარ დავევადევენ.

ნეტავი თავიდანვე ხახვი გადაგეყარათ!

გემარნულიდან თარგმანა
ნაწილ ნაღრბარმ.

წინააღმდეგობა

უწილ
გაგაგაგაგა
გუნდი

მივარდნილ და უღაბურ სოფელში ცხოვრობდა ერთი ძუნწი. ერთ დღეს მას ქონის შესანახად ქოთანი დასჭირდა. რა თქმა უნდა, შეეძლო ქოთანი ეყიდა, მაგრამ ფული დაეხანა და ქურჭელი მეზობელ სთხოვა. მოხდა უბედურება — კაცამ ქონის სუნი იცა, ბუხარზე შედგმულ ქოთანს შეახტა, ჩამოავდო და გატეხა. საბედნიეროდ, ქოთანი ორად გაიპო. ძუნწმა ნატეხები ერთმანეთს მიამაგრა, და „მთელი“ ქოთანი მეზობლის მავიდანზე ჩუმად დადო. მეზობელმა უმალ შეამჩნია ქილა რომ გატეხილი იყო, და საფასური მოსთხოვა. ძუნწს ტანში ვასცრა, — მას ზომ ფულის გადახდას სიკვდილი იჩრჩინა. საქმე სასამართლომდე მივიდა. ძუნწმა იფიქრა, იფიქრა

და ქალაქში ვეჭილთა მისვლა გადაწყვიტა. — ქოთნის გამორთმევის და დაბრუნების დროს მოწმე თუ გავაედაო. — ჰკითხა ვეჭილმა. — არა, ბატონო, — მოწმე არა მყოლია! — უპასუხა ძუნწმა. — თქვენ შეგიძლიათ სამხარაოდ დაიყვანოთ თავი. პირველი: შეგიძლიათ თქვათ, როცა გამოვართვი ქოთანი გატეხილი იყო-თქო. მეორე: შეგიძლიათ თქვათ, რომ ქოთანი მთელი იყო, როდესაც დაუბრუნებოდა, ბოლოს, შეგიძლიათ თქვათ, რომ სულაც არ წაგიღიათ ქოთანი მეზობლისგან.

— კარგი, ბატონო, ყველაფერი გავიგე და თქვენ აგაშენათ ღმერთმა, დიდი მადლობა.

— რჩევისათვის ერთი ეკიუ გადაიხადეთ, — შეახსენა ვეჭილმა. — ცხადია, ძუნწი ქოთანს უფრო იაფად იყიდა, მაგრამ ახლა ეკიუს გადახდა სულაც არ დანანებია.

ძუნწი სოფელში დაბრუნდა. რამდენიმე დღის შემდეგ სასამართლოში გამოიძახეს. საქმის გარჩევისას თქვა:

— ბატონო მოსამართლე, თავის დასაცავად ორიოდ სიტყვა მომეცით.

— გისმენთ, — მიუგო მოსამართლემ.

— უპირველეს ყოვლისა, როდესაც მეზობელს ქოთანი გამოვართვი, იგი უკვე გატეხილი იყო. მეორე, როდესაც მას ქოთანი დაუბრუნე, მთელი იყო. და, ბოლოს, არასოდეს გამოძირთმევიდა ქოთანი მეზობლისათვის.

ბავშვებო, თუ რა მოხდებოდა სასამართლოზე, ადგილი მისხვედრია. და იმ დროდან მოყოლებული ძუნწი ყველა ვეჭილსა და მოსამართლეს სიკვდილივით უფრთხოდა.

გვინათ
გვინათ
გა
გაგაგაგაგა

იყო და არა იყო რა, იყო ერთი ცრუებენტელა. დღე ისე როგორ გავიდიდა, რომ რაიმე არ ეცოდა.

ერთხელ თავის ძაღლზე დაიწყო ლაპარაკი, ისე აქო, რომ ბოლოს აღამიანზე ჰკვიანი გამოიყვანა:

— დაუჭიებელია, მაგრამ წარმოიღვინეთ: თუ ტყეში წავედი და სახლში ასანიტ დამჩრა, ძაღლს ვეზახენი მოსატანად. ის აღამიანზე უკეთ ასრულებს ჩემს ყოველგვარ დავალებას.

— ეგ რა არის! — მიუგო მეორემ.

— როგორ თუ რა არის! — იწყინა მან.

— აბა მომისმინე, მე მყავს ერთი თხა, რომელიც შენს ძაღლზე უფრო ჰკვიანია: სადამოობით სხვადასხვა დავალებას ვაძლევ მეორე დღისათვის...

— მერე?

— მერე ის, რომ ძილის წინ უკვლინასკვივს — დავალება არ დაბეჭდესო.

გერმანულიდან თარგმნი
გ. ლოლაძე

ბავსანგორგის ფული

ფრანგი პიკეინტების აზრით, მშობ. ცეცხლი გაშვების დღიდან რამდენიმე კვირის განმავლობაში ქალაქის ფულზე 60 000 მანეთ ბაქტრია გრავდება. ამის მიზეზი ის გახლავთ, რომ უფალი მეთისმეტად სწრაფად გააღდა ხელიდან ხელში.

ამჟამად იმ ქალაქის მასას, რომელზეც ფულს ბეჭდვენ, სპეციალურ სადგინოებშიც ცოლ ნივთიერებებს ურევენ.

ამის ამტკიცებენ არქეოლოგები, რომლებმაც ამას წინათ ნილოსის დაბლობზე ყველი სამარხები აღმოაჩინეს. მშობილის გვერდით ეწყო მძივები, პატარა-პატარა ღოჭები და ერთი უცნაური საგანიც. ეს საგანი პარიზში ჩაატარეს და მისი უსუსტი მოდელი დამაშველს, რადგან ნაპოვნი პლასტიკი ძალზე შეიფუტ გამოდგა. მოდელი, თანამედროვე მლენარის მსგავსად, შესანიშნავად დაფრინავს.

ხინდლში 15 მილიონი წლით „აბაგარდინი“

კლანდაბარების სასუქალბით

მის გასაგებად, თუ როგორ იყენებენ ფრანგებს ფრინველები ღამით ფრენისას, ორინთოლოგებმა პლანეტარული გამოკვლევის ფრინველები მათ თავისუფლად ფრენა შეძლონ, შემდეგ კი მათს თავზეც ვარსკვლავებიანი ცა ჩართეს. აღმოჩნდა, რომ ფრინველები მშვენივრად იყენებენ ვახვარსკვლავების სასუქალბით, თან არც მათს გულზეთ გნუ, როცა ცის ნაწილს ღრუბლები ფარავს; არც იმ დროს იხილდნენ, დამკვირვებლები ცალკეულ თანავარსკვლავებებს რომ გამოითავადნენ. მთელი ცა თუ ღრუბლებით არის დაფარული, ფრინველები მაგნიტური ვახვარსკვლავებით ირჩევენ სწორი მიმართულებას. პლანეტარული ნაჭარბებულმა ცდებმა დაამტკიცა, რომ, თუ ღამით ცა ვაკეაშველებულია, ფრინველები უფრო აღდგებიან არა ვიდრე მაგნიტურ ვახვარსკვლავებს მათ მიმართავენ მას, როცა ვარსკვლავები სრულზეთ არ ხანან.

კრიველი ფრინველი დაფრინავს ყველაზე მაღლა

რა სიმაღლეზე დაფრინავენ ფრინველები? ამის გაგება ავიაციის სასუქალბით მოხერხდა. ეგვიპტის და წეროების გუნდები, მავალითად, 2400 მეტრ სიმაღლეზე დაჩახუნდნან თვითფრინავს. ამერიკის შეერთებულ შტატებშიც გარეული იხვი პილტრების ზღვის დონიდან 6800 მეტრზე მფრინავი შემუშავდა. ცეროპასი უჩახუნ, რომ ნამავლები, ბატები, იხვები, პრანები და წიბალები 8000 მეტრ სიმაღლეზე დაფრინავენ. ანდების თავზე კონდორის ნავარსკვლავი 5940 მეტრ სიმაღლეზე რეგისტრირებული, ფრანკული კი — 7600 მეტრ სიმაღლეზე შიშაღის მთებში.

ამერიკელმა მეცნიერებმა დაადგინეს, რომ ანტარქტიდას გამოეწარება 20 მილიონი წლის წინათ დაწყო. ამ დროის მეცნიერი ფრანკობადა, რომელსაც ანტარქტიდა 5-7 მილიონი წლის წინათ დავიდა ყენილდა.

ამისთან ერთად, ამერიკელმა სამეცნიერო ექსპედიციამ დაატარა ის პოლონურა, რომლის თანახმად, ანტარქტიდა ანტარქტიდას 50 მილიონი წლის წინათ გამოეწარება და მის შემდეგ მოვლდებოდა რამდენიმე სანტარქტიკული კონტინენტი. რადიოლოგთისაკენ.

მაღაზინებში ურჩხულები პარადი

შოტლანდიაში შენდება ბუნებისმეტყველების ისტორიის პარკი, რომლის ხედიანში ჩაშრავდება 700 პრეისტორიული ცხოველი — იქტოზოზრები, დინოზოზრები, პლეზიოზოზრები და სხვები. დაწამუნებულ არსებობა გამოიხატება მანქანებზე სპეციალურ ქარხანაში ფოტოლენის მჭობლებსა, ბეტონისა და ქლასტინისაკენ.

4000 წლის კლანდი

იმ შორეულ დროს, როცა ეგვიპტის ფარაონები თავიანთთვის პირამიდებს იშენებდნენ, ბავშვები ისევე თამაშობდნენ, როგორც ამჟამად თამაშობენ: ჰქონდათ თოჯინები, ურკები, კუბიკები, ბურთები და წარმოდგინეთ, პლანეტარულიც კი.

აბა ზინ მეტყვის, რატომ უნდა ვეჭოვნდეს ხოლმე ბინა მულად დღეობული და დასუფთავებული? — პკითხა მასწავლებელმა ბავშვებს. — იმბოტო რომ, ყოველ წუთის სტუმრიანობა მისაღობდენლი. — მიუგო პატარა იტბა.

როლი არსებ...

- ფრიც, ჯიბეში რომ თორმეტი პფენიგი გეღოს და სამი დაჯარო, რა გეჭმება ჯიბეში? — პკითხა მასწავლებელმა.
- ნახვრეტი, — მიუგო ბიჭუნამ.
- არნოლი საგუშავოზე მდგომ პოლიციელთან მივიღა და პკითხა: — ბატონო პოლიციელი, არ გინახავთ მამა პატარა ბიჭის გარეშე? მერე ცრემლები წასკდა და დასმინა: — ბატარა ბიჭი, ეს მე ვარ!

- ვიცი, ვიცი, — წამოხტა პატარა კლარა, — ეს თქვენი ქმარია.
- პატარა პეტერი მამასთან ერთად მისიერნობდა. უცებ ძალით ყვიფით გამოეწარდა. შეშინებულმა პეტერმა გაეჭივრა დააბარა, მაგრამ მამამ დაამშვივდა: — ნუ გეშინია, ჩემო ბიჭუნა, მიყვარა ძალით არ იკბინება. — მაგრამ ყველა რომ შეწყვიტოს?!

არითმეტიკის მასწავლებელს უნდოდა ცხოვრებისეული მაგალითი მოეყვანა და ოტოს პკითხა: — დაუფუტა. მამაშენმა მისცა დედაშენს ოროციდაათი მარკა და ოცი ისევე უყანვე გამოართვა, რა მოქმედება ხდება ამ დროს? — ლანდლა და აყალოყალი, — ბატონო მასწავლებელი.

მასწავლებელმა უნდოდა კლასში ვარდსა და იას შორის განსხვავება აეხსნა და ასეთი მაგალითი მოიყვანა: — წარმოიდგინეთ ლამაზი გარეგნობის საუცხოოდ ჩაცმული ქალი, რომელიც ქვედალურად და აბმარკავებულად მიაბიჯებს ქუჩაში და არავის ესაღობდა — აი, ასე გამოიყურება ვარდი! მაგრამ მას უნდა მოჰყვება თავმდაბალი და თასდაბ-

დედამ პაწია ჰანსი ლოკინში ჩააწვინა. ძილი ნებისა რომ უსურვავდა კოცნით გამოეწვივდა, ბიჭუნამ ხარხარი ატეხა. — რა ვაკინებს? — პკითხა გაცივრებით დედა. — ვილი ორჯერ აბანავე და მე არც ერთხელ. ვერანაზილად თარგმანა: შ. აპირანაშვილი.

„სად არის ჯადოქარი?“

მურთაზ ჩახვაძე

საბავშვო წიგნში — „სად არის ჯადოქარი?“ ავტორი საინტერესოდ გვიხატავს უდიერ ქეთინოსა...

სუთანგულასა და ცალკურა ფისოს შინიდან გაპარვის ამბავს.

ამსანავგებმა გადაწყვიტეს, რადაც უნდა დაუკადეთ, მინახონ მკურნალო...

მაგრამ არც უდიერთა და ინავართა მფარველ ალტაჯებებს სძინავთ.

— შეხედეთ, სვიბარი თოჯინები ჩვენს ქეთინოს გამოპარვინან და სამკურნალოდ ჯადოქართან მიემუშურებიან... აყვირდა ალტაჯების მეფე.

სიფათებისა და თავგადსავლების მოყვარულები ინტერესით წაიკითხავენ მამაცი მეგობრების მოგზაურობას წყალქვეშა გრენეულთა ქვეყანაში, თავებვის საშფოთსა და სხვაგან გარდასდენილ ფაფურაქებს...

„სად არის ჯადოქარი?“ კვირ დაიგება ჟურნალმა „ცისკარმა“, ახლა კი წიგნად გამოშვება გამოცემილია „ნაკაღუღანი“ (რედაქტორი — ჯ. ბაჯელიძე, მხატვარი თ. სუციშვილი).

მზია ჩხეტიანი

მზია ჩხეტიანი აქტიურად თანამშრომლობს ჩვენს ჟურნალში, მისი ლექსები უთუოდ ბევრ თქვენგანს წაუკვიტიათ და მოსწონებია კიდევ.

ეს-ეს არის გამოვიდა პოეტი ქალის პირველი წიგნი, სადაც თავმოყრილია ლექსები სამშობლოზე, საქართველოს მრავალფეროვან ბუნებაზე, ფრინველებზე, ცხოველებზე, თქვენს თანატოლ ბიჭუნებსა და გოგონებზე, რომლებსაც გონივრული თამაში და გართობა უყვართ.

წიგნში დაბეჭდილია სულ რაღაც ავტორის მიერ დასრულებული პატარა ლექსები, საინტერესო ფიქრსა და სწავლას უშვავსა და მშობლებსა და მშობლებს მატებს ლექსები მშვენიერი გარემოებისა და სისადავე კერულში დაბეჭდილი გამოცანებით.

აბა, თუ მიხვდებით რას გვეთხვებით ავტორი? მწვანე ზღარბები მწვანე ქაცვებით, მწვანე ტოტებზე სხედან. არც არას სჯამენ, არც არას სჯამენ, არ უნახავებთ დღა. დაიწრდებიან, დაიწრდებიან, მეფე კენტად თუ წყვილად, წაკაუნ, წაკაუნით და საკინკლით ყველა ძირს ჩამოყვია.

მზია ჩხეტიანის ლექსების კრებული დასტამბა გამოცემილია „ნაკაღუღანი“. მისი რედაქტორია გ. სტილია, მხატვრული დაფორმებან კი გვეუბნის მხატვარ ე. ამბოკაძეს.

მ. ხაჩიანი

განაფიქრება მიჰყავთ ბ. ძელაძის სახელობის პიონერთა და მოსწავლეთა სახელობის საოფისის მშენებლობის ესთეტიკის კაბინეტის პედაგოგებს: მირი ბაჩიაძისა და ნანა პანდარაძის.

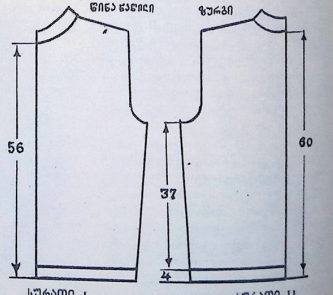
ბ ა კ ვ ი თ ი ლ ი 18 სპირტი, ზომა 48 მასალა: შალის ქაფი 700 გრ; ჩხირები № 8, 2 ცა-

ლი. ქსოვის სახეები: წინდისებური და რეზინი 1X1-ზე. თვლების განავარიშება—10 სმ = 25 თვალს. სვიტრი მიერეზებულ სახეობებით იქსოვება თარავის მოხდელით ქვემოლან ზეშით.

წინა ნაწილი: აკრიფეთ 120 თვალი (უღრის 48 სმ-ს) და მოქსოვეთ 4 სმ რეზინი 1X1-ზე. შემდეგ გადაღით წინდისებურ ქსოვაზე. მოქსოვეთ 87 სმ სიმაღლეზე, ამასანავე თანმიმდევრობით ითვერდით ხაზზე უშბტით თვლები ორივე მხრიდან (დაახლოებით 4-4 თვალი). როდესაც მოქსოვეთ 87 სმ სიმაღლეზე, დაიწყეთ ილიის გამოყვანა. პირველად გადაუბრეთ 4 თვალი, შემდეგ ორჯერ 8-8 თვალი და ორჯერ თითო-თითო თვალი ორივე მხრიდან. როდესაც მოქსოვეთ 56 სმ სიმაღლეზე, ამოღეთ

საუელოს თვლები, ცენტრში გადახურეთ 25 თვალი და ქსოვეთ ორივე ნაწილი ცალ-ცალკე (ჯერ მოქსოვეთ მარჯვენა ნაწილი, შემდეგ — მარცხენა). ეს ასე ხდება: რო-

დესაც 25 თვალი გადახურავთ, მარჯვენა მხარის განაკრძობთ ქსოვს. შემდეგ ორივე გადახურეთ 25 თვალი, ორჯერ—ორი თვალი და 8-8 თითო თვალი. მხრისთვის კ-

კლასიწინებულ თვლები დასურთ თარგის მიხედვით. ასევე მოქსოვეთ მარცხენა ნაწილი. სურათი I.

ზურგით: ზურგის მოსაქსოვად აკრიფეთ 110 თვალი და მოქსოვეთ ისევე, როგორც წინა ნაწილი, 60 სმ სიმაღლეზე და გადასურეთ ზურგის თვლები. მარები გამოიყავით თარგის მიხედვით. სურათი II.

სახელოები: სახელოების აკრიფეთ 56 თვალი (უდრის 2 სმ-ს) და მოქსოვეთ 7 სმ რეზინი 1X1-ზე. ქსოვეთ 86 სმ სიმაღლეში, თანაც თანაბრად ორივე მხრიდან უმატეთ თვლები ყოველი 4 რიგის შემდეგ და ახე ვანაგრეთ, სანამ სახელოების გამირი ნაწილი არ მიიღებს 100 თვალს. შემდეგ აილითათვის გადასურეთ 8 თვალი, 2-ჯერ 2 თვალი, და

რამდენიმეჯერ თითო თვალი ორივე მხრიდან, სანამ არ დაგრჩებთ 18-20 თვალი. დარჩენილი თვლები გადასურეთ თანაბრდერობით... სურათი III.

საუკლო: გაკრეთ სეიტრის გვირგვინი, მხრები. საუკლოს ვარშემო აკრიფეთ თვლები და მოქსოვეთ მაღალი საუკლო 5-6 სმ სიმაღლეზე, რეზინი — 1X1-ზე. გადასურეთ. მოსო მიკრეთ სახელოები. ნახატი I; II; III.

ბ ა პ მ ე თ ი ლ ი ნ

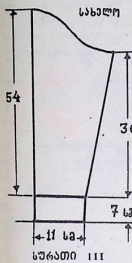
ირიზპრილიანი ძველებანი (იზბა)

ირიზპრილიანი ქვედატანის ბოლო საქაოდ განიერთა და ქმნის რბილ ნაკიებს, ამასთანავე წელთან და თემოსთან საქაოდ ვიწროა, ბოლო თემოს ქვეშოდ განიერთ.

შთლანი ირიზპრილიანი („სოლსეე კლიოში“) ქვედატანი რომ მაგიდაზე გაშლილი დალით, მიიღებთ წელსა და კიბის მოხაზულობის ორი სხვადასხვა ზომის წრეს.

ავილო წელის ვარშემოწერილობისა და ქვედატანის შთლანი სიგრძის ზომები.

საზომი (სანტიმეტრი) მკადროდ შემოტარეთ წელზე

(ქაშისათვის განსაზღვრულად იქნება), მერე წელის ხაზის გასწვრივ აიღეთ სასურველი სიგრძე.

ლომბანი:

1. წნე 72:2=36 სმ (წელის ნახევარგარშემოწერილობა).

2. 56=60 სმ (ნახევარის სიგრძე).

ცხრილი.

წნე: 56:8=7 სმ.

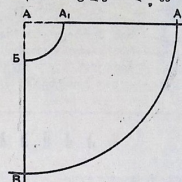
ნახაზის პამბი.

AA₁A₂=AB=წნე-1=36:

:-1=11 სმ

A₁A₁=EB=60 სმ.

ქვედატანის ნახაზის ასახვად მოამზადეთ დიდი ზომის ქაღალდი და მის მარცხენა კუთხეში აღნიშნეთ A წერტილი. აქედან გაავლოთ ორი ნებისმიერი სიგრძის ხაზი (პარიზონტალური და ვერ-

ტიკალური), A წერტილიდან პარიზონტალურ ხაზზე გააღწეოთ წელის ნახევარგარშემოწერილობის ერთ მესამედს გამოკლებული 1 სმ და აღნიშნეთ A₁ წერტილით. A წერტილზე დაამაგრეთ ზონა-

რი და A₁ წერტილიდან შემოხაზეთ რკალი ვერტიკალური ხაზის გადაკვეთამდე. გადაკვეთის წერტილში დააღწეოთ ნაწილი 5 ასახვად. დააღწეოთ ნაწილი წელის ხაზს პარიზონტალურ ხაზზე A₁ წერტილიდან და ვერტიკალურ ხაზზე B წერტილიდან ქვემოთ გადაწეოთ სასურველი სიგრძე და აღნიშნეთ A₂ და B წერტილებით. როგორც წელის ხაზის დღეგნისას, აქაც A წერტილზე დაამაგრეთ ზონარი და A₂B წერტილებში შეერთეთ ზონარი.

მსოფლიო პამბარი

ირიზპრილიანი ქვედატანის შესაკრავ საპროთა შეიძინეთ ქსოვილი არა ნაკლებ 80 სმ სიგანისა.

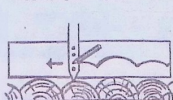
ქსოვილი უნდა მოქცეოთ ოთხჯერ სიგრძეზე, შემდეგ კი სიგანეზე. კიბის ქობა არ უნდა იყოს ვანიერი, რადგან შემოტევისას ზოგადად ადვილზე ქსოვილი ულპაოთ და დავდება. უმკობესია თუ ქობაზე 3-4 სმ სიგანის ირის ზოლს შემოაკრებთ. რაც შეეხება წელის ხაზს, აქ სიგრძის ქსოვილია საპროთ, რომელიც არ იწელები და შეინარჩუნებს სასურველ ზომას. ნანღავს შესაკრავი უტეოდება მარცხენა მხარეს. ქაშარში გაუკეთეთ გაჭრილი მარუფი და შეაკრიბოთ ლილზე, ბოლო ქვემოთ კი ქიკარტებით ცნობიერით ან დუგებებით შეიკრიბოთ.

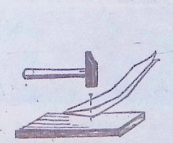
კარგი ხელმარკვე ოსტატი არ გაახმობს ფუნჯის პირს: თუ საღებავი ხსნარით ვერ მოაცილოთ, ლითონის ჭაგრისზე გაწმინდეთ.

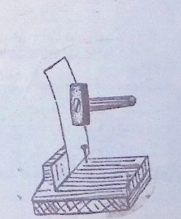
უსწორმასწორო ზედაპირზე (მავალითად, ძველურ კედელზე) ფიცრის მიტედება ძალიან ძნელია — ფიცარი მიტედება არ ეცვრის ზედაპირს. აიღეთ ხახაზავი, თავი წაუშავებ, მოიშველიე ფანქარიც, დააკვირდი ამ ნახატს და მიხვდები, თუ როგორ უნდა გამოკრა უსწორმასწორო ზედაპირზე მიხატვადებილი ფიცარი.

წერილი ლურსმნების ჩაქედებისას თითები რომ არ დაიბუკოთ, სულ უბრალო რამ არის საჭირო — ორადგაყვილი ქაღალდის პატარა ნაჭერი. ეს ხერხი მაშინაც გამოადგება, როცა ჩახატვადებილი არე ვიწროა და ხელი ვერ უღებება.

ფირფიცრის ასეთი ფარი ლურსმანს მიმართულებასაც მისცემს და ფიცარსაც დაიცავს ჩაქუჩის დატყევისაგან.

საინჟინერო იუმლი

რ ო ც ა

მ შ ა რ ი ო მ უ მ ა რ ა

ხ ლ ა ზ ა

საუკუნეების მანძილზე სარევე-
ლათა წინააღმდეგ საბრძოლველად
ადამიანს ერთადერთი იარაღი — ხე-
ლეგი (მაჩველი) გაჩნდა. ახლა ამ
საქმეში მიწათმოქმედს ეხმარება
ჭერბიცილები (ლათინური სიტყვა-
საგან: ჭერბი — ბალახი, ცილი —
ველაჲ) ერთ-ერთ ძველ ზღაპარში
გვითხულობთ, თუ როგორ დაეძმე-
და ყვავი უკვდავებისა და მომავლი-
ნებელ წყალს. მიფინანს არწივი,
მაჰეს წყლით სავსე ჭურჭელი, ფრე-
ნისას წყალი იღვრება და მაკოც-
ნებელი წვეთი ეპყურება მიწას, იმ
ადგილს გაიფურჩქნება ვარდი. მო-
მავლინებელი წვეთის დაცემის აღ-

ვილზე კი იწვის, იხრუკება ბალახი,
ხმება ხე...
ზღაპარში ნათქვამი უკვდავების
და მომავლინებელი წყლის მსგავსად,
ჭერბიცილები სობენ სარეველს და
აჩქარებენ მცენარეთა ზრდას, იცავენ
მათ.

ჩვენი ქალაქის ქუჩებში ხშირად
შეხვდებით ფესვებზეაფარჩხული და
დატრევილი ხეებით! დატვირთულ
საბარკო მანქანებს. ამ ხეებს ქუჩებ-
სა და ხეივანებში რავვენ. ამჟამ ხეს
ათავსებს წინასწარ გამზადებულ
ორმოტი. ხე რომ შეეფთოსი ახალ
ნიდას, კარგად გაიხაროს, ფესვებს
ჭერბიცილების სხნარს ასხურებენ,
ესე იგი ასხურებენ იმავე ჭერბიცი-
ლებს, რომელსაც ყანაში სარეველს
წინააღმდეგ იყენებენ. სარეველა
მცენარეთა ულმოზელი მტერი, ხის
მეგობარი ხდება.

რატომ ხდება ასე?
თუ რომ ყველაფერი დამოკიდებუ-
ლია იმაზე, თუ რა როლინობით იყე-
ნებ ჭერბიცილს. მაგალითად, მაგა-
რი სხნარი მცენარეს სობს, სუსტი,
პირიქით, ხელს უწყობს ზრდას.

ბალ-ბოსტნებში მცენარედან მცე-

ნარზე მტვერი შეყრებს ვაზაში
მაგრამ როგორ დამტვერდება
საბოტურებში გახარებული ყვავილები
და ბოსტნეული? თურმე მტვერს
ღება აქაც შეიძლება ქიმიის სახე-
რებით. ჭერბიცილები კარგად სცნო-
ან მწერებს. პომიდორს ასხურებენ
ჭერბიცილის სხნარს და ჩნდება მ-
რეთვოდებელი ქიმიური ბუნ-
საბოტურებში ჭერბიცილებით
შეავსებული პომიდორი 2-3-ჯერ მეტ
მოსავალს იძლევა, ვიდრე ილია
ქვეშ, და გემოთიც ჯობია ნატურ-
ულს.

ც ო ც ს ლ ი

გ ა რ ო მ ე ტ რ ე ბ ი

ამინდს მექანიკურ ბარომეტრს
უკეთ წინასწარმეტყველებენ ფრ-
ენც-ცხოველები. ამაში დარწმუნე-
ბა არცთუ ძნელია.

ზიანი დღეს ტყეში სოკოზე თუ
კენკროვანზე გასულს ჩიტების ათს-
ნოვანი გალობა შემოგვეტობა. გე-
გული გულმოდგინედ გაიხაბის —
გუ-გუ, გუ-გუ; მელოდოლურად ქე-
ქიკება ჩიტბატონა; ტყეშიაფრქვე-

ს ა კ ი ე გ ე ლ ი

დირიჟაბიზმილი მ. — სიურმის ნაკვადვეზ (ლეგია) ვარც.	2	ჯანაზშილი ბ. — დავიცვაო ჩვენი ძვირფასი ფანა (წერილი)	21
ბრივოლაზშილი დ. — არჩევანი (მოთხრობა, დახასრული)	3	ჯანდემირი ი. — ფიტატის მონახტერი (წერილი)	24
სახპაძე მ. — ჩვეულებრივი ახალგაზრდები (ნარკვევი)	10	რუმოლუ ზ. — ერთი ტომარა ხახვი	27
შენი უცხოელი თანატომები	12	ფრანგული ლაპარკი, (ფრანგულიდან თარგმან გ. ლო- ლაქიძე)	25
ბილიპოლი ბ. — თეორებთან (მოთხრობა)	18	ჭაღოლნური სარკე	29
მაქარაზშილი ნ. — თბილი შოთები (მოთხრობა)	15	იუმორი	29
ხმრბინი ნ. — „ნეტავ არ დაღაშებოლდეს“ (ნარკვევი)	17	ხალხი წიგნები	29
კაცხოვალი ნ. — უპირველესი საზრუნავი (წერილი)	18	გამოგადგები	29
სურაზშილი ბ. — ბუნების დაცვა საყოველთაო სახალხო საქმე (წერილი)	20	საინტერესოა იცოდეთ	22
		ცხრაკლიტულ... ვარც.	8

ბარბანის პირველი მხარის მხატვრობა — ვ არ ა ბ ფ ო რ ჩ ხ ი მ ი ს ა; მორთხე მხარე — მ. მახარაძის მი-მ საუბარო სწო-
ლის v კლასის მოსწავლის ე მ შ ა რ ბ ა ზ უ ლ ი ბ ა ნ ი ს ნახატი „ტაფეი“.

მთავარი რედაქტორი ბაბულია შვილი.

სარედაქციო კოლეგია: სმრმო კლდიაზშილი, მუხმან ლეშანიძე, ფ. ლომიძე,
ფურბა ლეშაშვილი (პ/მგ. მდივანი), მარიჯანი, გიორგი შლინაძე, ნოდარ შამანაძე,
ფურბა ჭუმბურიძე, ბილიო ფოცხიანი (მხატვარი-რედაქტორი). ო. ჩიქვანიძე.

ჩვენი მისამართი:
თბილისი, ლენინის ქ. № 14.
ტელეფონები:
რედაქტორის — 53-97-00
93-91-81
ქიშ. მდივანი
53-97-03 93-93-05
განყოფილების — 83-97-02

საქკავშირის გამომცემლობის ხელშეწყობით, თბილისი ლენინის ქ. № 14.
«ПИОНЕРИ» — на грузинском языке. Издательство ЦК КП Грузии
Издательство «აღ-ბა» ЦК КП Грузии. Тбилиси, ул. Ленина № 14.
გადაცემა სასაბუჲო 18/11-74 წ. ხელმოწერილია დასახელებული 27/11-74 წ. ჟიურის დამტკიცებით
60x90, უნიკური ნიშნული ფურცელი 4, საბეჭდო-სამატილო ცილი თაბაქი 4.19,
ფურც. № 663, ტყ. 136.000, ტყ. 10695.

ფაბი
20
კაბეტი

არდაქცივაში უზარმაზარი მასალა ავტორებს არ უარვლდებათ.
თბილისში მცხოვრებ ავტორებს პასუხი წერილობით არ ვცნობებთ.

ვით ქაზახებმა კაქკაი. გამოცხადდა ფლიტისტიკით სტვენს წითელი მოლოდური... მაგრამ თუ უცებ მოიქცევა ცა, ტყეში უმაღლესე შეწყდება აუროს მაამებელი გოლობა ფრინველა — ყვავილით ანავლდებიან ფრთოსნები. მაშასადამე, კარგი ამინდის მოლოდინი აღარ უნდა გქონდეთ.

თქვენს გზოშიც შეგიძლიათ „ცოცხალი ბარომეტრის“ მოწყობა. კასრში ბაყაყი ჩაუშვით, თან შიგ ფიცრის ნაჭერიც ჩადეთ. თუ ბაყაყი წყალში ცურავს, წვიმისა ანუ გემინიათ, ხოლო თუ ფიცარზე აქვრა, ფრთხილად იყავით — ამინდს კარგი პირი აღარ უჩანს.

ბაყაყის კანი ძალზე ადვილად აორთქლებს სინესტეს. ამიტომაც, რომ იგი ამინდის შეცვლას შეუძლია, რომელმდ გტყობნებ. როცა ჰაერში სიმშრალეა, ბაყაყს კანი უშვება და იგი წყალს მიამოუბრებს ხოლმე. ხოლო როცა წვიმა მოსალოდნელია და კანის გამომშრებისა აღარ ემინია, ხმელეთზე ამოდის.

ბ. როჯანი.

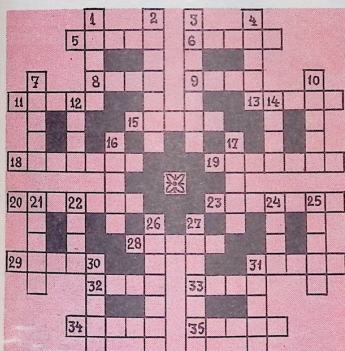

ბაქალი თქვა თუ მართალი?

ბარონ მიუხაუხენი სტუმრებთან ტრაპახობდა, ასეთი და ასეთი მსროლელი ვარო და ჭიბიდან უცნაური სამიზნე ამოიღო.

— ეს სამიზნე ორიგინალურ შეჭიბრიდან ჩამოვიტანე. მონაწილეებს მხოლოდ ორი წუთი დრო ემძლეოდათ იმისათვის, რომ ამ სამიზნესათვის ესროლათ და ზუსტად ასე ქულა მოეგროვებინათ. მსროლელებს ჯერ თვითონ უნდა განესაზღვრათ,

საით ესროლათ და რამდენჯერ გაესროლათ. მე ასე ქულა სამ წუთში მოვავროვე, ფიჭის კი მხოლოდ 30 წამი მოვანდომე. შეამოწმეთ, ტყუილი თქვა თუ მართალი ბარონ მიუხაუხენმა. როგორ ფიქრობთ, როგორ რიცხვები უნდა ეწეროს სამიზნეზე და რამდენჯერ უნდა ესროლა მას, რომ გაემარტავა?

ქ რ ო ს ვ ო რ დ ი

თარგმნულად: 5. ქალაქი სსრკ-ში; 6. სიბოხის საზოგადოება; 7. გარეული ცხოველი; 8. წყლის ტრანსპორტი; 9. კვირის ერთ-ერთი დღე; 10. გარეული ცხოველი; 11. ადმინისტრაციული

ერთეული აზრ-ში. 18. აზიის უმაღლესი ქედი; 19. დიდი სახელმწიფო. 20. მატერის ერთ-ერთი ძირითადი თვისება; 28. ამფიბია, ანუ? 28. მდიანარე შორეულ აღმოსავლეთში; 29. ქსოვილის

კიდებზე მოვლებული ნაირსახიანი ზოლი; 31. შინაური ცხოველი; 32. ადამიანის სხეულის ნაწილი; 33. შინაური ცხოველი; 34. კატის შვილი; 35. წარწერა კინოფილმის კადრზე.

შეპულად: 1. მათემატიკოსი, რომელმაც გამოიყვანა კვადრატული (სრული) განტოლების ფესვებს შორის დამოკიდებულების ფორმულა; 2. ქალაქის ან რაიმე ამისდამაგვარის კედელზე მისამარებელი; 3. ციური სხეული; 4. სახელმწიფოს მთელი შეიარაღებული ძალების ერთობლიობა; 7. ქვეწარმავალი; 10. ცხენის შვილი; 12. საქართველოს ერთ-ერთი კუთხე; 14. სოფელი იმერეთში; 16. მწერი; 17. მიხეილი საკმაში; 21. ბოსტნეული; 22. თავბრუსხვევა, ანუ?.. 24. წონის საზომი ერთეული; 25. ბურთის ანუ? 26. ცხოველი, რომელიც წყალშიც ცხოვრობს და ხმელეთზეც; 27. ფსევდონი მასალა, აგურის სა-

ხით დაბრუნებელი; 30. ქალაქი საბერძნეთში; 31. ჭურჭელი, რომელსაც ხმარობენ რაიმე სიბოხის წვრილყელიან ჭურჭელში ჩახსენის დროს.

დამო მიქაშვილი.
ქ. ქუთაისის II საშუალო სკოლის IX კლასის მოსწავლე.

პასუხი 1974 წლის № 3-ში მოთავესაპულ „სსრკპოგოლზე“

აქლემები

უცხო კაცმა 17 აქლემს ერთი თავისივე წაუშატა და 18 აქლემი გაუო. უფროსს ნახევარი ე. ი. 9 აქლემი შეხვდა. შუათანას 1/3 ე. ი. — 6 აქლემი, უმცროსს 1/5 ე. ი. 2 აქლემი. (9+6+2=17). შემდეგ ალდა, შეაჯდა თავის აქლემს და გზას გაუღდა.

შარბლა
მარტი

